

Riksdagens protokoll

2012/13:44

Fredagen den 14 december

Kl. 09.00 – 13.46

Protokoll
2012/13:44

---

1 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Roza Güclü Hedin* (S) ansökt om ledighet under tiden den 15 januari–31 juli 2013.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Hans Unander* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Roza Güclü Hedin*.

2 § Beslut om senaste dag för avlämnande av propositioner

I enlighet med 3 kap. 3 § riksdagsordningen hade talmannen föreslagit att propositioner som regeringen avsåg skulle behandlas under innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte var föreskriven skulle avlämnas *senast tisdagen den 26 mars 2013*.

Kammaren biföll detta förslag.

3 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden

Förste vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden våren 2013 med voringstider delats ut till riksdagens ledamöter.

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM31 Fördjupat samarbete på området för skatt på finansiella transaktioner *KOM(2012) 631* till skatteutskottet

5 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:
RiR 2012:23 Början på något nytt – Etableringsförberedande insatser för asylsökande

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2012/13:C1 och C2 till civilutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU2
Justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU1
Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:Ubu2
Civilutskottets betänkande 2012/13:CU3

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2012/13:153 om kränkningarna på Lundsbergs skola

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Rossana Dinamarca har frågat mig om jag avser att dra tillbaka Lundsbergs skolas ställning som riksinternatskola. Dinamarca undrar även vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att regeringen inte ska besluta om ställning som riksinternatskola gällande skolor där kränkande behandling av elever förekommer, dels för att inga elever i svensk skola ska utsättas för kränkningar.

Inledningsvis vill jag betona att utbildningen vid alla skolor i Sverige ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande värderingar som det svenska samhället vilar på. Inget annat än nolltolerans ska råda mot kränkningar i skolan.

Regeringen har genomfört en rad insatser på övergripande nivå för att stärka värdegrundsarbetet inom skolan och för att höja effektiviteten i arbetet mot bland annat mobbning och annan kränkande behandling i skolan.

Statens skolinspektion är ansvarig tillsynsmyndighet och ska bland annat se till att huvudmän genomför åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Skolinspektionen förfogar över olika möjligheter att ingripa och kan exempelvis utfärda föreläggande med vite. Bedöms missförhållandena som mycket allvarliga har inspektionen även möjlighet att besluta om att återkalla godkännandet för enskilda huvudmän och att stänga skolor tillfälligt.

Jag kan inte kommentera ett enskilt fall, men när det gäller riksinternaten kan jag säga att jag har tillsatt en arbetsgrupp som bland annat ska se över regelverket. Arbetsgruppen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 maj nästa år. Som jag även nämnt i tidigare frågesvar till riksdagen avvaktar jag arbetsgruppens redovisning innan jag tar ställning till vilka åtgärder som kan bli aktuella att vidta.

Anf. 2 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Det är en väldigt allvarlig fråga som vi har att debattera här i dag.

Som förälder blir jag mycket illa berörd av det som har framkommit i anmälningar till Skolinspektionen om grova övergrepp av och på barn. Det har handlat om sexuellt våld och gruppvåldtäkter. Skolinspektionen upptäckte vid besök på skolan pennalism, misshandel och hot. När det blev känt strömmade telefonsamtal in till myndigheten. Anonyma personer berättade då även om sexbrott. Det gällde gruppövergrepp på flickor och pojkar, som enligt Skolinspektionens anteckningar fick trä kondomer på kvastskaf och köra in i varandras ändtarm.

Vi måste ha en skola att lita på, en skola som elever och föräldrar kan känna sig trygga med. Förekomst av kränkningar över huvud taget är oacceptabelt. Att elever dessutom bor på skolan gör dem extra utsatta. Det är framför allt på elevhemmen som dessa övergrepp och kränkningar har skett.

Den 28 april 1994 lämnade Lundsbergs skola in en ansökan till Utbildningsdepartementet där skolan anhöll om att få ställning som riksinternat.

Mindre än en månad senare, den 19 maj, beslutade regeringen att Lundsbergs skola skulle få ställning som riksinternatskola. Det finns anledning att tro att beslutet inte hade föregåtts av någon närmare granskning eller prövning, varför jag undrar vilka åtgärder regeringen och utbildningsministern avser att vidta för att regeringen inte ska besluta om ställning som riksinternatskola för skolor där kränkande behandling av elever förekommer.

Även om det tidigare inte var så öppet som i dag om kränkningarna på skolan har det funnits misstankar, eller rykten om man så vill, om att det förekommit pennalism. Det borde rimligtvis ha undersökts närmare.

Jag instämmer med utbildningsministern i att inget annat än nolltolerans mot kränkningar i skolan ska råda. Vi ska ha en skola att lita på. Av den anledningen är det helt orimligt att Lundsbergs skola trots anmärkningar från Skolinspektionen och hot om vitesföreläggande inte har visat sig vidta tillräckligt med åtgärder för att få stopp på kränkningarna, tvärtom. Efter Skolinspektionens återbesök i maj misshandlades en grupp elever i sitt rum.

Det är bra att ministern har tillsatt en arbetsgrupp, men på Lundsbergs skola får man nog anse att det behövs handling nu för elevernas skull. Regeringen är den som beslutar om ställning som riksinternat. Det innebär att en skola har rätt till statsbidrag. Ett återdragande av ställningen som riksinternat skulle vara ekonomiskt kännbart men också en viktig markering av att regeringen menar allvar med att det är nolltolerans mot kränkningar i skolan som ska gälla.

Avslutningsvis vill jag fråga ministern exakt vilket regelverk det är som arbetsgruppen ska se över.

Anf. 3 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag blir naturligtvis också väldigt illa berörd av uppgifter som framkommer i medier och i anmälningar. Samtidigt kan vi inte, och det utgår jag från att interpellanten också anser, fatta myndighetsbeslut eller lagstiftningsbeslut på basis av medieuppgifter eller på basis av uppgifter i en anmälan. Vi har myndigheter och rättsväsen för att granska detta, och den granskningen måste få ha sin gång.

Jag har ingen anledning att tro att de uppgifter som kommer fram är felaktiga, men jag måste ju *veta* att de inte är felaktiga eller överdrivna när man fattar beslut. Det är därför som Skolinspektionen granskar detta. De lägger ned betydande kraft på att granska just den skola som interpellanten utgår från i sin interpellation.

Jag vill inte och får inte gå in på detaljerna i granskningen av just denna enskilda skola, utan jag nöjer mig med att konstatera att jag också blir illa berörd av uppgifterna. I fortsättningen av den här debatten tänker jag koncentrera mig på det generella regelverket, som jag också uppfattar att interpellanten frågar om.

Vi har mycket riktigt i lagstiftningen dels friskolor, dels något som heter riksinternatskolor. Alla riksinternat som finns är också friskolor. Det finns många friskolor men bara ett fåtal riksinternatskolor. I grunden är de tre riksinternatskolorna – Lundsberg, Sigtuna och Grenna – också fristående skolor. De är privatägda och fristående. Därutöver är de också riksinternatskolor.

Den historiska bakgrunden till detta var att svenskar som flyttade utomlands under en kort period i samband med arbete utomlands i näringslivet eller i andra funktioner inte ville flytta med barnen till en helt ny skola utomlands med en helt ny läroplan, andra språk och så vidare. Därför skulle de kunna gå på internatskolor i Sverige. Det var den historiska bakgrunden till dessa skolor. Detta ansågs angeläget, men i och med att det finns internat blir ju kostnaden för skolan högre. Det är det som är bakgrunden till reglerna.

Jag menar att det finns skäl att ifrågasätta huruvida riksinternatskolor ska ha särskild legal status. Även om man tar bort den statusen och de blir vanliga friskolor får de naturligtvis ha internat om de vill. Det finns inga förbud mot att man låter sina barn bo på internat. Det finns inga hinder för det. Men den särskilda legala statusen är inte längre given. För många elever på dessa skolor är det inte alls så att föräldrarna bor utomlands, och då försvinner det särskilda intresset för Sverige av att ha detta av internationella skäl. Vi har inte tagit ställning än, men detta är bakgrunden till att jag vill granska om det i dag finns motiv att ha en särskild legal ställning för riksinternaten. Det regelverket ser arbetsgruppen nu över.

Jag vill understryka att även om man tar bort särställningen är de fortsatt friskolor och kan bedriva sin verksamhet, och internaten kvarstår väl i den mån skolorna och föräldrarna vill det. Det finns alltså inga hinder. Det förändrar inte verksamheten som sådan om särställningen i lagstiftningen försvinner. Men naturligtvis är det så, som interpellanten säger,

att de särskilda statsbidrag som utgår för att skolan är internat då skulle avvecklas.

Det är detta som arbetsgruppen nu tittar på. Den ska återkomma till mig under våren.

Anf. 4 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Jag tvivlar inte på att ministern är lika oroad som jag över det som har framkommit. Nu grundas det dock inte bara på rykten. Skolinspektionens rapporter har ju varit ganska skarpa. Därför menar jag att man borde agera.

Det har tidigare framkommit uppgifter om pennialism. *Uppdrag granskning* har tittat på detta, och även tidigare i dokumentären *Prinsarnas skola*, som filmades under 1997 och 2007, framkom det att det fanns pennialism. Även om det är misstankar borde man ha granskat den här typen av skolor betydligt tidigare. Också regelverken bör man se över med tanke på hur snabbt Lundsberg fick ställning som riksinternat. Det var knappt en månads betänketid. Även detta behöver ses över.

Det är väldigt bra att man vill se över regelverket och om man ska ha den här typen av särställning över huvud taget. Man måste nog också titta på hur tillstånden ges, om de över huvud taget ska ges.

Jag vill ändå ta utbildningsministern på orden. Det han säger i sitt svar är väldigt skarpt, nämligen att det är nolltolerans mot kränkningar som ska råda. Vid tidigare tillfällen har utbildningsministern också talat om att sätta hårt mot dem som utövar kränkningar eller mobbar. I de fall som har uppdragats är det framför allt de som har varit utsatta för kränkningarna som har råkat illa ut. Det är de som har fått sluta på skolan och som har behandlats som illojala mot skolan. Det är allvarligt.

Även om man har tillsatt en arbetsgrupp för att se över regelverk handlar det inte riktigt om att få stopp på den här typen av kränkningar. Det vore kännbart för en skola som Lundsberg – vi vet att det har framkommit även på de andra riksinternaten även om det är allvarligast på Lundsberg – om man miste sin ställning som riksinternat, bland annat för att man då skulle gå miste om statsbidragen. Men naturligtvis är det som har framkommit ett hårt slag mot dem och deras status. Vi har redan sett hur företag har dragit sig undan från att sponsra den här skolan.

Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag vill problematisera detta. Vi har sedan ett par år tillbaka en skollagstiftning med mycket skarpare toleransgänsar när det gäller kränkningar och mobbning. I någon mening har sådant aldrig varit acceptabelt, men det har aldrig förut funnits några skarpa regler att ta till när sådant händer i skolväsendet.

Den här regeringen har infört en skolinspektion med mycket skarpa sanktionsmöjligheter. Här uppmärksammas något som sannolikt är mycket allvarligt på en skola. Då kräver Rossana Dinamarca att det är jag som ska agera. Men anledningen till att vi har inrättat dessa myndigheter är ju att det är de som ska agera, och de agerar också. De agerar enligt regelverket och lagstiftningen. De dömer ut vite. Det är bland det tuffaste man kan göra. Det har bara dömts ut två viten över huvud taget under de år som den nya skollagen har gällt. Det ena gäller Lundsberg, och det andra gäller Älvdalens kommun.

Det är en mycket tung åtgärd man vidtar. Jag tycker att det är rätt och bra. Men det är konstigt om riksdagen tycker att det är regeringen som ska gripa in när myndigheterna nu agerar om detta inträffar.

Att jag säger så beror inte på att jag försvarar det som eventuellt har skett på Lundsberg, naturligtvis inte. Redan den första inspektionsrapporten var allvarlig. Sedan har det framkommit ytterligare påståenden som får prövas och granskas. Om alla dessa påståenden är riktiga eller om huvuddelen av dem är riktiga är det mycket allvarligt.

Men vi har byggt upp inspektionssystem och lagstiftning för att hantera detta. Ytterst kan Skolinspektionen dra in tillståndet för skolan, alltså tillståndet som friskola. Då får den lägga ned, och då hjälper det inte att vi ger riksinternatbidrag, för det finns ingen skola kvar.

Denna makt har Skolinspektionen fått. Och på den punkten uppfattar jag att riksdagen har varit enig. Jag tycker att det vore fel om vi, när nu myndigheterna börjar agera enligt den nya skarpa lagstiftningen, skulle köra över dem och ta ifrån dem den inspektionsmakt som de har fått och om regeringen i stället skulle börja agera.

Det blir ett väldigt mediefokus på just denna skola. Det beror på att det har skett allvarliga saker. Jag tror inte att man ska bortse från faktorn att Lundsberg har en profil som gör att den blir extra kontroversiell. När det uppstår problem på andra skolor brukar nämligen Dinamarca kräva mer pengar och mer resurser. Men just denna skola ska få mindre resurser när det är problem där. Var och en får väl spekulera i varför Dinamarca agerar just så när det gäller Lundsberg.

Men jag kommer inte att lägga fingrarna emellan om frågan kommer upp på regeringens bord för att inspektionen säger: Nu krävs det tuffa tag, och det är regeringen som ytterst har makten när det gäller riksinternat.

Då kommer jag inte att tveka ett ögonblick. Men det är ytterst Skolinspektionen som har fått makt och myndighet av riksdagen att göra de här granskningarna och vidta åtgärder. De går grundligt till väga.

Den andra frågan om riksinternatskolornas ställning, legalt, är en annan fråga. Riksinternatskolornas ställning, legalt, har ju inte primärt att göra med om det har varit kränkningar på en av dessa skolor eller inte. Det är två helt olika frågeställningar. I det här fallet handlar det om samma skola, men det är två olika frågor.

Om man har misskött sig så grovt att Skolinspektionen bedömer att skolan inte ska få finnas kvar kan Skolinspektionen dra in tillståndet för friskolan. Det vore märkligt om åtgärden i stället skulle bli att regering och riksdag ska fatta ett beslut att dra in riksinternatskolor över huvud taget i Sverige på basis av att en skola i så fall har misskött sig. Den relevanta åtgärden är att slå till mot just den skolan.

Däremot är det en annan fråga som Dinamarca väcker, som måste hållas isär från den andra. Ska vi över huvud taget ha riksinternatskolor i lagstiftningen? Jag är, som sagt, öppen för att se över den frågan.

Anf. 6 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Jag vet att Skolinspektionen har fått starkare mandat att utöva handlingskraft mot skolor som missköter sig. Men det som är skillnaden i det här fallet är att regeringen också kan agera. Ni har mak-

ten att kunna agera, eftersom det är regeringen som ger ställning som riksinternat.

Visst kan Lundsberg fortfarande fortsätta som fristående skola. Men det är klart att det skulle spela roll för en skola som Lundsberg om man förlorade sin ställning som riksinternat, både ekonomiskt och statusmässigt.

Det är det ansvaret som jag vill att utbildningsministern ska ta. Det är en viktig markering mot Lundsbergs skola, att den här typen av grova kränkningar och grova övergrepp är helt oacceptabla och att den nolltolerans som Jan Björklund talar om ska råda.

Det här fallet är speciellt, och det handlar inte om vilka det är som sätter sina barn på Lundsbergs skola – jag förstår att det är det som Jan Björklund är ute efter. De här barnen är extra utsatta eftersom de bor på internat. De är kanske långt hemifrån. De har inte sina föräldrar i närheten. De går inte hem efter skolan, utan de är kvar. Och det är framför allt på elevhemmen som grova och sexuella övergrepp och misshandel och annat har förekommit.

Det är det som jag vill komma till. Regeringen har makt. Regeringen har möjlighet att göra någonting utöver det som Skolinspektionen gör. Om inte de övergrepp och kränkningar som har uppdagats på Lundsberg är tillräckliga för att regeringen ska kunna agera undrar jag: Vad är det då som krävs?

Anf. 7 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Regeringen har väldigt mycket makt att utöva mot enskilda människor. Och det är i varje fall min utgångspunkt att vi, när vi utövar den makten mot enskilda människor eller mot institutioner som drivs av människor, måste göra det med rättssamhällets principer som grund.

Denna riksdag har bestämt att det är Statens skolinspektion som tar emot anmälningar, värderar anmälningar, granskar anmälningar, utreder anmälningar och kommer till slutsatser.

Om Statens skolinspektion vänder sig till regeringen – detta har jag gjort klart både i debatten och för Skolinspektionens ledning – och säger att man bör vidta en åtgärd kommer jag inte att tveka att göra det eller att föreslå regeringen att vi ska göra det.

Men jag är inte skolinspektör. Utbildningsdepartementet har inga egna skolinspektörer som åker och granskar skolor. Det är Statens skolinspektion som gör detta.

Jag tänker inte fatta beslut på basis av medieuppgifter eller på basis av påståenden i anmälningar förrän de är granskade. Jag har ingen anledning att tro att påståendena inte är korrekta, men ska man fatta regeringsbeslut måste de värderas och utredas av våra myndigheter. Det är så ett rättssamhälle fungerar.

Jag kommer inte att tveka att vidta de strängaste åtgärder som jag har befogenhet att vidta om det finns skäl att göra det enligt den lagstiftning och de rutiner och processer som vi har byggt upp. Men jag tänker inte göra det förrän underlaget är färdigt. Det får naturligtvis, som interpellanten förstår, mycket långtgående effekter om vi vidtar dessa stränga åtgärder. Ska vi göra det måste det finnas ett riktigt underlag för detta, och det inväntar jag nu. Det är Skolinspektionen som hanterar detta.

Prot. 2012/13:44
14 december

Svar på
interpellationer

Skolinspektionen har än så länge vidtagit den strängaste åtgärd som man hittills har vidtagit sedan den nya skollagen infördes när det gäller just denna skola. Det pågår en fortsatt granskningsprocess. Vi får vi se var det landar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2012/13:169 om it i undervisningen

Anf. 8 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att alla elever i Sverige ska få chansen att ta del av it i undervisningen samt för att Statens skolinspektions granskning av it i undervisningen ska tas på allvar.

Det är mycket viktigt att eleverna i de svenska skolorna har moderna och bra lärverktyg och kan använda dem på ett sätt som stöder lärandet. Det är därför som det i skollagen framgår att alla elever ska ha gratis tillgång till de lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. I de nya läroplanerna och i ämnes- och kursplaner har dessutom it skrivits fram på ett tydligare sätt, och det framgår nu att eleverna ska kunna använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. Jag vill dock betona att det är upp till lärarna att bestämma hur undervisningen ska läggas upp, det vill säga vilka metoder och material som ska användas så att de nationella målen och kunskapskraven uppnås.

Skolinspektionens granskning visar att skolledningens roll är viktig när det gäller om och hur it används i undervisningen. Det krävs ett gott pedagogiskt ledarskap och en strategi för hur it och andra lärverktyg bör användas i undervisningen. Sedan måste även lärarna ha kunskap i hur it kan användas. Rektor och huvudmannen svarar för lärarnas kompetensutveckling.

Beträffande Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är dessa nedslag i skolverksamheten där man tittar på olika identifierade frågeområden. Myndigheten sprider resultatet av sina granskningar brett och på olika sätt, bland annat via sin webbplats, nyhetsbrev och seminarier, så att granskningsresultat når huvudmän och rektorer. I det fall Skolinspektionen i sina granskningar upptäcker att skolförfattningarna inte följs kan Skolinspektionen inleda ett tillsynsärende som i sin tur kan leda till att huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

När det gäller it-användningen i undervisningen har dessutom Statens skolverk regeringens uppdrag att kontinuerligt följa upp barns, elevers och lärares it-användning och it-kompetens i förskola, skola och vuxenutbildning. Regeringen följer utvecklingen på området genom detta uppdrag som Skolverket redovisar regelbundet till Regeringskansliet.

I övrigt konstaterar jag att detta är en fråga för huvudmännen.

Anf. 9 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det finns flera skäl att förstärka arbetet med it i skolan. Ett skäl är det pedagogiska. It är ett mycket bra verktyg för att bedriva undervisning. It stöder de flesta ämnen och lärosituationer.

Ett annat skäl handlar om skolans uppdrag att rusta eleverna för framtiden, som medborgare som arbetstagare eller som arbetsgivare. Kravet på att behärska it är väldigt stort redan i dag, och det kommer att vara en självklarhet i framtiden. Det är viktigt att skolan hjälper till att överbrygga de digitala klyftor som finns och kompensera för att elever har olika förutsättningar utifrån sina olika hemförhållanden.

Sverige är ett av världens mest teknikutvecklade länder och ska så förbli. Därför måste vi fortsätta att överbrygga klyftor och se till så att Sverige är en framstående it-nation.

Det är alltså oroande att Sverige halkar efter jämfört med andra länder när det gäller utvecklandet av lärande med stöd med digital teknik. Tillgången till it ökar, men det är också stor skillnad mellan skolorna. Det hänger ofta på att det finns någon it-nörd bland lärarna, en entusiast som drar med de andra. Det är naturligtvis jättebra att det finns sådana, men om det inte finns någon sådan på en skola halkar den skolan efter.

Vi vill att vi ska ha en modern skola i hela Sverige för alla elever. Elevernas it-tillgång är en viktig del i arbetet med att se till att vi fortsätter att ha en modern skola.

Staten har ett ansvar, och vi tycker att det ska tydliggöras genom en nationell it-strategi för skolan. Det skulle stärka Sverige som kunskapsnation.

Samtidigt hör vi om bristerna. Utbildningsradion säger att det är en absurd brist. It-ministern säger att det bara är fläckvis digitalt inom skolan, och Skolinspektionen säger att det är oroande att alla inte har tillgång. Utbildningsradion säger också att bara var fjärde lärare har tillgång till dator i skolan.

Därför har staten ett ansvar. Det går naturligtvis att, som utbildningsministern gör, säga att det är skolans och kommunernas eget ansvar, men det finns också politiska signaler som till exempel utbildningsministern kan ge för att visa på hur viktigt det här är när vi ska gå in i framtiden, bejaka utvecklingen och vara det moderna land som vi alltid tycker att vi har varit. Då är den digitala tekniken oerhört viktig.

Jag ser den digitala klyftan som ett stort problem. Klyftor har alltid funnits i skolan, och skolan har alltid haft i uppdrag att överbrygga dem, även om skolan oftast inte har klarat det särskilt bra. Det gör man inte nu heller. Hur ska skolan klara den digitala klyftan i framtiden om utbildningsministern inte ger rätt signaler?

Anf. 10 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att it i skolan har två syften. Det ena är naturligtvis att hjälpa till i undervisningen. Då är det ett pedagogiskt hjälpmedel bland andra. Det andra är att se till att alla elever får lära sig it-användning. Väldigt många, säkert huvuddelen, har i dag tillgång till it utanför skolan, men alla har det inte, och det är det som interpellanten kallar för digitala klyftor. Jag delar uppfattningen att det är skolans uppdrag att hjälpa till att överbrygga dem.

Jag menar att vi flyttar fram positionerna högst avsevärt. Den nya läroplanen, de nya kursplanerna och de nya ämnesplanerna är väldigt tydliga med att användningen av digitala verktyg – it, datorer – ingår i skolans uppdrag. Jag har inte fått någon rapport om att någon skola bryter mot det uppdraget. Om interpellanten har det är det väl bra om det redovisas vilka de i så fall är, för då bryter de mot läroplanen. Men jag har inte fått någon sådan rapport.

Däremot går det alltid att bli bättre. Det ska vi sträva efter på det här området också.

Jag tycker att det är viktigt att ta del av de faktaunderlag som finns. Ett mycket viktigt sådant är den stora PISA-studien om digital läsning som kom för ett och ett halvt år sedan och som var en stor jämförelse mellan OECD-länderna när det gäller it-användning i skolan.

Där konstaterade man om Sverige att Sverige är mycket tekniskt framstående. Problemet ligger i användningen av it och datorer i skolan. Då handlar det inte om den tekniska användningen utan om att eleverna inte är tillräckligt källkritiska. Det är där problemet ligger, enligt PISA-studien. Man går in på nätet och läser något, och så tror man på det utan att ifrågasätta det.

Jag har ju noterat även tidigare att interpellanten är aktiv i den här frågan, och jag vill varna för att det blir en alltför teknikfokuserad debatt. Jag tror nämligen inte riktigt att det är där skon klämmer. I varje fall ger inte PISA-studien något stöd för det.

Det handlar i stället om att elever, till exempel i ämnet historia, går in och försöker läsa något på nätet. Om man då inte själv kan historia eller om man inte har lärare som är duktiga i historia kommer det inte att spela någon roll att man har it, för man kan bli missledd av det som står på nätet. När det gäller orsakerna till andra världskriget och Förintelsen finns det många aktörer som nu har ett intresse av att vinkla bilder ur sitt perspektiv. Det gäller kanske inte vikingatiden, men 1900-talets historia, det vill säga den moderna historien och även rader av andra ämnen, exempelvis klimatfrågan och så vidare.

Jag tror alltså att vi måste förstå att när det gäller it-användningen går det inte att koppla från skolans övriga kunskapsuppdrag. Om elever och lärare är kunniga kommer man att kunna använda all den information som finns på nätet. Man kan gå in på nätet, hämta hem information och värdera den på ett helt annat sätt än man måste göra med de läroböcker som en skola köper in, för där har naturligtvis lärarna och skolan själv ytterst ett ansvar för att de är objektiva, allsidiga och av god kvalitet. Men det är ju ingen som har det ansvaret för allt som läggs ut på nätet.

Det är det PISA pekar på. Det är den delen vi i första hand måste förbättra i Sverige, inte att köpa in ännu mer ny teknik som man inte vet hur man ska använda. Det är inte där bristen finns, även om man ständigt måste göra även detta eftersom tekniken utvecklas hela tiden.

Det är den biten jag är bekymrad över – att källkritiken hos eleverna inför allt som finns på nätet inte är tillräckligt utvecklad, och det är en del av skolans ordinarie kunskapsuppdrag.

Jag delar alltså interpellantens utgångspunkter, men när vi funderar på vad vi ska göra måste vi rimligen utgå från de internationella studier som finns på området och inte från något som man bara tycker verkar intressant.

Anf. 11 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Först lät utbildningsministern ganska nöjd och tyckte att det här nog löser sig. Men sedan kom utbildningsministern in på vikten av källkritik, vilket vi har diskuterat tidigare i den här kammaren.

Jag tycker att det är bra. Det är jätte viktigt att lärarna och eleverna är källkritiska. Därför skulle det vara väldigt bra att ta fram detta i en nationell it-strategi för skolan. Om nu Jan Björklund säger att problemet inte är tekniken, för det har vi sett till på annat sätt och den tekniska utvecklingen är bra i Sverige och så vidare – även det varierar, har i alla fall jag märkt, över landet – utan problemet är källkritiken, varför då inte göra en nationell it-strategi för skolan där källkritik är en väldigt stor del så att lärare tar till sig det och ser till att det kommer med i undervisningen?

Det är jätte viktigt med källkritik. Tidigare har eleverna lärt sig att allt inte är sant som står i tidningen. Nu måste man lära sig att inte allt som står på nätet är sant. Dessutom får man så väldigt mycket mer information. Det är ju det som är så bra med it, att vi kan ta del av hela världen. Men det finns också sådana nackdelar, eftersom det finns vissa som vill vinkla.

Om man bara läser en eller två tidningar kan ju det gå an. Då klarar man av att vara källkritisk, men får man väldigt mycket över sig är det ännu viktigare att man lär sig källkritik.

Nu har jag utbildningsminister Jan Björklund framför mig. Varför kan han inte peka med hela handen, som jag tycker att han gör ibland, och säga att när nu it blir en så stor del i skolan och it är ett så bra undervisningsverktyg måste även källkritiken få en väldigt stor del? Det vore väl alldeles utmärkt att lägga in det i en nationell it-strategi.

Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag är inte säker på att interpellanten förstår begreppet källkritik. Källkritik är inte att man ska ifrågasätta så mycket som möjligt i största allmänhet.

Man kan förstås i en it-strategi tala om för eleverna att inte allt som står på nätet är sant. Men poängen är ju att om man ska kunna utöva källkritik i verkligheten måste man ha tillräckligt med egna kunskaper för att själv kunna värdera vad som är sant och inte sant. Om allting som fanns på nätet inte vore sant hade det inte varit någon idé att ha it i skolan. En hel del är ju sant också. Eleverna måste kunna skilja på det som är sant och inte sant. För att kunna göra det måste man själv ha goda ämneskunskaper. Det är inte it-kunskaper man behöver, det är ämneskunskaper man behöver.

Om det är någon som har intresse av att påstå att Förintelsen inte existerade eller att den är överdriven och skriver det på en hemsida som eleverna går in och tittar på är ju enda sättet för dem att förstå att detta är fel att de själva har goda historiekunskaper. Det är det som är källkritik, att man själv kan mycket om olika saker. Det är då man kan utöva källkritik.

Det räcker inte att säga till eleverna: Men ni ska inte tro på det som står på nätet. Då är det ju ingen idé att använda det. Det är klart att en hel del av det som finns där också är sant och riktigt. Det är ju att kunna värdera och skilja det ena från det andra som är källkritik. Där har vi en nationell läroplan. Vi har ämnesplaner i vartenda ämne som är utarbetade

under flera års tid och som precis är antagna. Jag har inte uppfattat att det i huvudsak finns någon kritik mot dem från riksdagens partier.

Jag har inget emot att man antar ytterligare en strategi, men lärarna och skolorna kommer att ha det; jag lovar. Det är liksom inte ytterligare papper de behöver. Vi kan anta hur många papper som helst i regering och riksdag, men det är inte det de efterlyser; jag lovar.

Det finns tydliga uppdrag. Det finns läroplaner och ämnesplaner där målet är ämneskunskaper men där det är angivet att man ska använda digitala verktyg. Vi kan skriva det på ytterligare en massa papper. Jag är inte prestigefylld; jag kan göra det. Tre papper till, vi kan kalla dem vad som helst. Men det kommer inte att ändra någonting mer än att lärarna upplever att det blir ännu mer papper. De här papperen finns redan. Det som Monica Green vill att vi ska skriva ett särskilt papper om finns redan i läroplanen. Det finns redan där, och Skolinspektionen granskar det.

Sedan är Monica Green upprörd över att det är olika mellan kommunerna. Tänk att det sade jag för 20 år sedan. Så här kommer det att bli när ni kommunaliserar skolan. Det kommer att bli olika i olika kommuner. Så fort det är någonting som är olika står det en socialdemokrat – i dag är det Monica Green – i talarstolen och säger: Det här borde utbildningsministern styra upp. Det borde vara lika. Monica Green är engagerad därför att hon är talesman i just it-frågor. Därför vill hon att det ska vara just it som ska styras upp. Nästa dag är det någon annan socialdemokrat som anser att det är något annat som ska styras upp.

Varför kommunaliserade ni skolan, Monica Green? Kan du inte berätta det för de tv-tittare som följer debatten? Om ni vill att allt ska vara lika, varför kommunaliserade ni skolan?

Anf. 13 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Politik är att vilja. Om man vill någonting kan man det, även som utbildningsminister, och ska inte gömma sig bakom kommunerna. Vill man att det ska vara mer likvärdigt med it i skolan och att lärarna ska ta sig an det pedagogiska hjälpmedel som it faktiskt är kan man se till att det blir mer likvärdigt. Det kan till och med en utbildningsminister göra. Politik är att vilja.

Vill utbildningsministern se till att vi blir mer källkritiska på nätet? Jag märker ju att utbildningsministern försöker förlöjliga det här med källkritik och säger att allt som står på nätet inte är sant, att eleverna måste lära sig att det finns sanning också. Utbildningsministern tror att de först måste läsa det i en bok – det låter ju så i alla fall – och sedan kan de gå ut på nätet.

Grejen med it i skolan är att man faktiskt kan lära sig via den digitala tekniken. Man kan faktiskt gå den genvägen. Man kan lära sig mycket mer och snabbare. Det går enklare att göra det via it. Man får den teoretiska kunskapen genom it-teknik. Det går att göra, men man måste naturligtvis också vara källkritisk.

När vi fick upp Sverige högst på listan i världen som it-nation var det av tre skäl. Det var hem-pc-reformen, det var de kommunala it-strategipengarna och det var ITIS, det vill säga It i skolan. Jag håller med om att It i skolan sedan skulle ha utvecklats och förbättrats, men det var ett stort steg att lärare faktiskt inte var rädda för tekniken, att lärare inte kände att de kunde mindre än eleverna. Därför var ITIS väldigt bra. Men nu måste

det till något ännu mer. Det behövs en nationell it-strategi för skolan. Jag hoppas att den här debatten har landat i att vi är överens om det, ministern.

Prot. 2012/13:44
14 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 14 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Att Sverige blev ledande som it-nation berodde på att Sverige var bland de första att avreglera telekomsektorn i början av 90-talet. Den reformen var Socialdemokraterna starkt emot. Det var den avgörande orsaken till it-bubblan i Sverige tio år senare. Den sprack tyvärr sedan, men den gjorde att vi under lång tid var ledande och gör att vi fortfarande är ledande. Vi är en tekniknation i grunden och en välutvecklad nation. Men avregleringen av telekomsektorn var det som verkligen satte fart på detta. Jag tror inte att Monica Green ska gå omkring och tro att det var något särskilt utvecklingsprojekt som var beslutat av regeringen som gjorde att Sverige blev en it-nation, även om det inte motverkade syftet. Men det var absolut inte det som var avgörande.

Jag var själv ansvarig för skolväsendet i Sveriges största kommun under de här åren. Vi satsade mycket på tekniken. Det görs fortfarande, och det görs i de flesta kommuner. Man ska dock akta sig för att tro att vi först har en skola som har ett undervisningsuppdrag och sedan ska it vara någonting vid sidan av. Jag tror att det vore väldigt olyckligt. Att man har en läroplan för skolans uppdrag och sedan ska ha särskilda it-dokument vid sidan av tror jag är fel tänkt.

Det finns ingen prestige i det; om det är så att det finns ett starkt önskemål kan jag skriva ytterligare strategier för skolan. Jag lovar det. Det är inte det. Om Monica Green pratar med några lärare i sitt eget parti och de säger att det är mer strategier de vill ha, berätta gärna för mig när hon har mött de lärarna. Jag har aldrig mött dem. Jag har aldrig mött de där lärarna som efterlyser ytterligare statliga strategier. De vill bli lämnade i lugn och ro för att i fred arbeta med läroplanerna, där it är ett mycket viktigt verktyg för att nå framåt.

Jag håller med om att det finns många saker som inte är likvärdiga i svensk skola och att en av orsakerna, precis som interpellanten säger, är kommunaliseringen. Låt oss åtgärda det då, Monica Green.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2012/13:115 om fattigdomsbekämpning genom ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen

Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Lotta Hedström har frågat bistandsministern om hon avser att agera för att Sverige ska ta sitt moraliska ansvar för reell fattigdomsbekämpning genom att signera och ratificera tilläggsprotokollet till FN:s konvention om de sociala, ekonomiska och kulturella rättigheterna, ICESCR/ESK.

Interpellationen har överlämnats till mig. Frågan om Sverige avser att ratificera tilläggsprotokollet har tidigare besvarats av mig, 2010, och av utrikesministern 2009.

Sverige anslöt sig till konsensus när FN:s generalförsamling i december 2008 antog tilläggsprotokollet om enskild klagorätt. Vi höll då en röstförklaring som förklarade Sveriges inställning till protokollet. I korthet innebar förklaringen att Sverige inte var övertygat om att enskild klagorätt var det bästa sättet att främja de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, bland annat därför att de så kallade ESK-rättigheternas karaktär ofta gör det svårt att med precision ange när en kränkning ska anses ha begåtts. Den bedömningen kvarstår.

Sverige tar sina internationella åtaganden på stort allvar. Det är viktigt att känna till konsekvenserna av ett avtal innan det ingås. Därför är regeringen utifrån nuvarande omständigheter inte beredd att signera eller ratificera tilläggsprotokollet. Vi har dock inte stängt någon dörr utan kommer att studera den praxis som fortsatt utvecklas till följd av individuella klagomål till FN, på samma sätt som att vi även ser över andra möjligheter att stärka mänskliga rättigheter och bekämpa fattigdom.

Anf. 16 LOTTA HEDSTRÖM (MP):

Fru talman! Tack herr minister för svaret, även om jag såklart dels tycker att det är lite tunt och lakoniskt, dels naturligtvis tycker att Gunilla Carlsson borde ha svarat eftersom jag har ställt frågan i en global fattigdomsbekämpningskontext. Men vi två får väl försöka bryta saken så långt det låter sig göras.

Jag är också väl medveten om att andra har ställt frågan tidigare och i olika form. Det är ju bra. Carl Bildt svarade till exempel min kollega Bodil Ceballos redan 2008, inte 2009 som det står i svaret. Han sade: Från svensk sida är vi inte övertygade om att enskild klagorätt är det bästa sättet att främja dessa rättigheter. Han svarade alltså nästan ordagrant likadant som minister Hägglund svarar mig i dag. Det är förhoppningsvis inte så att det inte har försiggått något vidare tankearbete eller något processande i den här saken i Regeringskansliet under de här fyra åren. Vi har faktiskt levt i en period där millenniemålsarbetet världen över har intensifierats. Bland annat just rätten till mat, som är en av de mest centrala delarna i ESK, kommissionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, har man i millenniemålen som nummer ett.

Vi kommer också snart att gå in i det man kallar Beyond 2015-processen, där livsmedelssäkerhet, mattillgång och livsmedelsstyrning är väldigt viktiga i en global säkerhetsagenda. De går vanligtvis under beteckningarna Food safety, Food security och Food sovereignty.

Vi lever i en värld där allt fler svälter eller hungrar samtidigt som befolkningar ökar. Optimisterna hävdar, tyvärr, att eftersom den procentuella andelen svältande minskar har förd politik ändå gjort saken bättre. Det är lite ologiskt.

Rätten att klaga skulle troligen mest användas av individer och grupper som är i nöd och som är vapenlösa mot regimer som inte förmår se deras behov. Jag har fyra eller fem tänkbara förklaringar till regeringens ovilja att skriva under, som ministern gärna får svara på.

I ministerns svar på en fråga i fjol framgick, ungefär som ministern säger i dag, att mot bakgrund av den betydande osäkerhet som finns om hur ett framtida tilläggsprotokoll kan komma avses att tillämpas är det alltså inte möjligt att skriva under. I dag säger ministern att det är viktigt att känna till konsekvenserna av ett avtal innan det ingås.

Att det faktum att man inte känner till konsekvenserna på förhand av vad man instiftar eller förbinder sig till skulle vara utslagsgivande gäller väl all lagstiftning och alla ingångna avtal. Det finns alltid ett betydande mått av osäkerhet om hur ett regelverk ska komma att fungera. Det kan inte vara något riktigt skäl att inte skriva under.

Det andra jag har funderat över, och som ligger nära till hands att misstänka, om ministern ursäktar, är att det kan finnas en rädsla att Sverige självt kan komma att ställas till svars här hemma, om fattiga individer skulle ges klagorätt för uteblivna rättigheter enligt konventionen. Men som jag tog upp i min interpellation är det just möjligheten till klagan som kan avgöra att det säkerställs drägliga livsvillkor för fattiga människor i korrupta eller svaga stater. Det är främst för att skydda dem som Sverige bör ratificera det dokument vi talar om.

En tredje tänkbar förklaring som är mer generell tillämplig på den rika delen av världen är resursprioriteringen. Organisationen Right to Food and Nutrition Watch skriver att när OECD:s medlemsländer har spenderat oöverträffat med pengar på att förebygga en eventuell kollaps av de finansiella institutionerna har bara några få miljarder godkänts av samma länder för att frambringa livsmedelssäkerhet och näring. Det vill säga de rika länderna prioriterar sina banksystem och finansiella system i stället för att hjälpa de fattiga.

Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! De frågor vi diskuterar, och det som ligger bakom Lotta Hedströms interpellation, är otroligt angelägna. Jag tror att hela kammaren, alla ledamöter som är samlade här i dag, delar uppfattningen att det här verkligen är av central betydelse. Det är det självklart i de rika länderna med en rikare demokratitradition, men det är förstås ännu viktigare för alla de människor och folk som lever under förtryck av olika karaktär. Det gäller för oss i den rika, mer privilegierade delen av världen att fundera på hur vi använder vår makt och vårt inflytande till att stärka deras rättigheter på det mest ändamålsenliga sättet.

Flera departement är inblandade, och fördelningen av interpellationer är en vetenskap som utövas huvudsakligen över mitt huvud. Det råkar vara så att det här området är Socialdepartementets ansvar.

Att utrikesministern har svarat nästan ordagrant som jag har gjort är så det bör vara. Vi har en regering, och regeringen ska tala med en röst – även om det kan förekomma diskussioner inom regeringen.

Lotta Hedström spekulerar i skälen till att regeringen inte har skrivit under. Jag har angett skälen. Regeringen vill få en bättre överblick av vad protokollet innebär.

Jag tycker att vi ibland har en övertro till dokument och konventioner. Det innebär inte att jag säger att alla är meningslösa eller onödiga – tvärtom – men de ska finnas där de är ändamålsenliga. Lotta Hedström säger att regeringens skäl är att det är obekant vad protokollet ska leda till, och så är det väl alltid. Ja, det är klart att det alltid finns ett mått av osäkerhet, men det här gäller alldeles särskilt i fråga om internationella konventioner och särskilt när det finns en individuell klagorätt. Man måste någorlunda kunna förutse effekterna. Det är dels för att uppnå syftet, dels för att det inte ska inträffa något annat än det som är syftet. Där krävs ytterligare analys.

En annan fråga rörde en rädsla att Sverige skulle ställas till svars. Om Sverige kränker de rättigheter som finns i konventionen ska Sverige ställas till svars. Det är rimligt, och det är grundtanken bakom. Det är inget skäl från regeringens sida.

Jag antar att Lotta Hedström i kommande inlägg kommer tillbaka till ytterligare ett par möjliga skäl. Men, som sagt, jag angav skälet i mitt interpellationssvar.

Anf. 18 LOTTA HEDSTRÖM (MP):

Fru talman! Tack för några klarlägganden! Det är skönt att höra att ministern och regeringen tycker att det är angelägna frågor i det globala perspektivet. Det har vi heller inte haft anledning att tvivla på.

Det finns en annan aspekt som jag också skulle vilja ventilera, om regeringen möjligtvis fortfarande viktat de två grundläggande MR-konventionerna lite olika. De politiska och medborgerliga rättigheterna framskymtar ibland som att de har större tyngd och prioritet. FN har i en mycket entydig och resolut proklamation från 1993 sagt att konventionerna är inbördes avhängiga varandra och har lika värde. Det är lika viktigt att upprätthålla de grundläggande politiska medborgerliga rättigheterna som att tillerkänna de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheterna fullt värde. De hör ihop och förstärker varandra och ska aldrig sättas emot varandra. Det vore skönt att få avfärda dem från listan.

Min huvudpoäng är att det finns två fundamentalt olika synsätt på matbistånd. Det är skillnaden mellan dem som jag tror är mer avgörande för regeringens tvekan att göra en sådan logisk gest som det vore att underteckna det viktiga tilläggsprotokollet. Det är två olika matbiståndsparadigm med den vidhängande syn på mottagaren som de har.

Det första kallas för att investera i näring. Det omfattas av Världsbanken, FAO och OECD, och det artikulerades så sent som i tisdags av Gunilla Carlsson och världsbankschefen i det nummer av Dagens Industri som jag har i handen. De menar att det är viktigt att barn innan de fyller tre år ska få adekvat näring. Det har hela samhället igen i en friskare befolkning. Det är en chans som inga myndigheter eller ansvariga bör missa. De bör ha beslutsamhet, resurser och godhet nog att ta tag i uppgiften om de vill att konsekvenserna ska bli bättre för samhälle, individ och familj. Det låter klokt och vällovt på många sätt, men en viktig komponent saknas, nämligen människors egen makt, deras rättigheter och eget ansvar – att se människan som subjekt.

I det rättighetsbaserade synsättet är inte människor föremål eller objekt för någons godtycke, välvilja, kunskaper eller resurser. De är inte förmånstagare eller målgrupp utan rättighetsbärare. Andra har då motsvarande skyldigheter.

Som en sådan rättighetsbärare stärks man av rättighetsperspektivet. Tanken är att man ska kunna kliva ur sin förhoppningsvis temporära beroendeställning tack vare den insats som görs. Jag misstänker tyvärr att den globala politik som numera realt sett förs i landet i mycket större utsträckning vilar på det förra synsättet, trots att det teoretiskt sett ännu är PGU som styr vårt handlande. PGU-modellen för global politik och bistånd är ännu inte avskriven, och den beröms och härmas fortsättningsvis överallt i världen.

Rättighetsmodellen med klagomålsmekanism efterlyses bland annat av Concord, en svensk-europeisk biståndsorganisation, i deras gemensamma svar på PGU-skrivelsen av i år. ESK-konventionens tilläggsprotokoll erbjuder precis en sådan mekanism. Det paradoxala är att även Gunilla Carlsson i artikeln i Dagens Industri efterlyser något som kan hålla regeringarna ansvariga.

Ja, ministern, frågan kvarstår: Varför inte skriva under ESK-protokollet?

Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag ska säga till dem som till äventyrs lyssnar på debatten att hittills har 41 länder undertecknat det protokoll vi samtalar om. Hittills har åtta av FN:s 193 medlemsstater ratificerat protokollet.

Det är naturligtvis bekymmersamt på sitt sätt, och kanske säger det något om komplexiteten i materialet i konventionen, att många medlemsländer hesiterar och vill göra en mer noggrann analys. Det är den uppfattning som den svenska regeringen också har.

Lotta Hedström ställer frågan om vi viktat konventionerna olika. Nej. Jag håller med om Lotta Hedströms beskrivning och syn på detta.

När det gäller mänskliga fri- och rättigheter och andra rättigheter som tillkommer människor är min syn att människan inte får rättigheter av någon annans godhet, utan varje människa har i grunden rättigheter.

Just för att vi är människor har hon, han och vi vissa rättigheter som är givna och som ingen kan eller ska inskränka eller äventyra på något sätt. Det tillhör människan att vara bärare av de rättigheterna. Jag tror att det är svar på det Lotta Hedström var ute efter i den senare delen av inlägget.

I tisdags och onsdags hade vi i Sverige besök av WHO:s generaldirektör doktor Chan. Hon är kinesiska och är nu långvarig generaldirektör för WHO och gör ett fantastiskt arbete. Hon var också involverad i det sammanhang som Lotta Hedström beskriver med Världsbanken och Gunilla Carlsson för att föra dessa resonemang tillsammans.

Detta löses inte enkelt enbart genom WHO:s, enskilda länders eller Världsbankens insatser. Det fordras en samordning och en samverkan mellan viktiga instanser. Världsbanken har betydande kunskaper och inte minst betydande resurser som rätt använda kan stärka och förbättra möjligheterna att säkerställa de rättigheter som bör ankomma på varje människa.

Anf. 20 LOTTA HEDSTRÖM (MP):

Fru talman! Det är klart att det finns en tvekan bland världens länder. Jag skulle ändå vilja hävda att en stor del av den tvekan handlar om att man helt enkelt inte vill stå till svars.

Ett fenomen som är otroligt aktuellt och smärtsamt handlar om landgrabbing. Vi hade ett annat fint besök häromveckan i riksdagen från Kambodja och Moçambique. Det var två talespersoner som berättade på ett ytterst smärtsamt sätt hur deras regeringar nonchalant åser och godkänner detta. Stora utländska bolag tillåts vräka vanligt folk från deras hävdvunna land.

I brist på en pålitlig administration eller pappersbevis på att de rättmätigt äger land får till exempel gruvbolag och sockerrörsodlingar i det

här fallet etablera sig i Kambodja och Moçambique utan hänsyn till de civilas rättigheter och försörjningsbehov.

Det är stora befolkningsgrupper. I Kambodja var det till exempel upp till 400 000 människor som var berörda. De berövas rätten att åtminstone kunna klaga hos FN när det inte går att klaga hos deras egna regeringar. Som du själv sade fattas två ratificeringar för att tilläggsprotokollet ska kunna träda i kraft. Då borde vi gå i bräschen och kunna göra det möjligt för dessa människor.

Landgrabbing är ett fenomen som just nu sprider sig väldigt mycket över världen och väldigt mycket i Afrika just nu. Det finns en färsk rapport i ämnet som jag skulle anbefalla både socialministern och biståndsmministern att läsa.

Det är bara att gå hem till regeringen och övertyga den om att det är vettigt, logiskt och rättvist att underteckna tilläggsprotokollet. Det vore en verklig julklapp för de fattiga världen över från den svenska regeringen. Jag tackar därmed för svaret och vissa klagoranden.

Anf. 21 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Tack, Lotta Hedström, för att ha bjudit till diskussionen om ett väldigt angeläget ämne som är mångfasetterat och kräver långsiktigt och hårt arbete av många för att man ska lyckas steg för steg säkra mänskliga fri- och rättigheter runt om i världen.

Som jag tror har framgått av mina tidigare svar gillar regeringen tanken bakom och tycker att den är mer än angelägen. Men det finns skäl att överväga just den här tekniken så att det stärker krafter och det som vi vill åstadkomma och inte bli någonting som är mindre ändamålsenligt.

Lotta Hedström tar upp företeelser som landgrabbing som är ett brott mot äganderätt och traditionellt ägande som är förfärligt där det förekommer. Kanske skulle konventionen på något sätt kunna påverka.

Det påminner oss om vilket värde vi ser i Europakonventionen och möjligheten för enskilda medborgare i vårt samhälle att överklaga till Europadomstolen när det uppkommer saker och ting.

Återigen är det viktiga att det finns en klarhet om vad det är vi ikläder oss och en möjlighet att överblicka konsekvenserna av detta. Sverige står naturligtvis bakom de grundläggande tankarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2012/13:156 om eftervård vid svåra förlossningsskador

Anf. 22 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig om när vi i Sverige får nationella riktlinjer för att förebygga svåra förlossningsskador samt för att upptäcka och behandla förlossningsrelaterade skador i eftervården och vad regeringen avser att göra för att säkerställa att förlossningsskador inte förbises eller mörkläggs i vården.

Ansvar för vården är delat mellan stat, kommun och landsting. En viktig uppgift för staten är att verka för en effektiv kunskapsstyrning. I

det ligger bland annat att utveckla, analysera, sammanställa och sprida kunskap om effektiva metoder för att främja utvecklingen av sjukdomsförebyggande metoder.

Att öppet redovisa resultat är en förutsättning för att förbättra hälso- och sjukvårdens kvalitet, effektivitet och jämlikhet. Regeringen kommer under 2013 att vidareutveckla den strategi för kvalitetsutveckling genom Öppna jämförelser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården som beslutades 2009. Genom Öppna jämförelser möjliggörs ett konkret lärande mellan landstingen.

Ett viktigt verktyg för den kunskapsbaserade vården är nationella riktlinjer. Under 2011 och 2012 har flera nya och uppdaterade riktlinjer publicerats av Socialstyrelsen tillsammans med huvudmännen. Att arbetet görs i samverkan innebär att professionerna står bakom riktlinjerna när de är klara. Det är en förutsättning för att de ska tillämpas i praktiken. Risker inom förlossningsvården ingår i flera av de nationella riktlinjer som finns utarbetade, bland annat nationella riktlinjer för depression som inkluderar depression under graviditet och efter förlossning och ställer krav på att screening av kvinnor ska genomföras sex till åtta veckor efter förlossning samt nationella riktlinjer för diabetes som inkluderar behandling av diabetes typ 1 och även typ 2 under förlossning.

Regeringen anser att det är angeläget att underlag för kunskapsstyrning uppdateras kontinuerligt i takt med att kunskapen om nya behandlingsmetoder tillkommer och har därför gett Socialstyrelsen i uppdrag att tillse att vägledningar, rekommendationer och kunskapsöversikter för bland annat förlossnings- och nyföddhetsvård finns utarbetade, tillgängliga och hålls uppdaterade. Uppdraget ska redovisas i september 2013.

Som ett led i Socialstyrelsens regeringsuppdrag har myndigheten löpande avstämningar med professionen om behovet av nya kunskapsunderlag. Dessa möten med professionen har bland annat utmynnat i att Socialstyrelsen nyligen har fattat beslut om att ta fram ett nationellt vägledningsdokument avseende minskade fosterrörelser.

En viktig del av den kunskapsbaserade vården är tillgången på kvalitetssäkrad kunskap. Kunskap i detta sammanhang sträcker sig från lärande av enheter som har visat bättre resultat genom till exempel öppna jämförelser till vetenskapliga sammanställningar av aktuell forskning på ett område. I dag saknas till viss del aktuella kunskapsöversikter inom mödra- och förlossningshälsovården i Sverige. Inom området sfinkterruptur pågår emellertid sedan något år tillbaka ett samarbete mellan Svensk förening för obstetrik och gynekologi (Sfog), Svenska barnmorskeförbundet och Barnläkarföreningens sektion för neonatologi. Arbetet syftar till att ta fram ett nationellt styrdokument för svåra förlossningsskador och att skapa ett nationellt kvalitetsregister.

Nationella kvalitetsregister spelar en viktig roll för den svenska hälso- och sjukvårdens utveckling. Regeringen och sjukvårdshuvudmännen kommer under 2013 att fortsätta den långsiktiga gemensamma satsningen på utveckling och finansiering av kvalitetsregistren som inleddes 2012.

Regeringen ser patientsäkerheten som ett av sina mest prioriterade områden inom hälso- och sjukvården och har under senare år gjort ett flertal insatser för att stärka patientens ställning inom och inflytande över hälso- och sjukvården. Särskilt kan nämnas regeringens satsning på en

förstärkt tillsyn av hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. Som ett led i att stärka tillsynen bildas den 1 juni 2013 en ny tillsynsmyndighet – Inspektionen för vård och omsorg.

För att ytterligare stärka patientens ställning i vården tillsatte regeringen under 2011 utredningen *Stärkt ställning för patienten genom en ny patientlagstiftning*. Utredningen ska bland annat lämna förslag på hur patientens ställning inom och inflytande över hälso- och sjukvården ytterligare kan stärkas. Jag följer utredningens arbete med stort intresse.

Anf. 23 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Varje år föds ungefär 100 000 barn i Sverige. Hittills har de officiella siffrorna när det gäller andelen mödrar som drabbas av svåra förlossningsskador varit 4 procent. Det har nu visat sig att det finns mycket som tyder på att andelen är högre, och redan 4 procent är en hög siffra. Det är nästan var femte mamma som vid förlossningen blir allvarligt skadad.

I en brittisk ultraljudsundersökning där man har undersökt kvinnor efter förlossningar har det visat sig att i ungefär bara hälften av fallen har kvinnan fått en diagnos för sin allvarliga förlossningsskada. Det är alltså mycket svåra bristningar i underlivet som det handlar om. Det här har bekräftats av en svensk studie där man har undersökt 245 kvinnor efter förlossningen. Det kan vara länge efter förlossningen, så det behöver inte vara alldeles färskt. Vid undersökningen har man funnit precis samma sak, det vill säga ett stort mörkertal, det är bara hälften av dem som har allvarliga skador som har fått en diagnos efter förlossningen och som har fått genomgå operation, som ju är helt nödvändigt för att skadan ska läka ut.

Det som är intressant i den svenska studien med 245 kvinnor är att man med ett mycket enkelt handgrepp har kunnat ställa diagnosen på de här kvinnorna. Det är alltså ett mycket enkelt handgrepp som en barnmorska kan göra. Det tar några sekunder, och då har man svart på vitt. Den mest allvarliga skadan kallas sfinkterruptur.

Det som är tragedin är att många av de här kvinnorna har fått sina liv förstörda. Det är illa nog att få en sfinkterruptur då alla vävnader i underlivet spricker och man måste genomgå en operation efteråt. Det kan ta lång tid att läka och är mycket plågsamt, vissa blir aldrig helt återställda. Men det som är helt horribelt är att det finns de som inte ens får diagnos och operation efter förlossningen. Först blir de misstrodda. De flesta har väldigt ont, men de blir inte tagna på allvar av vården. De skickas hem utan att ha blivit undersökta av en läkare. Det är inte säkert att de blivit ordentligt undersökta av en barnmorska. Vissa skickas hem helt utan åtgärd, andra blir sydda lite grann av en barnmorska. Det är långt ifrån tillräckligt. Det som krävs är en operation av en läkare, och denna ska ske inom ett par timmar efter att skadan har uppstått. Om man får denna operation i tid finns det ultimata förutsättningar för att skadan läker.

Tyvär är det framkommit att uppemot var tionde kvinna som föder barn i Sverige, alltså 10 000 kvinnor varje år, drabbas av denna skada. Det är mycket allvarligt, som jag ser det. Det som är viktigt är att titta på varför det har blivit så här och vad vi kan göra för att rätta till det. Ett problem är att det ses som ett misslyckande för vårdpersonalen, inte minst barnmorskorna, när den här skadan uppstår. Därför misstänker man

att det finns en underdiagnostisering, och det finns även de som inte upptäcker skadan. Det händer att det är ett medvetet mörkande men även att man inte upptäcker det.

Här finns många skrämmande uttalanden, bland annat att man säger att det skulle vara ett övergrepp att undersöka kvinnan efter förlossningen. Det är viktigt att vi får bort det här tabubeläggandet. Det är första steget.

Anf. 24 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Tack, Hillevi Larsson, för det första för interpellationen och för det andra för engagemanget i en fråga som inte precis står överst på den politiska dagordningen men som berör många, många kvinnor i vårt land. Det handlar om en skada som de kämpar med och som de har långvariga effekter av. Det här är otroligt betydelsefullt att belysa.

Hillevi Larsson säger, och jag tror att det är rätt, att när en skada uppkommer ses det som ett misslyckande, inte någonting som man med en självklarhet vill skylta med inom vården. En bärande tanke i patientsäkerhetsarbetet och i förändringen av den nya patientsäkerhetslagen är att försöka premiera det omvända, nämligen att alla brister, alla misslyckandena, alla skador, alla riskfyllda situationer ska anmälas, inte i syfte att utse syndabockar utan för att hitta bristerna. Det är först när dessa kommer i dagen som man på ett mer metodiskt sätt kan hitta medel för att avhjälpa dem och göra bättre nästa gång.

Det här tänkandet finns det en väldigt bred uppslutning omkring hos landstingen och hos de fackliga organisationer som organiserar vårdpersonalen. Det är bra, men det tar lite tid innan det tränger igenom fullt ut. Jag tror att det är en viktig del i att komma till rätta med det som Hillevi Larsson nämner, att allting inte redovisas när det är problem och att problemets hela vidd därmed inte framstår klart, eller för den delen effekterna i övrigt.

Jag redovisade i mitt svar ganska många arbeten som pågår just för att utifrån absolut bästa kunskap kunna skaffa sig kunskapsöversikter och riktlinjer på de områden där det är ändamålsenligt. Själva idén med detta är att komma dithän att alla de som jobbar i de här situationerna ska veta att så här gör vi normalt sett, inte att vi gör det i varje enskilt fall, utan grundregeln är att så här gör vi. Arbetar man på det sättet metodiskt kommer det att få väldigt goda effekter. Att bli skadad i samband med förlossning är naturligtvis en stor förlust för kvinnan och för samhället i stort. Sådana misslyckanden ska vi försöka pressa tillbaka så långt det över huvud taget är möjligt.

Anf. 25 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det första steget ändå är att lyfta på locket i den här frågan. Det har varit tabubelagt, och dessutom har man inte vetat hur många skador det faktiskt handlar om, inte ens de berörda kvinnorna har själva vetat det. De har naturligtvis vetat att deras liv är förstört, det har de ju märkt. Många vittnar om att de inte kan arbeta, deras sexliv är förstört, deras sociala liv är förstört, de lider av kroniska smärtor. I stort sett allt är ödelagt, men de vet inte vad det beror på eftersom de efter förlossningen har fått höra att det ser bra ut, du har en mindre bristning. Det får de flesta kvinnor, det är inget farligt och läker av sig självt för det

mesta. Men de har inte fått veta att de har fått den allvarliga stora bristningen som inte läker av sig själv.

Det gör att dessa kvinnor ofta lever isolerade, många vågar inte ens berätta för omgivningen därför att de skäms så mycket, eftersom det handlar om intima saker. Det handlar om toalettbesök, problem att hålla tätt, problem med sexliv, sådana saker som många inte vill prata om. Det förekommer till och med att kvinnor inte ens berättar för sin partner, så mycket skäms de. Det är många som får sina förhållanden förstörda, sina liv förstörda. Första steget är att lyfta på locket.

Det är några kvinnor som har vågat träda fram offentligt, bland annat Therese och Mardjillah som var med i *Uppdrag granskning* för ett tag sedan. Jag tycker att det är otroligt modigt av de här kvinnorna att våga träda fram. Det är väldigt många som finns bakom dem som inte syns utåt. Man kan säga att de ger en berättelse som många kvinnor delar och där det är viktigt att det kommer fram.

Naturligtvis måste man uppmuntra fler att söka hjälp när man har de här besvären, men det ska inte ligga på kvinnorna i första hand, utan det är vårdens ansvar att se till att de inte lämnar BB förrän de undersökts, den eventuella skadan upptäckts och de har opererats. Det som är intressant är att det inte i första hand handlar om pengar, utan det handlar om kunskap. Kunskapen när det gäller att förebygga den mest allvarliga förlossningsskadan, sfinkterruptur, finns redan till stor del. Det finns ett enkelt handgrepp som barnmorskan tar till precis i utdrivningsskedet, den sista etappen av förlossningen, som gör att man kan halvera antal fall av sfinkterruptur. I Finland och Norge tillämpar man det. I Norge införde man nationella riktlinjer därför att det var så många skador, och man lyckades halvera antalet skador. Det första steget är att se till att det blir obligatoriskt vid alla förlossningar att ta till det greppet.

Det är alltså möjligt även vid dramatiska förlossningar, för det är ofta vid de mest dramatiska förloppen som de allvarligaste skadorna uppstår, till exempel vid förlossning med sugklocka eller tång. Men man kan även i den sista etappen ha ett aktivt perinealskydd, som det heter.

Det andra steget är efter att skadan har uppstått, för även om man har ett bra förebyggande arbete kommer det i några fall att uppstå skador. Det är oundvikligt. Men då gäller det att man kan diagnostisera skadan. Då finns det även i detta fall ett enkelt handgrepp som inte kostar några pengar alls. Barnmorskan kan undersöka kvinnans underliv manuellt, och om man gör en sådan undersökning kan man inte missa en sfinkterruptur. Även detta borde bli obligatoriskt. Det är ganska enkelt att införa sådana riktlinjer.

Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag har verkligen ingenting att invända mot det som Hillevi Larsson har anfört. Som Hillevi Larsson säger är det i det här sammanhanget, precis som i många andra sammanhang, egentligen inte nya pengar som krävs, utan det är snarare så att det sparar pengar. Eftervård, lidande och kanske sjukskrivningar långa tider kostar betydligt mer än att förebygga på ett bättre sätt, som handlar om att använda en metodik som ger en betydligt bättre effekt.

Därmed uppnås två saker. Det första och viktigaste är naturligtvis att färre kvinnor drabbas. Det andra är självklart att vi kan använda sjukvårdens resurser till andra områden på ett betydligt bättre sätt för alla inblandade.

Anf. 27 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror, som jag sagt, att vi måste införa de här enkla handgreppen både för att förebygga sfinkterruptur och för att ställa diagnos.

Kunskapen finns när det gäller operation. I de fall där kvinnorna får rätt diagnos snabbt efter förlossningen kan operationer utföras, i de flesta fall mycket framgångsrika operationer som utförs av läkare. Men det viktiga är att det sker så snabbt som möjligt.

Barnmorskeutbildningen skulle nog också behöva utvecklas, för det har visat sig att rätt många nyutexaminerade barnmorskor aldrig har sett en sfinkterruptur, det vill säga de vet inte hur den ser ut. Det är ändå ett första steg att man vet vad det är för något för att kunna ställa diagnos. I många fall kan man till och med se utanpå om någon har drabbats av en sfinkterruptur. Det är ganska enkelt att se att det är rätt stor skillnad mellan bilder av dem som inte har drabbats och dem som har drabbats. Men även i de fall där det kan vara svårt att se finns då detta handgrepp att använda som gör att det är helt omöjligt att missa en sfinkterruptur.

Jag tror att barnmorskeutbildningen behöver utvecklas så att alla kommer i kontakt med det här fenomenet, för det är uppenbarligen inget ovanligt fenomen. Det drabbar var tionde kvinna som föder, och det vill jag säga är en hög andel. Med tanke på de allvarliga konsekvenserna för kvinnorna, för deras familjer och också för samhället är det otroligt viktigt att upptäcka detta. Därför hoppas jag alltså att man utvecklar barnmorskeutbildningen.

Jag tror också att nedskärningar inom förlossningsvården är livsfarligt. Det måste vara tillräckligt mycket personal så att de som är oerfarna kan kalla in en expert som känner igen en sfinkterruptur och på det sättet upptäcka den.

Anf. 28 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag vill tacka Hillevi Larsson för att hon tar upp ett väldigt angeläget ämne. Jag tror att det finns skäl att följa det under ett antal år framöver för att se att vi går rätt väg, framför allt för kvinnornas skull men också för att få en säkrare och bättre vård.

Det är ju egentligen inget konstigt – kvinnor föder barn – att det gäller att begränsa de skador som alltför många kvinnor i dag drabbas av. Och där finns ett antal enkla saker att göra, och jag har redovisat dem i mitt inledande svar. Jag tror att de kommer att ge god effekt, men jag kommer att fortsätta följa detta mycket noga.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2012/13:173 om SLU i Skara

Anf. 29 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att ha kvar kompetensen som finns i Skara på Sveriges lantbruksuniversitet. Vidare har Monica Green frågat vad jag avser att göra för att kompensera Skara om SLU läggs ned.

Låt mig först och främst slå fast att det inte finns några planer på att lägga ned SLU i Skara. Det finns i dag inte heller något beslut av SLU om att flytta några utbildningar från Skara.

SLU i Skara har, förutom utbildningar inom djurområdet, en omfattande och livskraftig forskningsverksamhet som håller hög kvalitet och är mycket värdefull för de gröna näringarna och samhället i stort. Där bedrivs forskningen i nära samverkan med näringen. Denna samverkan mellan akademi och näring är, enligt regeringens mening, en viktig, lagstadgad uppgift för våra lärosäten. Jag vill åter poängtera att det inte finns några förslag om att SLU ska avveckla hela sin verksamhet i Skara.

SLU har internt initierat en utbildningsutredning som har gjort en bredare belysning av SLU:s utbildningar. Utredningens uppdrag har varit att analysera och föreslå ett framtida utbildningsutbud som motsvarar samhällets behov och som kan bedrivas på ett effektivt sätt. Utredningen föreslår att de utbildningar som i dag är förlagda till campus Skara flyttas till campus Ultuna. SLU beslutar själv om den interna organisationen inom universitetet och administrerar denna med utgångspunkt i kravet på en hög kvalitet och resurseffektivitet i verksamheten.

Utredningens förslag fokuserar enbart på utbildningsutbudet. Några förslag i utredningen om förflyttning av övriga verksamheter från Skara finns inte. Enligt vad jag erfarit i mina och departementets samtal med SLU:s ledning kommer en utredning inom SLU att se över hur den övriga verksamheten som i dag finns i Skara kan utvecklas.

Jag ser Skara och SLU i Skara som ett fortsatt viktigt nav i Västra Götaland för att upprätthålla ett konkurrenskraftigt jordbruk och för att tillgängliggöra och sprida kunskap och forskningsresultat till näringen.

Anf. 30 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Vi som kämpar för att ha kvar SLU i Skara har fått lite respit, och det är ju bra, eftersom den utredning som styrelsen skulle ta ställning till den 18 december har skjutits på med anledning av de remissvar som har kommit in och att man behöver en fortsatt analys.

Utredningen har missat väldigt mycket när de har kommit fram till att det ska rationaliseras ännu mer. Det är inte bra att vi har en sådan centraliseringsiver i samhället i dag. Det är inte bra för landet i stort, och det är inte bra att utbildningar centraliseras till vissa orter.

Nu är SLU i Skara hotat, även högskolan i Skövde har varit hotad, och det finns andra saker som den borgerliga regeringen har försämrats. De minskade möjligheterna för små kommuner att utvecklas och nedläggningen av Djurskyddsmyndigheten i Skara är tydliga exempel på att ni försämrar ute i landet. Skara hade möjligheter att växa som kommun och tog till vara näringen runt omkring.

Nu är det SLU den här gången. Jag vill påpeka att utbildningarna i Skara inte finns där av en slump, utan de har vuxit fram i ett sammanhang. Det är där som djurproduktionen finns i allra högsta grad, och det finns en bredd av djurslag. Där finns Nordens Ark, inte precis i Skara men i Västra Götaland, och där finns ett fungerande kontaktnät mellan djurägare.

Dessutom har utredningen missat att det finns ett djursjukhus på campus i Skara som helt och hållet klarar sin egen ekonomi. Utredningen har också missat att veterinärmedicinutbildningen och djuromvårdnadsutbildningen är två skilda discipliner och tänker heller inte på att det finns utbildningar för utländska veterinärer.

Sveriges lantbruksuniversitet i Skara är ett viktigt lärosäte som borde utvecklas, inte avlösas.

Det är många som kämpar: Skara kommun, Västra Götalandsregionen, LRF, Nordens Ark och de areella näringarna. Jag vet att de har uppvakttat ministern, och jag vet att det pågår ett arbete. Ministern vill ändå inte riktigt ta ansvaret och säger att styrelsen själv får ta ett beslut.

Det kanske ligger en del i det. Men när det görs en utredning som missar så mycket och när landsbygdsministern ser att utbildningen i Skara är av sådan vikt kanske ministern skulle kunna vara tydlig med hur viktigt det är att ha kvar utbildningen på flera orter. Det går att höja anslaget, och det går också att visa på vikten av att ha en bredd i hela landet och inte bara haka på den centraliseringsiver som pågår.

Anf. 31 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Jag vill delta i debatten för att visa hur viktig denna näring är för oss i Västra Götalands län.

Det är mycket som pekar åt fel håll i Västra Götalandsregionen. Eftersom vi är starka i industrisektorn har vi många varsel just nu.

En annan gren vi har är just livsmedelsproduktion. Det handlar också om landsbygdsutveckling. För att stärka den arbetsmarknad vi har är det viktigt att det finns tillgång till både utbildning och forskning och utveckling. Därför är det viktigt att SLU finns kvar med sin utbildning som är en förutsättning för forskning och utveckling.

Att det finns ett tydligt samband mellan utbildningsmöjligheter och forskning vet vi. Dessa synpunkter kommer inte enbart från SLU utan från alla lärosäten. Man behöver ha utbildningsmöjligheter för att kunna bedriva bra forskning.

På det område som vi diskuterar finns ett utvecklat samarbete och en samverkan mellan näringslivet, kommunsektorn och regionen, vilket Monica Green också anförde. Det handlar om att man stöttar varandra för att se vilken arbetsmarknad som finns och vilka näringslivsutvecklingsmöjligheter, men det har också handlat om ekonomiskt anslag när man har fått till stånd de utbildningar som finns på SLU.

Västra Götaland är det i särklass starkaste djurlänet med avseende på produktionsdjur. Det finns många positiva företagare med framtidstro. Det kan man se på de förprovningar som gjordes förra året, för vi har ännu inte kunnat sammanräkna årets. Avseende nötkreatur och hästar var det 286 förprovningssärenden i Västra Götaland jämfört med 54 i Uppsala dit man säger att man ska flytta utbildningarna. När det handlar om grisproduktion var det 6 anläggningar i Västra Götaland och inga i Uppsala.

Landsbygdsministern har fått många interpellationer och frågor om dessa näringar, och det finns en oro. Det har varit kris i grisproduktionen, och det har också handlat om nötkreatur.

I Västra Götaland kan vi dock se att det finns mycket framåtanda, men vi kan känna ett visst missmod om det inte ska vara möjligt att läsa högre utbildningar inom dessa produktionsgrenar i Västra Götaland. Vi vet ju att man får jobb på direkten när man har utbildat sig till djurskötare eller läst etologi- och djurskyddsprogrammet.

Även om ministern inte ska styra precis hur det ska vara behöver han göra ordentliga uttalanden om hur viktigt det är att ha utbildningar där en arbetsmarknad finns. Det skulle regeringen kunna uttrycka starkare.

Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig åter slå fast att SLU i Skara vid sidan om sin utbildningsverksamhet inom främst djurområdet bedriver en omfattande och, enligt min bedömning, livskraftig forskningsverksamhet.

Låt mig åter slå fast att det inte finns något beslut om att SLU ska lämna Skara. Jag vill också ännu en gång framhålla att det i dag inte finns några beslut om att flytta några utbildningar från Skara.

Det finns dock, fru talman, ett förslag till SLU:s styrelse som jag gärna meddelar såväl interpellanten Monica Green som Carina Ohlsson. Styrelsen sammanträder i morgon och förslaget innebär att föreståndaren i Skara ska få i uppdrag att komma med idéer om hur Skara ska kunna utvecklas. Det handlar om utveckling av befintliga verksamheter och om hur en redan omfattande samverkan mellan SLU i Skara och näringslivet, som omfattar många framför allt mindre företag i Skarabygden och Västra Götaland, ska kunna utvecklas för framtiden.

Det är ett glädjande besked som jag gärna meddelar såväl dem som deltar i debatten som kammaren i stort. Jag tror mycket på detta eftersom jag ser utvecklingsmöjligheter inom och omkring de gröna verksamheterna såväl i Västra Götaland som i övriga delar av vårt land.

Jag vill betona att SLU inte är ensamt om att behöva ta ett ansvar för att alla delar av vårt land ska kunna fortsätta utvecklas. SLU ska ta och tar ett ansvar för detta, men det måste också andra verksamheter göra för att hela Sverige ska kunna fortsätta utvecklas på ett positivt och bra sätt.

Anf. 33 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det lät spännande att SLU:s styrelse ska få ett nytt uppdrag i morgon om hur man ska kunna utveckla verksamheten. Det verkar jättebra. Vi som har kämpat för SLU i Skara sedan utredningen kom i våras tycker givetvis att sådana besked är välkomna.

Det blir dock lite tokigt om man tar med ena handen och ger med den andra, eller om man brukar säga tvärtom, och utbildningar som är grundläggande för att SLU i Skara ska kunna utvecklas försvinner. Forskningen på SLU i Skara har stor nytta av den utbildning som nu eventuellt ska försvinna, och vice versa. Man korsbefruktar varandra.

Det vore också tacknämligt att man utvecklade de utbildningar som finns så att den centraliseringsiver som finns inte får fäste.

Precis som Carina Ohlsson sade tidigare har Västra Götaland det tufft med alla varsel. Vi har över huvud taget en stor massarbetslöshet i Sverige med över 8 procent. Långtidsarbetslösheten har vuxit och ungdomsarbetslösheten är högre än EU-genomsnittet. Att i det läget dra in och centralisera utbildningar är inte bra. Dessutom säger landsbygdsministern att det inte bara är SLU som ska ta ansvar för att hela Sverige ska leva. Det håller jag med om. Därför är det märkligt att det händer så mycket annat. Ni började med att lägga ned Djurskyddsmyndigheten, och ni har hotat utbildningar på högskolan i Skövde. Det finns så många andra områden som regeringen kan styra över som inte går vår väg. Om SLU i Skara inte har eget ansvar har väl regeringen ett visst ansvar i frågan. Jag tycker att regeringen har ett stort ansvar för att se till att vi har utbildningar och utbildningsmöjligheter i hela landet. Att gömma sig bakom en styrelse tycker jag inte är helt rätt. Även om styrelsen ska fatta beslut utifrån utredningen går det, precis som Carina Ohlsson sade tidigare, att styra med anslag. Det går också att peka på vikten av utbildningarna, och det går att se till att de areella näringarna i Västra Götaland kan samverka bättre för en bättre utbildning och för att ungdomarna här ska kunna få jobb framöver. Det finns mycket att göra för att utveckla SLU i Skara.

Jag välkomnar att landsbygdsministern ger oss ett halmstrå med det nya uppdraget. Jag skulle vilja att ministern dessutom säger att de utbildningar som är hotade inte längre är hotade.

Anf. 34 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Det är riktigt som landsbygdsministern säger: Det finns inget beslut. Som tur är finns det inte något beslut om att man ska flytta utbildningarna, men det fanns ett förslag till styrelsen från utredningen. Nu möts vi av att det ska ske ytterligare utredningar om hur man ska utveckla den verksamhet som finns i Skara.

Det samband som jag tog upp tidigare fick jag ingen kommentar till. Ser inte landsbygdsministern sambandet mellan utbildningar på en ort och möjligheten att bedriva relevant forskning? Varenda högskola och universitet säger att det måste finnas både forskning och utbildning eftersom de är beroende av varandra.

Jag tyckte att det fanns en underton när ministern sade att andra verksamheter också måste ta sitt ansvar. Betyder det både i Skara och Uppsala? Är det ytterligare saker som vi ska göra i Västra Götalandsregionen och Skaraborg? Det vore bra om vi fick signaler om vad vi ska göra utöver det som vi redan gör. Vi bygger ut biogasanläggningar där man har ett samarbete mellan näringsliv, företag och kommuner. Man samverkar över blockgränserna i de omgivande kommunerna. Vi har anslag från regionen för att det ska finnas utbildningsmöjligheter. Agroväst går in från hela näringen. Vad mer ska vi göra för att leva upp till de villkor som tydligen är så fantastiska i Uppsala? Ska vi ha ännu fler djur inom produktionen för att vi ska kunna ha utbildningen?

Anf. 35 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Ungefär likalydande skrivningar har varit vid handen sedan i varje fall 1977 när det gäller förordningstexter om vem som beslutar om utbildningar på högskolor och universitet. Från 1977 fram till nu har det funnits rika möjligheter för den som har velat ändra på vem som

ska fatta beslut om saker och ting. I stort sett likalydande skrivningar har alltså gällt sedan 1977, det vill säga att styrelserna och universiteten och högskolorna själva beslutar om hur de ska uppfylla det andra kravet, som också har funnits under den tid som jag har kunnat studera, nämligen att man ska vara resurseffektiv i användandet av statens pengar.

SLU har gjort en genomlysning av sin verksamhet för att kunna uppfylla de krav som regeringar över åren och riksdagen har ställt sig bakom – utan att det har varit ifrågasatt såvitt jag känner till. Därför är jag övertygad om att jag har kammarens stöd och att jag har rätt när jag säger att vi inte ska lägga oss i detta från vare sig riksdagens eller regeringens sida. Vi vill ha autonoma självständiga akademier i vårt land.

Jag vill korrigera mig. SLU:s styrelse sammanträder tisdagen den 18 december, inte i morgon. De har då att ta ställning till ett förslag om hur man kan utveckla verksamheten i Skara. Det finns alltså ett sådant förslag på styrelsens bord att ta ställning till för att sedan ge ett uppdrag till föreståndaren i Skara.

Både vid SLU och vid andra universitet och högskolor bedrivs ibland forskning utan att den är knuten till utbildningsverksamhet. Jag kan inte på rak arm säga hur många orter SLU har forskningsverksamhet på. SLU bedriver verksamhet på i storleksordningen 15–20 orter, oftast forskningsverksamhet. Endast fyra av dem är stora utbildningsorter. SLU har en väl spridd verksamhet i vårt land. Det är viktigt speciellt för det här universitetet eftersom det har verksamheter som är areella. De areella näringarna finns över hela vårt land med lite olika förutsättningar. Några inkluderar det område som tidigare låg på andra myndigheter och utbildningsinstitutioner, nämligen vatten och fiske.

Anf. 36 MONICA GREEN (S):

Fru talman! De areella näringarna och de gröna jobben tillhör framtiden. Vi har massarbetslöshet i Sverige. Vi har en långtidsarbetslöshet som växer, och vi har en ungdomsarbetslöshet som är högre än EU-genomsnittet. Därför behöver vi satsa mer på de gröna jobben och de gröna utbildningarna.

Det ska vara resurseffektivt, säger jordbruksministern. Bra – då vinner Skara. Skara är det mest resurseffektiva lantbruksuniversitet vi har i Sverige. Skara har utbildningen nära forskningen. Skara har nära till produktionen. Skara har en bredd när det gäller djurslag. Skara har Nordens Ark i närheten. Där finns ett djursjukhus som är helt och hållet självfinansierat. Där finns utbildningar för veterinärmedicin och djuromvårdnad och där finns utbildning för utländska veterinärer. Skara är det mest resurseffektiva lantbruksuniversitet vi har. Det gläder mig att ministern säger att det mest resurseffektiva ska vara kvar. Det tar jag som intäkt för att vi klarar SLU i Skara för framtiden.

Vi har kämpat sedan i våras. Ministern och jag hade en första interpellationsdebatt i maj när utredningen hade kommit. Nu har många uppvaktat ministern. Vi har kämpat tillsammans för att få ha kvar SLU i Skara och kunna utveckla det. Om ministern står fast vid att det är det mest resurseffektiva universitetet som ska få vara kvar tar jag det som intäkt för att utbildningarna kommer att finnas kvar.

Anf. 37 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen och debatten. Det är viktigt att diskutera de gröna näringarnas utvecklingsmöjligheter i alla delar av vårt land eftersom det är där, precis som interpellanten säger, som utvecklingsmöjligheter finns. Jag tror att den biobaserade ekonomin ligger framför oss, apropå att vi på vår planet inte har hushållat tillräckligt med de resurser som är ändliga, vilket de gröna näringarnas verksamhet är motsatsen till. De är hållbara och ständigt förnybara.

Låt mig avslutningsvis återigen slå fast att styrelserna för våra universitet och högskolor är autonoma, men de har att ta hänsyn till vissa grundläggande skrivningar i såväl förordningstexter som de regleringsbrev som regeringen ger sina myndigheter, universitet och högskolor varje år när de fattar sina beslut. En av de saker som de har att ta hänsyn till är resurseffektivitetsbegreppet. Men de ska också se till att de skapar synergier mellan sina egna verksamheter men kanske också mellan omgivande verksamheter som må vara såväl offentliga som privata verksamheter.

Det har också kommit till min kännedom, vilket kanske inte har framgått klart i denna debatt, att läget i denna fråga, vad jag har förstått, beror på att man har fått in många synpunkter både från området som berörs och från näringens sida och organisationer. Såvitt jag känner till kommer något ställningstagande inte att göras under det styrelsemöte som äger rum den 18 december.

God jul, fru talman och i kammaren närvarande ledamöter och tjänstemän!

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2012/13:125 om miljöbilar och fossila bränslen

Anf. 38 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Johan Löfstrand har frågat miljöministern vilka politiska styrmedel hon avser att ta initiativ till för att se till att en större andel av miljöbilarna använder förnybara bränslen. Interpellationen har överlämnats till mig.

Som Johan Löfstrand påpekar har antalet miljöbilar ökat de senaste åren. Det tycker jag är glädjande. Det är bra att våra styrmedel fungerar och att fler väljer att köpa bilar med låga växthusgasutsläpp. Jag håller med om att det inte räcker med att bilköpare väljer en etanolbil eller en gasbil. Vi måste också verka för att bilen faktiskt tankas med förnybara drivmedel.

Johan Löfstrand nämner att en stor andel av försäljningen av miljöbilar är dieslbilar. Jag vill då framhålla att det numera finns diesel med stora andelar förnybart som fungerar i vanliga dieselmotorer. Jag tänker på hydrerade vegetabiliska oljor, det vi brukar kalla HVO. Här krävs det alltså inga flexifuelmotorer.

Det är viktigt att fordons- och biodrivmedelsmarknaden ges långsiktiga och förutsägbara villkor. Ett led i det arbetet är att skattebefrielsen för biodrivmedel regleras i lag i stället för genom årliga dispensbeslut

som skett tidigare. Regeringen har också bedömt att ett kvotpliktssystem bör införas 2014 för att säkerställa låginblandade volymer på marknaden. Om biogas och höginblandade biodrivmedel, till exempel E85, inte inkluderas i kvotplikten ska dessa ges fortsatt goda förutsättningar.

Ett kvotpliktssystem utreds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag vill inte föregå det arbetet.

Anf. 39 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Tyvärr fanns det inte speciellt mycket konkret kring vilka styrmedel som regeringen tänker vidta för att uppnå målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030.

Lösningen verkar enligt Anders Borg vara fler dieslbilar och ökad låginblandning. Låginblandning är självklart bra, men det räcker inte på långa vägar för att vi ska klara de utmaningar som vi står inför, och framför allt är det inte riktigt så enkelt som jag tycker att ministern vill få det att framstå.

Även om vi kan komma upp i 20, 27 eller kanske till och med 30 procents inblandning av biobränsle i dieseln är det fortfarande mycket kvar. 70–75 procent av bränslet kommer fortfarande att vara fossilt. Hur ska vi då få en fossiloberoende fordonsflotta?

Vidare finns det i dag inte tillräckligt med vare sig producenter eller substrat för att göra tillräckligt med HVO, och konkurrensen om det substrat som finns är stenhård. Jag tror inte att marknaden där kommer att bli bättre med tiden.

Slutligen är dieseln i sig smutsig och innebär många problem. Dieseln har i dag stora problem med stora utsläpp av kolväten, kväveoxider och partiklar. Detta leder till stora problem till exempel här i Stockholm.

Anders Borg säger i sitt svar att E85 och biogas fortsatt måste ges goda förutsättningar. Men regeringen har redan förstört, eller i alla fall försämrat, förutsättningarna för dessa förnybara bränslen. Reduktionen av förmånsvärdet för etanolbilar har försvunnit. Framtiden för förmånsbeskattningen av gasbilar är oklar, och man säger inte vad som kommer att hända där. Vad som kommer att gälla i framtiden i fråga om skattebefrielsen för båda dessa bränslen är mycket oklart och otydligt.

Alla dessa icke-besked har inneburit drastiska förändringar och minskad försäljning av dessa bilar. Andelen nyregistrerade gas- och etanolbilar har, från att ha legat på över 50 procent under de senaste åren, minskat till mindre än 5 procent av miljöbilarna. Man har i stort sett marginaliserat etanolbilarna och gasbilarna.

Flera aktörer, bland andra Eon och Fortum, har stoppat stora investeringar i biogasprojekt och andra projekt för att det inte finns någon tydlig framtid. Man vågar inte satsa. Marknaden står handfallen och väntar. Vad är det regeringen vill? Så länge regeringen inte pekar ut en färdriktning kommer ingen att våga satsa.

Utvecklingen ser dyster ut. Gas- och etanolbilarna har marginaliserats. Dieslbilarna premieras. Detta leder till att vi inte minskar utsläppen tillräckligt mycket och att vi får stora partikelproblem i våra städer.

Anders Borg, hur ska regeringen uppnå målet om en fossiloberoende fordonsflotta till 2030? Det är inte speciellt långt kvar. Och hur ska vi klara partikelproblematiken i Stockholm med alla nya dieslbilar?

Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Den socialdemokratiska politiken och strategin är alltid likadan nästan oavsett vilken fråga vi diskuterar. Man beskriver Sverige som ett land i ett närmast förfallsliknande förlopp där ingenting fungerar som det ska. Även på detta område är det naturligtvis en helt felaktig bild.

Sverige är bland de absolut ledande länderna när det gäller klimatpolitik. När det handlar om de utmaningar som vi har att minska växthusgaser och utsläpp är Sverige bland de absolut mest framgångsrika länderna. Det beror på att vi har använt mycket bra och väl fungerande styrmedel under lång tid. Vi har en CO₂-skatt som är högre än i nästan alla andra länder. Det är det absolut viktigaste incitamentet för människor att köpa miljöbilar och att köra alla de bilar som vi har på ett så bra sätt som möjligt. Det är nämligen det som har störst effekt på utsläppen. Det är inte andra styrmedel som spelar så stor roll, utan det avgörande är CO₂-skatten.

Vi har gröna certifikat som gör att vi får en mycket högre grad av förnybar energi i vår fordonsflotta, och vi har en högre grad av förnybara energikällor än nästan alla länder.

Vad är det då vi ska göra framåt? Är regeringen passiv, ointresserad och inte gör någonting?

Låt mig bara nämna några saker. Nu kommer förslaget om kvotplikt som vi håller på att arbeta med. Det kommer att innebära att det blir mer inblandning framöver.

Vi håller på att titta på frågeställningen om nettodebiteringen för att vidga den, och där ska utredningsförslag så småningom komma. Det kommer att ha en avgörande betydelse för utbyggnaden av förnybara energikällor och påskynda den väldigt kraftiga ökning vi nu har av vindkraften.

Vi håller på att titta på de rena och höginblandade bränslena, och även där kommer det naturligtvis så småningom bra förslag.

Vi har en minskning av nedsättningarna på de tidigare lättnader på koldioxidskatten vi hade. Socialdemokraterna hade ju förslaget att man skulle återbetala dieselskatterna till jordbruket. 2015 får vi en ny minskning av nedsättningen, och sedan ska vi titta på vad vi gör med detta framåt.

Sedan har vi naturligtvis miljöbilsdefinitionen, som förändras nu vid årsskiftet och som vi ska fortsätta att jobba med.

På en lång rad områden på skatteområdet har det alltså skett förändringar, och vi har en lång rad olika förslag som ligger i pipeline och naturligtvis ska beredas i noggrann ordning. Det kommer att bidra till att Sverige framgent är ett världsledande land när det gäller klimatfrågan.

Anf. 41 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Anders Borg har rätt – Sverige ligger långt fram. Vi har dock fortfarande väldigt mycket att göra. Sverige kommer bara att lyckas uppnå 2 av de 16 miljömål riksdagen har satt upp.

Sverige kommer på transportsidan inte att lyckas uppnå ett enda av de mål vi har satt upp. Den stora utmaningen ligger på transportsektorn, och där är det faktiskt så att regeringen inte gör speciellt mycket. Det mest förvånande var i somras när regeringen helt plötsligt bestämde sig för att

man var tvungen att utreda vad de mål man redan hade satt upp innebar. Det gjorde att man tog alla ambitioner och stoppade i en malpåse i två år, för att vänta på utredningen som skulle utreda vad målet kring en oberoende fordonsflotta egentligen innebar.

När det gäller kvotpliktsutredningen och förslagen kring kvotplikt finns det mycket spännande där, och där kan det säkert komma att hända en del. Det går dock alldeles för långsamt. Just nu står väldigt många aktörer och trampar och väntar på vad som kommer och vad som kommer att hända. Framför allt har vi väldigt många företag som vill investera i denna sektor men inte vågar på grund av att regeringen bara hattar och fattar beslut om till exempel skattebefrielser ett år i taget.

Varför inte tydliggöra vad som kommer att gälla på två års sikt, på fem års sikt eller på tio års sikt, för att på så sätt skapa en marknad som fungerar? Jag tror att det finns aktörer som vill, och jag tror att Sverige kan väldigt mycket. Men för att klara detta måste det finnas tydliga spelregler. Den enda spelregeln som har varit tydlig de senaste åren är att vi inte vill ha biogasbilar eller etanolbilar. Man har i stället drivit en politik som bara har premierat dieslbilar.

Jag ställer frågan en gång till: På vilket sätt kommer alla de dieslbilar vi på grund av regeringens politik har fått de senaste åren att premiera miljön i de större städerna, med de stora partikelutsläpp som finns? Hur kommer de att medverka till att vi klarar målet kring en fossiloberoende fordonsflotta 2030?

Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Nu är alltså bilden från Johan Löfstrands sida att Sverige ligger långt fram. Det var inte riktigt den bild vi fick i det första inlägget, men det är den mer korrekta bilden. Sverige ligger mycket långt fram när det gäller klimatpolitiken.

Vi har mindre utsläpp per capita än de flesta andra länder. Vi gör större internationella insatser. Vi har den högsta koldioxidskatten. Vi har mer gröna certifikat än andra. Vi har mer av förnybara energikällor. Vi har en helt annan situation än övriga Europa när det gäller energiförsörjning. Vi har en mycket snabb utbyggnad av vindkraften. Mycket av detta kommer naturligtvis att förstärkas under de kommande åren genom de olika förslag jag nämnde – kvotplikten, nettodebitering, rena och höginblandade bränslen, nedsättning för miljöbilar och miljöbilsdefinitionen. Allt detta är under beredning och kommer vartefter.

Jag tycker att det är bra att vi fortsätter med transportsektorn. Jag tror att det kommer att vara en av huvudfrågorna i valrörelsen, om jag ska vara helt ärlig. Vi har nämligen ett rödgrönt alternativ som föreslår mycket omfattande skattehöjningar. Socialdemokraterna har 5 miljarder på lastbilar, men sedan tillkommer naturligtvis Miljöpartiets kraftiga höjningar av bensinskatten och kraftiga höjningar för flyget. Om jag minns siffrorna rätt är det 17,3 miljarder som Miljöpartiet föreslår i bensinskatte- och energiskattehöjningar.

Det är klart att detta kommer att vara en huvudfråga i valrörelsen. Huruvida Socialdemokraterna får stöd av sina väljare – det gäller framför allt de som bor i glesbygden och är beroende både av att det finns en skogsindustri där det körs timmer och av biltransporter – för de kraftiga bensinskattehöjningar och miljöskattehöjningar man uppenbarligen så

Anf. 43 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Anders Borg har en förmåga att prata om saker som denna interpellation inte handlar om. Vi diskuterar transportsektorn just nu, och vi diskuterar miljöbilar och fossila bränslen. Där finns det inte speciellt många förslag. Däremot finns det väldigt många förslag som bereds inom Regeringskansliet.

På detta område har Sverige lika stora problem som alla andra länder. Här kan vi alltså inte slå oss för bröstet och säga att vi ligger före och har gjort massor med saker, för det har vi inte. Inom transportområdet har vi minst lika stora problem som övriga världen, och dessa frågor måste vi ta på allvar. Detta är det område där de stora utmaningarna ligger och där regeringen har utrett och utrett men där det inte finns några konkreta förslag. Man har passiviserat hela biobränslemarknaden genom att inte komma med tydliga spelregler.

Anders Borg har fortfarande inte svarat på frågan hur man ska hantera den explosion av dieslbilar som har blivit följderna av den borgerliga politiken. Det går ju inte att köra bil på ett antal av gatorna i Stockholms innerstad i dag på grund av att det är för mycket partiklar. Hur kommer det att bli i framtiden?

Den straffskatt Anders Borg talar om att socialdemokratiska företrädare har lagt har Anders Borg i stället snarare lagt på tågtrafiken, genom att mångdubbla banavgifterna och på så sätt skjuta transporter från järnväg till väg.

Slutligen: Hur ska vi klara av partikelproblematiken i Stockholms innerstad, och hur ska vi klara av att nå målet om en fossiloberoende fordonflotta 2030 utan konkreta åtgärder?

Anf. 44 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Sverige är ett av de ledande länderna när det gäller att hantera riskerna för en stigande temperatur och de problem vi har med växthusgaser. Detta beror på att vi har de mest omfattande systemen utbyggda för att minska och ge ekonomiska styrmedel. Det gäller framför allt koldioxidskatten.

Såvitt jag förstår, herr talman, påverkar koldioxidskatten transportsektorn. Såvitt jag förstår är koldioxidskatten ett avgörande styrmedel och det bästa styrmedel vi har när det gäller att få transportsektorn att minska sina koldioxidutsläpp. Nu ska vi göra en avstämning 2015 och framåt för att se var vi står i förhållande till de mål vi har satt upp. Jag delar inte bilden att vi ligger långt ifrån dem eller har stora bekymmer här. Både hållbarhetsutredningen och andra studier har visat att vi ligger relativt väl i linje med att ha en god måloppfyllelse med den politik vi har.

Sedan behöver den säkert kompletteras, och jag nämnde fem viktiga kompletteringar för att få svensk klimatpolitik att bli bättre – kvotplikten, nettodebiteringen, rena och höginblandade bränslen, nedsättningarna och miljöbilsdefinitionen. Allt detta är frågor vi jobbar med. Det har också skett en betydande förändring av beskattningen både i transportsektorn och i andra delar för att förbättra koldioxidpolitiken.

Svar på
interpellationer

När det gäller transportsektorn, som är det vi debatterar, väljer Johan Löfstrand att helt förbigå det faktum att Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ska bilda en regering tillsammans om man vinner valet. Då kommer man naturligtvis att behöva förhålla sig till de 17,3 miljarder som är kärnan i Miljöpartiets politik. Det är kärnan i deras mandat från väljarna, och det kommer naturligtvis att innebära att det blir stora skattehöjningar framför allt på bensin, diesel och transporter.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellationerna 2012/13:140 och 161 om läxhjälp till alla barn

Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Pia Nilsson har frågat utbildningsministern mot bakgrund av vilka fakta och omständigheter som han avvisar Skolverkets och lärarfackens kritik om att RUT-avdrag för läxhjälp hotar en likvärdig skola. Pia Nilsson har även frågat vilka initiativ utbildningsministern avser att ta i fråga om hur skolor och lärare ska förhålla sig till att ge betald läxhjälp till vissa av sina elever. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara dessa frågor.

Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder i skattepolitiken för att komma till rätta med ett, enligt henne, otydligt regelverk avseende RUT-avdraget.

Sedan RUT-avdraget infördes 2007 har det vuxit kraftigt i omfattning, och på lång sikt antas det leda till 17 000 fler sysselsatta.

RUT-avdraget för barnpassning har medfört svåra gränsdragningsproblem i fråga om vad bestämmelsen är avsedd att omfatta när det gäller läxhjälp. Nu har det blivit ett förtydligande om att både barnpassning och läxhjälp omfattas av avdraget. Läxhjälpen omfattar inte undervisning. Kvalitetskrav på undervisningen i skolan påverkas därmed inte. Hur skolor och lärare ska förhålla sig till att ge läxhjälp till vissa av sina elever är något som får bedömas utifrån reglerna i skollagen och reglerna om förtroendeskadliga bisysslor.

Vad gäller frågan om otydligt regelverk är utgångspunkten att all lagstiftning ska vara förutsägbar och tydlig. Om tillämpningsproblem ändå förekommer är det i första hand en fråga för de rättstillämpande myndigheterna att hantera detta.

Om ett företag, i avsikt att utnyttja RUT-avdrag, anger att ett arbete omfattas av avdraget trots att det inte gör det är det en fråga om fusk. Jag har förtroende för att Skatteverket genomför relevanta kontroller och prioriterar bekämpning av fusk. Därutöver arbetar regeringen kontinuerligt för att minska skattefusk.

Mot denna bakgrund avser jag inte att vidta några åtgärder.

Anf. 46 PIA NILSSON (S):

Herr talman! I förra veckan beslutade Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna att införa skatteavdrag för läxhjälp till de elever vars föräldrar har råd att betala ungefär 220 kronor i timmen. Beslutet har

fattats utan att man har belyst några konsekvenser över huvud taget för elever och skola. Anders Borg försöker göra läxhjälpsavdraget till en skatteteknisk fråga och inte en utbildningsfråga, som det faktiskt är.

Avdraget handlar inte bara om läxhjälp – hör och häpna! Det omfattar även allt annat skolarbete. Det är ren och skär privatundervisning, med andra ord. Döm om min förvåning när det i finansministerns svar står att läxhjälpsavdraget inte omfattar undervisning. I betänkandet, herr talman, står det klart och tydligt att hjälp med läxor och annat skolarbete som hänför sig till läroplaner, kursplaner och ämnesplaner uttryckligen ska omfattas av skattereduktion för hushållsarbete. Det beslutet har Anders Borg själv föreslagit. Har inte finansminister Anders Borg koll på innehållet i de skattebeslut som regeringen föreslår? Det är högst anmärkningsvärt, herr talman.

När avdraget för hushållstjänster infördes 2007 var argumentationen att det handlar om tjänster som människor utan större yrkesutbildning kunde utföra och att man skulle göra en svart marknad vit. Däremot var man då noga med att påpeka att avdrag för privatlärare eller liknande inte skulle omfattas. Det är då fråga om specialistkunskaper och uppgifter som normalt inte utförs av hushållen själva, sade Anders Borg då. Men så byter regeringen fot, och det är bråttom. Plötsligt ska all undervisning för alla elever som sker i hemmet bli avdragsgill. Något har uppenbarligen hänt, och Skatteverket, Skolverket och andra remissinstanser fick mindre än en vecka på sig att lämna synpunkter. Varför denna brådska?

Menar Anders Borg att det finns en utbredd svart läxhjälpsmarknad som undandrar staten mångmiljonbelopp varje år i uteblivna skatteintäkter? Enligt Skatteverket föreligger inga sådana problem. Eller menar Anders Borg att det nu plötsligt saknar betydelse om det är behöriga lärare som undervisar eller inte? Går det lika bra med vem som helst bara man har en F-skattsedel? Behörighet och lärarlegitimation, som har varit skolministerns käpphäst sedan han tillträdde, verkar plötsligt sakna betydelse.

Skulle Anders Borg här och nu vilja precisera vilka som ska få utföra privatundervisning i hemmet? Både Skolsverige och Skatteverket undrar, nämligen.

Såvitt jag förstår finns det ingenting i reglerna som förhindrar att en lärare som hjälper sina egna elever sedan kan ta betalt för denna tjänst. Det kommer att finnas möjlighet, för de föräldrar som har råd, att köpa läxhjälp av samma lärare som sedan ska sätta betyg på eleven. Borde inte Anders Borg vara orolig över att detta skatteavdrag riskerar att undergräva skolans och lärarnas trovärdighet?

Det mest alarmerande, herr talman, är att det här försämrar likvärdigheten i skolan ytterligare. Skolan har i uppdrag att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar. Läxhjälpsavdraget träffar inte de elever som bäst behöver hjälp. Det handlar om att skattesubventionera privatundervisning till de elever vars föräldrar kan betala ungefär 220 kronor i timmen. Det handlar inte om att förstärka stödet till de elever som har störst behov. Är likvärdigheten helt ointressant i Moderaternas Sverige? Vi har föreslagit 110 miljoner kronor till läxhjälp åt alla, men ni har sagt nej. Varför?

Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag börjar med att tacka finansminister Anders Borg för svaret. Regeringen har nyligen lagt fram förslaget om skatteavdrag för läxhjälp. En av orsakerna till förslaget var att dagens regelverk har skapat gråzoner som företag har utnyttjat och därför bidragit till avdrag för tjänster som det egentligen inte var avsett för.

Med nämnda förslag till skatteavdrag täpper regeringen inte till smyghålen utan öppnar i stället upp för privata företag att få ännu större del av skatt – skatt som i stället skulle kunna fördelas till skolor där elever med behov av hjälp och stöd i sitt skolarbete skulle kunna få det.

ABC-nytt har avslöjat att ett företag som erbjuder barnpassning som omfattas av RUT-avdrag också erbjuder exklusiva barnkalas med RUT-avdrag. Även här kan man se att det finns gråzoner som företagen utnyttjar genom att kalla barnkalas för barnpassning. Dessutom har det uppmärksammats att företag marknadsför tjänster som kock och bartender med möjlighet till RUT-avdrag. Därav min fråga: Avser finansministern att vidta några åtgärder i skattepolitiken för att komma till rätta med det otydliga regelverket? Döm om min förvåning, herr talman, när finansministern säger: När det gäller frågan om otydligt regelverk är utgångspunkten att all lagstiftning ska vara förutsägbar och tydlig. Det tycker jag är bra, men sedan fortsätter han: Men om tillämpningsproblem ändå förekommer är det i första hand en fråga för rättstillämpande myndigheter att hantera. Regeringen lägger alltså fram lagstiftning som är så otydlig att vem som helst snart kan ta ut RUT-avdrag för nästan vad som helst, och regeringen säger: Det är skattemyndigheternas sak att hantera!

Jag trodde att politik var till för att göra saker och för att vara tydlig med vad man vill åstadkomma. Men uppenbarligen tycker regeringen att man ska kunna använda skattepengar för barnkalas på McDonalds och för att hyra in en bartender i hemmet.

Skatteavdraget för läxor blir dyrt och ojämnt. Vi tycker att läxhjälpen borde äga rum i skolorna i stället, men Anders Borg tycker att man ska använda detta i hemmen trots att det inte finns någonting som tyder på att det finns en betydande svart marknad för privatundervisning.

När fusk upptäcktes i ersättningssystemen för sjukförsäkringen och a-kassan sade vi från Socialdemokraterna att det är viktigt att komma till rätta med de personer som fuskar. De ska inte ha de här pengarna. Men vi hade inte för avsikt att försäkra för dem som är sjuka eller arbetslösa. Regeringen försämrade för alla. De sänkte ersättningen för arbetslösa, och 65 000 personer som har varit sjuka utförsäkrades från sjukförsäkringen.

Men när det fuskas med svartarbete inför regeringen i stället skattebidrag till enskilda. Man vill komma till rätta med svartarbete till exempel inom städbranschen, där vi vet att det finns tunga moderata företrädare i Stockholm som trots att det fanns skatteavdrag köpte tjänsterna svart. Det handlade då om ett hushåll som hade inkomster i halvmiljonklassen. Tydligt har man inte blivit av med dessa svarta arbeten. Det finns tydliga gråzoner som företag utnyttjar, men då vill inte finansministern göra någonting åt det utan öppnar upp för vem som helst att ta ut skattebidrag för nästan vad som helst.

Min fråga till finansministern är: Är finansministern verkligen nöjd med att man kan ta ut skattebidrag för barnkalas och för bartender? Vad blir nästa möjlighet? Vad ska det vara? Kan man använda skatteavdrag till allting nu för tiden?

Svar på
interpellationer

Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det kan finnas skäl att här redovisa hur Skatteverket redovisar fördelningen av olika kategorier av RUT-tjänster. 89 procent av RUT-tjänsterna utgörs av städtjänster, runt 8 procent av trädgårdstjänster och 3 procent av barnpassning och annat omsorgsarbete. Om vi antar att en tredjedel av barnpassning och omsorgsarbete skulle utgöras av läxhjälp är det alltså 1 procent. Vi diskuterar alltså i ett relativt högt tonläge 1 procent av RUT-verksamheten.

Om vi sedan tittar på vad det här skulle motsvara av våra offentliga medel till utbildningssystemet tror jag med en snabb huvudkalkyl att det handlar om en tiondel av de samlade utbildningsresurserna som vi nu ägnar en interpellationsdebatt.

Jag vill inte förringa frågans betydelse, men jag tror inte att vi har den här debatten därför att Socialdemokraterna är så bekymrade om läxhjälpen i sig. Jag tror att vi har den därför att socialdemokratiska riksdagsledamöter i grund och botten tycker att RUT är ett dåligt system. Man vill inte att vi ska ha ett system som skapar sysselsättning i tjänstesektorn, och då väljer att man att hitta olika delfrågor och fäster mycket stor vikt vid dem.

Det här är en mycket enkel fråga. Vi har haft ett gränsdragningsproblem i skattesystemet. Det har varit oklart om en barnvakt också får läsa igenom engelska glosor eller titta igenom en läsebok från skolan. Vi har sagt att det verkar helt orimligt att barnvakten inte kan få läsa igenom glosorna tillsammans med barnen. Därför har vi gjort ett förtydligande av det. Det är alltså inte en ny, stor, principiell frågeställning, utan det handlar helt enkelt om att räta ut en teknisk fråga i skattesystemet.

Jag delar naturligtvis Pia Nilssons syn att skolan är oerhört central när det gäller den sociala rörligheten och sammanhållningen i samhället. Ett av skälen till att Sverige är ett av de samhällen som har högst social rörlighet är att vi har ett utbildningssystem som vi har lagt stora resurser på.

Men vi vet att nyckelfrågorna där är helt andra frågor än den här läxhjälpen. Det är frågan om att ge betyg tidigt så att vi får en bra information. Från IFAU-studier vet vi att framför allt killar med arbetarklassbakgrund har fått sämre möjligheter till utbildning på grund av att vi har avvecklat betygssystemet. Vi är ett av de länder i världen där betygen kommer senast. Vi har haft för få nationella prov, och det har varit för lite utvärdering. Det har vi börjat göra någonting åt nu för att få mer ordning och struktur på detta.

Vi har haft för dåligt utbildade lärare med alldeles för dåligt betalt. Nu har vi infört de här kvalificerade lärartjänsterna, och vi har påbörjat en vidareutbildning av lärarkåren via valideringsutbildningarna. Vi har ökat undervisningstiden i matematik för årskurs 1–3. Det är viktiga åtgärder om man vill ha social sammanhållning.

Det handlar om att hela skolsystemet är inriktat på kunskap och om att man inte låter bristande uppföljning, flum och bristande kunskapsinriktning i skolan göra att man undergräver förutsättningarna för de pojkar

och flickor som inte har föräldrar som är akademiker. Jag tror att det är precis det som blir huvudproblemet i ett utbildningssystem om man inte har betyg, prov och hårda krav. Då hamnar man i den sitsen att de som har föräldrar som står för den här motivationen och kämpar på med det klarar sig.

I grund och botten är det bra med social rörlighet. Den uppstår bland annat genom att vi har ett bra, allmänt, offentligt skolsystem, och det är ännu bättre om det allmänna, offentliga skolsystemet har en tydlig inriktning på kunskap genom betyg, nationella prov och andra viktiga reformer.

Anf. 49 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Jag är bekymrad, Anders Borg. Det här är mycket större än bara en skatteteknisk fråga, som finansministern vill reducera den här debatten till. Det handlar om att regeringen vill satsa på en grupp elever som redan har det relativt bra förspänt och som har föräldrar som stöttar och hjälper, medan de som har de största behoven inte alls omfattas av den här skattereformen.

Föräldrar till de elever som verkligen behöver hjälpen har inte råd att betala 220 kronor i timmen. De är dem som vi måste nå, och det gör man inte med den här typen av reformer, Anders Borg. Det borde finansministern vara i allra högsta grad medveten om.

Sedan måste jag återigen fråga: Ingår undervisning eller inte i det här skatteavdraget? Anders Borg säger en sak, och beslutet en helt annan. Det är högst oroväckande om finansministern inte har koll på de skatteförslag som regeringen själv lägger fram.

I betänkandet står det klart och tydligt på fyra ställen, på s. 5 och på s. 7, att hjälp med läxor och annat skolarbete som hänför sig till läroplaner, kursplaner och ämnesplaner ska omfattas av skattereduktion för hushållsarbete. Detta känner tydligen inte Anders Borg till. Vilka är det som ska få utföra tjänsten, Anders Borg? Något sådant svar har vi inte heller fått. Är mannen på gatan som visar upp sin F-skattsedel välkommen i hemmet för att undervisa om Sokrates försvarstal eller Pythagoras sats? Eller är det behöriga lärare? Eller är det studenter? Vilka är det? Skatteverket undrar också.

Herr talman! I dag hoppar 10 000 elever av sina gymnasiestudier. De som inte når kunskapsmålen är i första hand pojkar med lågutbildade föräldrar och pojkar med invandrabakgrund. Merparten av de här elevernas föräldrar har inte möjlighet att betala 220 kronor i timmen. Det vet Anders Borg. Men det är just för de här ungdomarna som skattesubventioner kan göra störst nytta. Det är de här ungdomarna som är i skriande behov av förstärkt läxhjälp men som inte kan betala för den, Anders Borg. Om vi inte stöttar de här ungdomarna riskerar de att hamna i Arbetsförmedlingens rullor över långtidsarbetslösa.

Herr talman! Alla studier visar att de som inte fullgjort sina gymnasiestudier löper betydligt större risk att hamna i långtidsarbetslöshet än de som tar sin examen.

Läxhjälpsavdraget är alltså ytterst en fråga om huruvida man vill ha en likvärdig skola eller inte. Finansminister Anders Borg bidrar i och med detta till ökade sociala klyftor i skolan.

Herr talman! Kritiken från Skolverket, lärarfacken och Skatteverket är hård. Lärarfacken ingick inte ens som remissinstans till att börja med utan fick komma till tals efter starka påtryckningar från oss socialdemokrater. Lärarnas Riksförbund menar att resurserna måste gå in i skolan och komma alla till del. Läxhjälp ska ges på lika villkor och inte bara till dem som har råd. Skolverket menar att beslutet kommer att försämra likvärdigheten ytterligare. Alla ges inte samma chans.

Dessutom är förslaget kostnadsineffektivt. Undervisningskostnaden ligger i genomsnitt på 60 kronor per elevtimme i skolan. Subventionen för den här privatundervisningen kostar 220 kronor. Subventionen är alltså tre fyra gånger högre än kostnaden per elevtimme i den offentliga skolan. Är det rimligt, Anders Borg? Är det här ett effektivt sätt att använda skattemedel?

Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag fick inget svar från finansministern på min fråga. I stället verkar finansministern försöka använda sig av så kallade kringgående rörelser för att inte svara på frågorna. Finansministern hävdar att det är en så liten del av skattepengarna som går till den här verksamheten. Den är så liten att man behöver nästan inte bekymra sig om den.

Majoritetens av skolpolitikerna i landet, de som är ansvariga för skolan, säger nej till läx-RUT. Jag hoppas att Anders Borg tar sig en titt på den här rubriken, man han kanske har missat den. Han har uppenbarligen missat vad både TCO-ordförande Eva Nordmark och Lärarförbundets ordförande Eva-Lis Sirén har sagt. Läx-RUT gör skolan mindre likvärdig. Att införa Läx-RUT är direkt stötande. Känner Anders Borg till den uppfattningen hos dem som ska vara med och hjälpa till att göra skolan bättre?

Jag ställde en fråga om detta att om tillämpningsproblem ändå förekommer är det i första hand en fråga för rättstillämpande myndigheter att hantera. Varför tycker Anders Borg att det bara är skattemyndigheterna som ska hantera det här? Varför lägger inte regeringen fram lagförslag som täpper till de här hålen?

Att vi diskuterar RUT och framför allt läx-RUT är för att vi tycker att skolan är viktig som kompensatorisk faktor. Då kan det vara intressant om Anders Borg, när han ändå deltar i interpellationsdebatten, lyssnar på vad vi här i talarstolen försöker säga. Vi har ju också RUT-förslag, men vi har sänkt nivån – men inte för läx-RUT, för där har vi sagt nej.

Jag vill visa upp en skala här över vilka som utnyttjar RUT-avdragen i störst omfattning. Det är de som tjänar en halv miljon eller mer per år, det vill säga de som har inkomster i nivå med riksdagsledamöter eller finansministrar. Det är de som utnyttjar RUT i störst omfattning.

Om man nu ser till att de barn som har sämst förutsättningar för att klara sig i skolan inte får det stöd som de behöver i skolan därför att finansministern väljer att flytta pengar får det en effekt som vi inte gillar. Det är också därför som tunga fackliga organisationer säger att det här är fel, nämligen att det gör skolan mindre likvärdig. Då är det obegripligt att finansministern säger att det är skattemyndigheternas fråga.

Jag tycker att regeringen hade kunnat täppa till de här hålen, men i stället öppnar man för att kunna köpa bartendrar eller läxhjälp till sitt hem eller för att ha barnkalas på McDonalds med skattebidrag. Jag tyck-

er inte att det är någon bra politik. Kan inte Anders Borg förklara vad det är som är så bra med att få skatteavdrag för barnkalas, bartendrar och läxhjälp? Vad är det som gynnar samhället och sammanhållningen? Hur gynnar det jämlikheten i det svenska samhället? Vad är det som är så bra med det här?

Jag hoppas att finansministern kan svara på några av de här frågorna.

Anf. 51 PETER PERSSON (S):

Herr talman! När det så kallade RUT-avdraget infördes genom en proposition under riksmötet 2006/07 var regeringen tydlig med att anlitande av privatlärare eller liknande för barnets räkning inte skulle omfattas. Det motiverades med att det krävdes specialistkunskaper som normalt sett inte utförs av hushållen själva och att det inte är fråga om omsorg eller tillsyn. Vidare anfördes att det är ett arbete som inte finns i det som brukar benämnas som den svarta marknaden. Det var regeringen väldigt tydlig med.

Jag skulle vilja fråga dig, Anders Borg: Av vilket skäl driver ni med en sådan hastighet fram en proposition som förändrar detta förhållnings sätt? Skolhuvudmannen Sveriges Kommuner och Landsting fick sju dagar på sig att svara på remiss. Vi från skatteutskottet fick driva fram en hearing för att få synpunkter. De synpunkterna var: Detta är djupt orättvist och påverkar skolans likvärdighet och jämlika förhållanden. Det var lärarnas fackliga organisationer, statliga myndigheter som både skolverk och skatteverk och en rad frivilligorganisationer – Röda Korset och andra – som uttryckte den samfälliga synpunkten att detta är djupt orättvist och missgynnar de barn som bäst behöver bättre förutsättningar att klara sin skolgång.

Med en närmast brutal hastighet har ni tagit fram ett förslag till riksdagen. Jag ställer det mot interpellationsdebatter som jag haft med finansministern om färdiga utredningar som har legat i tre år och som handlar om att bekämpa skattefusk, personalliggare och annat. Beredning pågår, en noggrann beredning måste göras, fler remissinstanser ska höras – det är argument man brukar få höra. Men i den här frågan är det över huvud taget inte viktigt att lyssna på någon.

Jag blir också förvånad över att Anders Borg nu uppenbarligen har tagit över skolpolitiken i vårt land. Jag ställde en skriftlig fråga till utbildningsministern med anledning av skattereduktion för läxhjälp och en likvärdig skola. Frågan löd: Innebär den här reformen att läxhjälpföretagen kan hyra en lokal i ett större bostadsområde och säga att den ligger i nära anslutning till bostaden och ta dit ett antal barn som samtidigt får undervisning? Innebär den att man kan plocka hem någon som drillar i tyska inför det förestående provet? 17–18-åringar, som det talas om här, är kanske inte så roade av barnpassning, utan det är andra ingredienser i verksamheten, kan man tro.

Anders Borg, det skulle vara intressant att höra varför ni var så ivriga att ni med en sådan hastighet i jämförelse med andra politiska frågor drev fram detta. Anser du att man kollektivt kan undervisa och säga att det är inom systemet för läxhjälp? De frågorna vill jag gärna ha svar på.

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig återigen redovisa hur det ser ut. Strax under 90 procent av RUT-avdraget utgörs av städning. Strax under 10 procent utgörs av trädgårdsarbete, och sedan finns det en liten del kvar som är barnpassning och omsorg, och en liten del av det är i sin tur läxhjälp. Det handlar kanske om mellan ½ och 1 procent av de totala RUT-avdragen som används på det här området.

Det är alltså inte en stor reform som är av avgörande och principiell betydelse, och den kostar inte speciellt mycket pengar. Det handlar om i storleksordningen 25 miljoner kronor, och med de självfinansieringskrav som vi har på det här området kanske det i slutändan handlar om en långsiktig belastning på 5–6 miljoner kronor för den offentliga ekonomin. Det är alltså i allt väsentligt en högst marginell åtgärd. Det kan till exempel beläggas med att av våra samlade skatteintäkter talar vi om 0,002 procent i runda slängar. Det är alltså inte en stor förändring av skattesystemet som här har skett, utan det är en tekniskt motiverad uträtning av ett gränsdragningsproblem.

Skälet till att Socialdemokraterna har bekymmer med det här är att de anser att RUT-avdraget som helhet är bekymmersamt. De anser inte att vi ska erkänna att det finns problem som beror på att vi har väldigt höga skatter i det här landet. De höga skatterna gör att vi får breda kilar mellan att själv arbeta och att köpa en tjänst. Det har gjort att vi har alldeles för få jobb i tjänstesektorn, vilket i sin tur har lett till att vi har alldeles för hög arbetslöshet.

RUT-reformen har visat sig vara framgångsrik. Den och ROT-reformen har bidragit till att skapa många jobb. Det här är alltså inte en stor och viktig förskjutning av hur skolsystemet fungerar. Den kringgående rörelse som Socialdemokraterna här gör handlar om att de egentligen inte vill prata om utbildningspolitik, för där är de inte på hemmaplan.

Vi vet vad det är som spelar roll för sammanhållningen i skolan och vad som är allra viktigast för social rörlighet. Det är betyg, och där har Sverige haft en mycket märklig politik i och med att vi sist av alla har betyg i skolan. Det är också prov, och vi har för lite av nationella prov och uppföljning i vårt skolsystem.

Vi har haft för dåligt betalda och för dåligt utbildade lärare. Det är så som Socialdemokraterna har skött skolpolitiken. Vi har haft för lite undervisning i de svåra ämnena. Vi har fallande skolresultat i matematik och språk, och det har vi därför att vi har för lite undervisning i svåra ämnen. Det är stora och viktiga reformer att den borgerliga regeringen – alliansregeringen under Jan Björklunds ledning – åtgärdar det här genom att införa betyg tidigare och ha fler nationella prov och mer undervisningstid i till exempel matematik.

Det här är reformer som socialdemokrater under decennier har motsatt sig, och nu gör man en kringgående rörelse och talar i stället om den stora och viktiga frågan att vi har rätat ut ett gränsdragningsproblem i RUT-systemet. Det är en fråga som i huvudsak handlar om att tekniskt justera skattesystemet.

Anf. 53 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Det här är en marginell åtgärd, säger Anders Borg. Det är ingen marginell åtgärd. Det här skatteavdraget utestänger de elever

som verkligen behöver hjälp. 10 000 elever hoppar av gymnasieskolan i år. De allra flesta av dessa 10 000 kommer inte att ha någon som helst nytta av skatteavdraget. De kan inte få den förstärkta läxhjälp som de så väl behöver eftersom Anders Borg inte lagt fram något generellt stöd för läxhjälp i den budgetproposition som vi har fattat beslut om. Det har vi socialdemokrater gjort. Vi har satsat 110 miljoner. Till det säger Anders Borg nej.

Dessutom påstår Anders Borg nu att skatteavdraget inte omfattar undervisning. Jag upprepar frågan: Hur är det, har Anders Borg koll på innehållet i de skattebeslut som riksdagen fattar? Vilka ska få undervisa i hemmet, Anders Borg? Det har vi inte heller fått svar på. Är det behöriga lärare, är det mannen på gatan med F-skattsedel, eller vilka är det? Det är en fråga som kräver sitt svar.

Kommer det att ställas krav på behörighet vad gäller lärarlegitimation, det som Björklund har drivit så många år och som är så viktigt i den offentliga skolan? Ska det helt plötsligt inte gälla när det är fråga om privatundervisning som skattesubventioneras med 220 kronor timmen?

Merparten av alla de elever som i dag inte når kunskapsmålet kommer alltså inte att omfattas av skatteavdraget. Det är oerhört beklagligt. Föräldrarna har oftast inte råd med dessa 220 kronor i timmen. Det betyder, herr talman, att likvärdigheten i skolan försämras ytterligare. Det tycks dock inte bekymra Anders Borg det minsta, för det är bara ännu ett i raden av RUT-avdrag.

Alla elever i skolan, herr talman, måste erbjudas förstärkt läxhjälp när de så behöver. Plånboken får inte styra.

Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ställde några frågor i mina två tidigare inlägg. Jag tänker ställa samma frågor i detta mitt tredje inlägg eftersom jag inte fått några svar från finansministern. Han kanske kan välja att svara i sitt fjärde inlägg.

Min fråga var om finansministern avsåg att vidta några åtgärder i skattepolitiken för att komma till rätta med ett otydligt regelverk, men finansministern hänvisar hela tiden till att det är Skatteverket som ska rätta till det. Det måste jag tolka som att finansministern är helt nöjd med att man kan göra skatteavdrag för barnkalas, att man kan få skattebidrag för det; detsamma gäller när man hyr in en bartender i hemmet.

Uppenbarligen tycker finansministern att det är bra eftersom han nu har infört läx-RUT som blir dyrt och ojämnt. Man kan fundera på hur det blir när barnkalaset till exempel hålls på en restaurang. Jag vet inte riktigt varför Anders Borg vurmar för det. Varför tycker han att det bara är Skatteverkets problem? Varför tycker han inte att man politiskt ska göra någonting åt saken?

Anders Borg använder dåliga resultat i skolan som förevändning för att försvara att en stor del av skatteintäkterna används till privat läx-RUT. Jag förstår inte den argumentationen. Om skolan inte fungerar så bra som vi vill, och om vi tycker att skolan är viktig för att få en likvärdig utbildning för barnen och öka jämlikheten i samhället, hur kan Anders Borg då anse att läx-RUT är metoden för att komma till rätta med problemen i skolan? Varför vill Anders Borg inte satsa pengar på skolan,

där barnen finns? Varför tycker han att det är bättre att det kommer hem en privatperson och undervisar i stället för att satsa på skolan?

Om det är fråga om så lite pengar som det sägs, varför var det då så viktigt att satsa de 25 miljonerna på det? Kan inte Anders Borg förklara det? Varför är det viktigt att satsa på barnkalas, bartendrar och läx-RUT för privat undervisning i hemmet?

Svar på
interpellationer

Anf. 55 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Ibland tror jag att den moderatledda regeringen är en smula generad över att det som man genomför är så uppenbart orättvist. Därför vill man inte tala om det, utan man talar om andra saker.

Det som förra veckan drevs igenom i kammaren handlar om att de som har råd att rekvirera läxhjälp, timdebitering 440 kronor, ska få hälften betalat av oss andra. Samtidigt drev regeringen 2012 igenom besparingar i gymnasieskolan på 675 miljoner och planerar att göra det med 1 360 000 000 kronor 2014. De resurserna tas bort från det gemensamma, från alla barnen, och en del av dem ställs till de föräldrars, familjers, disposition som har ekonomiska resurser att själva köpa sig bättre. Det är en skam att alla andra ska vara med och bidra.

Konstruktionen är finurlig – avdrag på skatten. Den utförsäkrade från arbetslöshetsförsäkringen, som lever på försörjningsstöd, ska inte, även om han knaprade ihop pengarna, få göra avdraget. 300 000 utnyttjar RUT. 300 000 har i dag försörjningsstöd. Dessa grupper ställs sida vid sida. Sedan överför man resurser från de allra fattigaste. Det är djupt orättvist, Anders Borg.

Anf. 56 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Återigen talar vi alltså om en teknisk förändring av skattesystemet för att lösa ett gränsdragningsproblem som rör en relativt marginell fråga. Är det orimligt att en flicka eller pojke som sköter barnpassningen kommer hem till familjen, läser igenom läxorna, tittar igenom glosorna? Är det någonting farligt för samhället att det läses lite läxor?

Av RUT-avdragen är 89 procent, nästan 90 procent, städning, och 8 procent är trädgårdsarbete. 2–3 procent är omsorg och barnpassning. Här handlar det om kanske en halv procent av det samlade RUT-avdraget. Det är i allt väsentligt en mycket liten förändring av systemet som görs.

Skälet till att vi har den här debatten och att frågan engagerar Socialdemokraterna är att de är emot RUT-systemet. RUT handlar nämligen om att vi har för höga skatteklar i Sverige, och det problemet har vi eftersom Socialdemokraterna har drivit upp inkomstskatterna för mycket. RUT är bra, för det bidrar till att det blir fler ingångsjobb. Det är framför allt för ungdomar och invandrare, och inte minst för kvinnor, som sektorn kan spela stor roll. Vi vet att det varit en av de effektivaste åtgärderna för att skapa fler jobb.

Det positiva med RUT- och ROT-systemet är dessutom att vi ser att legitimiteten för skattesystemet har ökat radikalt, vilket har skett under alliansregeringens tid. Människor uppfattar att skattesystemet är mer legitimt. Det är mer problematiskt att betala svarta löner. Vi har ett bättre system.

Vi ska komma ihåg att Socialdemokraterna inte vågar avskaffa RUT-avdraget, och därför kommer även Socialdemokraterna att ha RUT-avdrag för bartendrar. Här får vi intrycket att Socialdemokraterna hittat någon speciallagstiftning som gör att om man håller upp vin i glaset och det kallas servering är det tillåtet, men om man håller upp vin i glaset och kallar det för barsservering är det inte tillåtet. Så fungerar naturligtvis inga system. Socialdemokraterna är emot RUT, och det är väl lika bra att erkänna det.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellationerna 2012/13:138, 141 och 158 om oro- väckande många varsel

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Agneta Gille har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta mot de ökande varslen i Uppsala län och i övriga landet.

Eva-Lena Jansson har frågat mig dels om jag är beredd att vidta några nya åtgärder, liknande Kunskapslyftet, för att ge fler arbetslösa möjlighet att möta framtidens arbetsmarknad, dels vilka åtgärder jag och regeringen planerar att vidta med anledning av höstens varselvåg.

Lars Mejern Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av det ökande antalet varsel i Värmlands län.

Jag väljer att svara på de tre interpellationerna i ett sammanhang.

Vi ser nu att arbetsmarknadsläget försämras, med ett ökat antal varsel om uppsägningar. Regeringen är naturligtvis bekymrad över den senaste tidens varsel. Jag och mina regeringskolleger reser mycket i landet och träffar många som är oroade över den senaste tidens utveckling. Det är dock viktigt att komma ihåg att inte alla varsel leder till uppsägningar, eftersom en del varsel tas tillbaka. Alla uppsägningar behöver i sin tur inte heller leda till arbetslöshet.

I budgetpropositionen för 2013 gjorde regeringen bedömningen att den internationella skuldskrisen dämpar svensk ekonomi och att det råder stor osäkerhet om den framtida konjunkturutvecklingen. Regeringen har också föreslagit en rad åtgärder för att möta den svagare utvecklingen. I budgeten satsar regeringen 23 miljarder kronor extra som stärker svensk ekonomi på lång sikt och stöder återhämtningen i ekonomin. Det handlar om reformer för att öka möjligheterna att driva företag och stärka svensk konkurrenskraft, bland annat en sänkning av bolagsskatten och införandet av ett investeraravdrag. Regeringen har också nyligen presenterat såväl en forsknings- och innovationsproposition som en infrastrukturproposition. Även dessa insatser stimulerar jobb och företagande runt om i Sverige.

Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag är beredd att vidta ytterligare åtgärder. Regeringen har redan vidtagit ett flertal åtgärder i syfte att motverka att arbetslösheten biter sig fast. Regeringen har därför tillfälligt förstärkt de arbetsmarknadspolitiska insatser som görs tidigt i arbetslösheten. Regeringen har också föreslagit bland annat fler praktik- och utbildningsplatser avsedda för personer som riskerar långtidsarbetslöshet.

Även i samband med budgetpropositionen för 2012 genomfördes satsningar för att förhindra långtidsarbetslöshet. Det innebar bland annat förstärkt förmedlingsstöd, ökad uppföljning av arbetslösas arbetsökande och fler programinsatser. Dessa satsningar följs nu upp och fortsätter under 2013.

Som jag vid ett flertal tillfällen har svarat i tidigare interpellationsdebatter kan jag konstatera att varsel runt om i landet innebär en ökad utmaning för Arbetsförmedlingen på regional nivå, men det finns resurser, erfarenhet och väl utarbetade rutiner hos myndigheten för att hantera detta. Det kan exempelvis innebära att skriva in arbetsökande direkt på plats eller att genomföra matchningsinsatser som ger snabb hjälp åt den arbetsökande. Det är Arbetsförmedlingens uppdrag att se till att de medel som myndigheten förfogar över fördelas så effektivt och bra som möjligt.

Anf. 58 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Tyvärr tycker jag väl inte att svaret visar att regeringen skulle ha tagit till sig de problem som finns och de problem vi står inför. Situationen är oroväckande.

Min interpellation påvisar den faktiska situationen, hur det ser ut bland annat i norra Uppland, som just nu är hårt drabbat av varsel och arbetslöshet. Från redan höga siffror ökar arbetslösheten och antalet varsel.

Jag vet att ministern känner till det här området, eftersom hon brukar vara ute i kustbandet där. Älvkarleby och Skutskär har en av de högsta siffrorna i landet när det gäller arbetslösheten. Situationen börjar bli väldigt svår, ministern. Människor har det supertufft. Vi går mot jul. Det ska firas och försökas få fram julklappar. Människor blir utförsäkrade och tvingas till underhållsstöd eller socialbidrag, vilket gör att bidragslinjen är det som gäller i de kommuner som har det så här.

Min fråga var om ministern är införstådd med den svåra situation som råder och vad ministern tänker vidta för åtgärder. Vi ser ingenting av det i den budget som är framlagd. Vi ser inga åtgärder för att stimulera, få till stånd arbetstillfällen och ge de människor som är arbetslösa möjlighet att utbilda sig och gå vidare.

Ministern säger att inte alla varsel leder till uppsägningar. Så kan det vara. Men att regeringen hela tiden upprepar detta är en klen tröst. I och med ökningen av antalet varsel ökar väl också antalet människor som blir uppsagda och arbetslösa.

Vi ser när vi tittar på statistik att det var över 10 000 varsel i oktober och nästan lika många i november. 20 000 personer har varslats om uppsägning på bara två månader. Och bedömnarna säger att det kommer att bli ännu värre. I går fick vi en arbetskraftsundersökning från Statistiska centralbyrån. Där ser vi att arbetslösheten ökar med nästan 1 procent, ministern. I tidigare undersökningar kunde vi i alla fall se att sysselsättningsgraden och sysselsättningen hade ökat. Men nu är det inte längre så. Sysselsättningen har också stannat av, och sysselsättningsgraden har minskat. Det är bara arbetslösheten och varslen som ökar.

Det här är oerhört skrämmande. Det verkar som att regeringen tror att konjunkturen är som solen. Den når sitt vintersolstånd nästa fredag. Se-

dan blir det bara ljusare och ljusare fram till valet. Med den prognosen är det svårt att vidta rätt åtgärder.

Vi socialdemokrater menar att lösningen måste vara nya företag och satsningar. Företagen måste få växa, och de anställda måste få möjlighet att utvecklas. Vi ska rusta arbetskraften till att kunna ta de jobb som växer fram. Det handlar om utbildning, möjlighet till vidareutveckling och vidareutbildning, utbildningskontrakt för unga, praktikplatser och introduktionsprogram. Så ska vi möta framtiden.

Min fråga kvarstår: Vad har ministern för åtgärder mot detta?

Anf. 59 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

I dag är drygt 12 600 värmlänningar arbetslösa. Det är nästan lika många som bor i hela Arvika kommun. Deras vardag och framtid ser inte särskilt ljus ut. Värmland drabbas av nya varsel, nya uppsägningar och även nedläggningar av hela industrier, som Volvos bussfabrik i Säffle. Men även Wenmec, Fimek och Värmlands Chark är drabbade. I går, herr talman, rapporterades det om ytterligare varsel, då Tieto varslade 65 personer. Som alla nog förstår skapar varslen oro och osäkerhet hos de anställda.

Jag skulle med största säkerhet kunna slå fast att vi står inför en allvarlig situation på den svenska arbetsmarknaden. Prognoser som vittnar om någonting annat måste granskas noga. I regeringens senaste budgetproposition spår man tillväxt och sjunkande arbetslöshet. Det känns inte som att prognosmakaren i Regeringskansliet har träffat rätt denna gång.

Man skulle nog kunna påstå att dessa prognoser inte riktigt har någon trovärdighet. Man möter en lågkonjunktur med ytterligare skattesänkningar. Bolagsskatten sänks med 16 miljarder, när det i stället krävs en politik med förslag på åtgärder som kan möta lågkonjunkturen och varselvågen. Jobb skapas genom utbud och efterfrågan, inte genom att man får en coach eller blir utplacerad på vuxendagis i fas 2 eller 3, där 12 000 unga i dag är placerade i passivitet.

Vi socialdemokrater vill bedriva en aktiv näringspolitik med investeringar, innovationer, forskning och utveckling som möjliggör att nya jobb kan växa fram.

Herr talman! Det är tufft att vara arbetslös. Jag har själv varit det. Det handlar om känslan att inte duga till, oron över ekonomin och utanförskapet, om att inte kunna dela gemenskapen och kanske inte kunna köpa en lussekatt vid fikaten. Men har man aldrig upplevt den situationen är det svårt att vara trovärdig.

Jag undrar om arbetsmarknadsministern vet hur det känns, herr talman. Uppenbarligen vet näringsminister Annie Lööf inte det. I en intervju med Strömstedt svarade hon på frågan om hon varit utan jobb och pengar: Jag har också stått i matkön på Netto.

Är det verklighetsförankring? Nej – speciellt inte när man driver en politik som innebär att en arbetslös har sig själv att skylla.

Jag får många samtal från både kvinnor och män som är arbetslösa, som beskriver att de har svårt att få vardagen att gå ihop och som upplever att de beskylls av regeringen för att inte göra vad de kan för att ta sig ur sin arbetslöshetssituation.

Vi socialdemokrater är oroade över utvecklingen och känner mycket starkt med alla drabbade familjer. Det är inte roligt att fira jul med en klump i magen.

Herr talman! Med utgångspunkt i arbetsmarknadsläget och varsel-situationen i Värmland har Region Värmland och länsstyrelsen tagit fram förslag på åtgärder och insatser som har förmedlats till regeringen, som bör ansöka om ett stöd till regionen från Europeiska globaliseringsfonden. Ansökan tar sin utgångspunkt i Volvokoncernens varsel i Säffle och Arvika men bör omfatta andra företag inom samma bransch som varslat under hösten 2012.

Herr talman! För att göra detta möjligt måste regeringen omgående ge AF ett uppdrag att ta fram en ansökan. Jag vill därför fråga ministern: Kommer ministern att ge Arbetsförmedlingen ett uppdrag att ta fram en ansökan?

Anf. 60 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret på interpellationen.

Under 2012 har ca 2 000 personer i Örebro län varslats om uppsägning från sina jobb. Den här interpellationen skrevs den 27 november, och då hade vi inte statistiken för november än. Under denna period har 755 personer varslats, i augusti, september och oktober. I november var det 602 personer, alltså nästan lika många som under tre månader tidigare.

Det är inte bara de personer som har varslats som påverkas av den rådande konjunkturen. Innan varsel sker slutar många av dem som är inhyrda via bemanningsföretag, men också tim- och visstidsanställda har redan fått sluta.

Samtidigt som dessa varsel sker ser vi att långtidsarbetslösheten ökar dramatiskt. Den grupp som är inskriven i fas 3 ökar och fortsätter att växa. Den tidigare prognosen från Arbetsförmedlingen var att det 2014 kommer att vara mellan 45 000 och 48 000 personer som är inskrivna i fas 3. Vi får se om den siffran kommer att rättas till eller förändras av Arbetsförmedlingen.

Regeringen verkar var helt handfallen och förlitar sig på att skattesänkningar i alla former ska vara lösningen på ekonomiska kriser och massarbetslöshet.

Därför ställde jag frågan, herr talman, till arbetsmarknadsministern: Är arbetsmarknadsministern beredd att vidta några nya åtgärder, liknande Kunskapslyftet, för att ge fler arbetslösa möjlighet att möta framtidens arbetsmarknad? Vilka åtgärder planerar regeringen att vidta med anledning av höstens varsel?

När jag läser svaret kan jag inte se att regeringen tänker göra någonting, mer än att man reser runt i landet och träffar oroade människor. Det är bra att man reser runt i landet och träffar oroade människor, men jag förväntar mig att regeringen ska agera.

Den budget som är på plats bygger ju, precis som Lars Mejern Larsson och Agneta Gille har redovisat, på helt felaktiga prognoser.

Vi har varselrekord. I Örebro län är det Linde Maskiner, Volvo i Hallsberg, Eon, Ericsson i Kumla, Bharat Forge i Karlskoga, Meritor i

Lindesberg och Atlas Copco i Örebro. Det är bara några av de företag som har varslat.

Det här får följd effekter på arbetsmarknaden.

I Karlskoga redovisade man i veckan att socialbidragskostnaderna skenar. Man har inte pengar till skolan, barnomsorgen och äldreomsorgen i samma omfattning därför att unga arbetslösa går på socialbidrag. Då tänker jag så här: Då borde regeringen tycka att det är viktigt att man gör någonting med arbetsmarknadspolitiken. Det blir konstigt när de unga arbetslösa lämnas åt sitt öde att söka socialbidrag.

Jag läser i svaret från arbetsmarknadsministern att hon kan ”konstatera att varsel runt om i landet innebär en ökad utmaning för Arbetsförmedlingen”. Ja, tro sjutton det! Men borde inte ministern inse att det innebär en ökad utmaning även för regeringen? Borde inte regeringen komma med några som helst konkreta förslag? Kan verkligen regeringen tycka att det räcker med den budget som man har lagt fram? Den stora andelen av de 23 miljarder man har anslagit där handlar ju om att sänka skatterna för bolagen, och det kan inte få någon som helst konjunkturfekt. Vad tänker regeringen göra? Tänker man bara hänvisa till den nuvarande budgeten och att man reser runt?

Herr talman! Jag tror inte att de arbetslösa, de varslade eller de som är inskrivna i fas 3, eller ens vi andra, är speciellt nöjda med svaret. Jag förväntar mig att arbetsmarknadsministern utvecklar sitt svar.

Anf. 61 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! Arbetsmarknadsminister Hillevi Engström! Byggnadsförbundsordförande besökte Jämtland i början av veckan och kunde konstatera att även där duggar varslen tätt just nu, och allt fler blir utan arbete. I byggbranschen, som Mejern och jag kommer ifrån, är det många ungdomar som drabbas. Byggbranschen är en av de branscher som drabbas oftast i början av en lågkonjunktur.

I början av 90-talet började jag mitt fackliga arbete på Byggnads i Jämtland, och det var samma då. Ungdomar blev utan jobb, och mitt uppdrag var att stötta och hjälpa unga arbetslösa byggnadsarbetare att hitta nytt arbete eller omskola sig till något annat yrke. Det var tufft. Jag kunde prata i timmar med medlemmar som höll på att ge upp – och då menar jag bokstavligen ge upp allt – trots att det då ändå erbjöds yrkesutbildningar via AMU, andra vuxenutbildningar, komvux och beredskapsjobb. Det ordnades kurser för att stärka byggnadsarbetarnas kunskaper, till exempel selektiv rivning, ritningsläsning, datautbildningar med mera.

Vi idrottade mycket och ordnade kraftigt subventionerade priser på olika ställen och till olika aktiviteter, så trots att de var drabbade av arbetslöshet fick de en social närvaro och självkänslan stärktes.

Arbetsförmedlingen, länsarbetsnämnden och branschens parter, tillsammans med statliga medel, gick också in och ordnade stimulanser för att få ned arbetslösheten. Det renoverades, och det tidigarelades olika byggnader. Man gick in med ett projekt som kallades turist-rot. Det gjordes kultursatsningar och andra åtgärder. Allt detta gjordes för att få ned arbetslösheten och stärka de arbetslösa. Grundtryggheten, som a-kassan, stimulanser från samhället till jobb och jobbskapande aktiviteter, var bättre då.

Vi har en skogsindustri som har det tungt och en byggbransch i kris. Varför inte stimulera byggandet nu så att det blir lättare för bägge branscherna? Vi har miljonprogramsområden som står och förfaller, och vi har ett klimatmål som ska uppfyllas 2020. Genomför energieffektiviseringar!

I dag och nästa vecka kommer Mejerns och mina gamla arbetskamrater på Byggnads regionkontor runt om i Sverige att få samtal från oroliga medlemmar som upptäcker att de har en a-kassa som inte är värd namnet. De märker att de drabbas stenhårt ekonomiskt. De känner sig lurade, ministern. Det jäser ute på arbetsplatserna, och många undrar vad regeringen tar för ansvar.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för interpellationerna!

Ja, det är en orolig tid i Sverige. Vi är väldigt beroende av vår omvärld. De senaste åren har den svenska ekonomin vuxit tre gånger så mycket som ekonomierna i EU. Vi kan se att av allt det vi producerar i Sverige går drygt hälften på export, och EU är en viktig marknad.

De varsel som kommer nu slår mot tillverkningsindustrin och dess underleverantörer. Det är oroväckande. Vi är beroende av att efterfrågan ska ta fart igen. Under tiden måste vi vidta åtgärder på hemmaplan. Så är det definitivt.

Vi går in i det femte året av krisen. Vi kan se när vi jämför Sverige med övriga Europa att vi har klarat oss väldigt väl jämfört med andra länder. Vi har lägst långtidsarbetslöshet bland alla EU:s 27 länder. Vi har en arbetslöshet under genomsnittet i EU.

Det är klart att jag inte är nöjd, och just av det skälet lade regeringen fram en väldigt expansiv budget. Vi satsar alltså mer pengar 2013 än vad Socialdemokraterna gör i sin budget.

Tittar man på Socialdemokraternas förslag kan man se att 60 procent av era förslag för 2013 går till höjda ersättningar. Ni satsar bara 8 procent av er budget på stimulanser till företagen och bara 15 procent på utbildning. Ni gör kraftiga skattechocker mot enskilda och mot företag. Att höja kostnaden för att anställa och behålla ungdomar skulle leda till att färre ungdomar fick chansen att få ett arbete och att fler slogs ut.

Nu krävs det i stället det som regeringen lägger fram förslag om. Det är ROT- och RUT-avdragen, där Socialdemokraterna föreslår lägre subvention. Ni föreslår en höjning av moms på restauranger. Det kommer att slå ut arbeten. Vi vet att många ungdomar och utrikes födda jobbar just i restaurangnäringen.

Regeringen lägger stora resurser på infrastruktur som stimulerar byggande och investeringsavdrag. Därutöver satsar regeringen på ett ungdomspaket på 8 miljarder och på ett paket för att minska långtidsarbetslösheten på 2 miljarder.

Det är en oroväckande tid på så sätt att konsekvensen blir att de som redan är arbetslösa hamnar längre bak i kön. Därför måste vi göra flera saker samtidigt.

Jag besökte Trollhättan för en vecka sedan och kunde se att sedan Saab i Trollhättan gick i konkurs den 19 december för ett år sedan har 3 150 personer fått arbete. Det är de nyarbetslösa, de som precis är på arbetsmarknaden, som har lättast att hitta tillbaka. Därför är det viktigt i

den här situationen att ge nyarbetslösa hjälp och stöd men inte heller glömma bort de många personer som har funktionsnedsättningar, som är äldre och som har låg skolunderbyggnad och göra flera saker samtidigt.

Med facit i hand för det senaste året kan vi se att vi har en ökad sysselsättning på 16 000 personer trots den mycket allvarliga krisen. Därför fortsätter regeringen att göra satsningar som stimulerar företagen och gör att de vill växa och har möjlighet att stanna kvar i Sverige och att se till att det blir enklare och billigare framför allt för våra ungdomar att få ett arbete.

Anf. 63 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Det finns ett glädjeämne, och det är att ministern ändå känner oro. Det tycker jag känns glädjande.

Men det räcker inte bara med att ha en oro, utan sedan måste det också komma åtgärder. Då står ministern här och säger att åtgärderna heter bland annat RUT. RUT ska lösa arbetslöshetskrisen. RUT ska göra så att alla industriarbetarna i norra Uppland får arbetstillfällen.

Ministern säger också att vår budget innehåller en så stor del till ersättningssystemet. I dag är det så, ministern, att Bidragssverige växer, eftersom fler och fler människor lever på underhållsstöd, det som tidigare var socialbidrag. Den summan ökar katastrofalt ute i kommunerna, överallt. Det är arbetslösa, utförsäkrade människor som inte klarar sitt uppehälle.

Då kommer vi in på detta med RUT som den förlösande faktorn för dessa ökade varsel. De personer som nu bor i Skutskär och Älvkarleby och har underhållsstöd, kan också de få underhållsstöd för att få läx-RUT? Det skulle jag vilja fråga ministern. Har de möjlighet att få stöd till sina barn för att få läxhjälp, eller är den satsningen riktad bara till dem som har pengar för att kunna betala, alltså dem som har hög lön och dem som har hög inkomst?

Här ställer vi varslade, utförsäkrade människor som har en jättetuff situation mot dem som har. Vi ser hur fördelningen blir i landet. Vi ser hur fördelningen är genom att alla skattemedel ska gå till dem som redan är gynnade, medan varslade och utförsäkrade människor bara får det tuffare och tuffare. Jag skulle vilja att ministern kommenterade det.

När man tittar på hur det ser ut i de olika budgetarna kan man verkligen läsa det på olika sätt, vilket ministern och jag har gjort. Vi kan se att vi från Socialdemokraterna verkligen har en budget som håller, en budget som har stimulanser till arbetstillfällen, till att se till att det växer, till att se till att det finns åtgärder för de arbetssökande.

Den moderatstyrda regeringen lånar till bolagsskatten, och så skriver ministern att en av åtgärderna är sänkningen av bolagsskatten. Det är vad man hoppas på. Men det är en långsiktig åtgärd som inte kommer att ge ett endaste resultat under den närmaste tiden. Det är nu som människor är drabbade, och det är det som gör att jag känner mig så oroad över situationen.

Vi har däremot i vår socialdemokratiska budget lagt en buffert. Vi har ett antal miljarder som vi kan ha till oförutsedda händelser och utgifter, exempelvis en stor varselvåg som sköljer över redan hårt drabbade områden och län som vi har hört om.

Där skulle jag också vilja höra med ministern vilken buffert regering-
en har i sin budget. Eller är det så att regeringen bara ökar på låneskul-
den, när man nu har lånat pengar för att sänka bolagsskatten, eftersom
det är det man tror är lösningen? Jag skulle vilja ha ytterligare svar av
ministern om detta.

Anf. 64 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Jag uppfattar tystnaden på min fråga om ministern vet
hur det känns att vara arbetslös som ganska talande.

Att ministern så förtjänstfullt undviker problematiken genom att be-
rätta för kammaren att alla varsel inte leder till arbetslöshet är som ett
försvar för att man ingenting gör och att RUT löser allt. Men det tvingar
fram en ny fråga. Hur många varsel känner ministern till som inte leder
till arbetslöshet?

Att inte satsa på att vidareutbilda arbetslösa måste väl ändå vara ett av
regeringens största fiaskon. Man tror knappt att det är sant när man får
rapporter från Arbetsförmedlingen om att de skickar tillbaka miljontals
kronor när vi har en arbetslöshet som i dag överstiger 400 000 personer.
Regeringen har skapat ett så osmidigt regelverk att pengar som Arbets-
förmedlingen tilldelas inte kan användas för att hjälpa de arbetslösa utan
måste skickas tillbaka till finansministern, som genomför ytterligare
skattesänkningar.

Det som ytterligare komplicerar situationen i Värmland är att det
finns efterfrågan på arbetskraft. I dagsläget är det en efterfrågan med
2 500 lediga jobb som kunde ha gått till någon av de värmlänningar som
är arbetslösa i dagsläget. Men eftersom dessa inte får tillgång till vidare-
utbildning och kompetenshöjning får de fortsätta med sin ökenvandring i
arbetslöshetens Sverige.

Herr talman! Även om ministern inte lyssnar på mig skulle jag vilja
att ministern lyssnar på vad ordföranden för IF Metall i Värmland, Göran
Persson, säger. På min fråga om vad som skulle skapa framtidstro bland
IF Metalls medlemmar i Värmland säger han med eftertryck:

Det behövs särskilt riktade insatser på arbetsmarknadspolitikens om-
råde. Vad som behövs är en regering som förstår vardagen bortom siffran
i budgeten. Det som nu krävs är rejäla satsningar på de individer som
drabbas av arbetslösheten.

Herr talman! Vad ordföranden för IF Metall Värmland, Göran Pers-
son, pekar på är helt enkelt att det behövs en infrastruktursatsning på
utbildning. Det skulle göra att vi kunde få Sverige på fötter igen. Att
sänka skatter och avveckla vuxenutbildning gör inte att vi på allvar kan
konkurrera om framtidens jobb. Detta säger en person som varje dag den
senaste månaden har nåtts av beskedet att fler och fler industriarbetare
blir arbetslösa i Värmland.

Å deras vägnar, herr talman, frågar jag ministern vilka åtgärder hon
tänker vidta.

Anf. 65 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag fick inget svar från statsrådet på min fråga om vilka
nya åtgärder som regeringen planerar att vidta med anledning av höstens
varselvåg. Jag försöker beskriva situationen.

Andelen arbetslösa i Örebro län som har varit arbetslösa i mer än sex månader uppgår till 6 730 personer. Andelen arbetslösa i mer än tolv månader är 4 646 personer och i 24 månader 2 321 personer. Långtidsarbetslösheten i Sverige har gått från 28 000 personer till 70 000 personer, och det är klart att vi känner av detta. Man kan använda siffror för att prata om detta, men det handlar om människor av kött och blod.

En del av dessa människor har a-kassa än så länge. En hel del är, precis som Agneta Gille sade, hänvisade till kommunernas försörjningsstöd. Kommunerna måste nu hantera de personerna. Det som har hänt är alltså att regeringen avhänder sig arbetsmarknadspolitiken och för över kostnaderna till kommunen, som får betala försörjningsstöd och måste flytta pengar från äldreomsorgen, barnomsorgen och skolan. Samtidigt säger regeringen att vi ska prioritera välfärden. Det här går inte ihop!

Andelen som fick arbetsmarknadsutbildning i januari 2007 uppgick till 50 000. De var inskrivna i arbetsmarknadsutbildning. I januari 2012 var motsvarande siffra 10 000 personer. Hur kan man då från regeringens sida säga att man ger Arbetsförmedlingen de verktyg som behövs? Det är färre som får gå arbetsmarknadsutbildning.

Jag pekade i mitt tidigare inlägg på att vi tycker att det är viktigt att satsa på åtgärder. Därför framhöll jag Kunskapslyftet, för det var en viktig satsning för att få människor att komma närmare jobb och för att de ska få den utbildning som krävs för att ta jobb i dag.

Regeringen har valt att satsa på fas 3. Man har satsat 3 miljarder på jobbcoacher, som ju ger ett väldigt tvivelaktigt resultat förutom att det möjligtvis är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd att ett antal personer blir anställda som jobbcoacher.

I vår budget har vi lagt 400 miljoner bara nästa år på drift och underhåll av järnvägen. Detta kan vara bra att komma ihåg en dag som denna. Vi har föreslagit att företag ska slippa betala andra sjuklöneveckan, något som applåderas av företag. Vi väljer att satsa 5 miljarder på att arbetslösa ungdomar ska komma i jobb. Vi lägger resurser på yrkesintroduktion och utbildning i bristyrken – att satsa på kunskap och arbete för att bygga Sverige starkare för framtiden. Men vad vill regeringen egentligen göra? Ska man hänvisa till att man sänker bolagsskatten med 16 miljarder och vara nöjd med det? Ska man hänvisa till en budget som man lade på riksdagens bord i september när vi den här hösten har rekordmånga varsel och sedan säga att man inte behöver göra något utan att det är upp till Arbetsförmedlingen att agera? När ska regeringen ta sitt ansvar?

Anf. 66 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! I lördagens upplaga av Östersunds-Posten kunde vi läsa om två unga människor i ett hårdare samhälle där tryggheten urholkas. De sökte själva upp tidningen för att försöka få hjälp. Så ser det ut för många arbetslösa i dag. De har svårt att hitta arbete samtidigt som varsel, uppsägningar och konkurser ökar.

Vi har en arbetslöshet på 8 ½ procent, och på den nivån ser den ut att ligga kvar även över 2014. Det är mer än 70 000 individer som har varit arbetslösa i mer än två år. Bara 150 000 av de omkring 400 000 arbetslösa har rätt till ersättning från a-kassan.

Socialbidragen ökar och tvingar fram skattehöjningar eller nedskärningar i ett läge där kommunerna egentligen hade behövt investera i

välfärden. Detta hänger ihop med regeringens nedrustning av arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken. Regeringens satsningar räcker inte.

Satsa i stället på högkvalitativ arbetsmarknadsutbildning, en arbetslöshetsförsäkring värd namnet, en arbetsförmedling som klarar sitt uppdrag, mer vuxenutbildning och fler högskoleplatser.

Jag önskar talmannen och ministern en god jul!

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tror att Lars Mejern Larsson lyssnade lite dåligt på mitt första inlägg. Jag tror inte att HUS-avdragen kommer att lösa detta, men det kommer att vara en viktig del. Och varför är den då så viktig?

Den sysselsättningsökning som vi kan se sedan 2006 i Sverige innebär drygt 200 000 fler sysselsatta. Det är nästan uteslutande den privata tjänstesektorn som har ökat. Därför är det betydelsefullt att vanliga människor kan köpa tjänster och renoveringar. De som inte är byggnadsarbetare själva kan anlita en medlem i Byggnads som bygger om en veranda eller något annat. Därför måste vi stimulera ROT och RUT. Tjänster som inte flyttar från Sverige är en viktig del.

Sedan visar många oberoende bedömare att det är viktigt att vi har skatter på konkurrensrimliga nivåer för våra företag. Vi ska ha låga bolagsskatter, så att företagen tycker att det är lönt att satsa här i Sverige och anställa och vara kvar.

Det måste också vara viktigt för företagen att det blir billigare att anställa en person som inte har så mycket erfarenhet, som en ungdom. Om man får välja mellan den som är dyr eller billig är det klart att jobben riskerar att slås ut om det blir dubbelt så dyrt att anställa ungdomar. Den skattechock på 14 miljarder i höjda avgifter för ungdomar som ni föreslår kommer att slå ut ungdomsjobb.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att göra många saker samtidigt. Det handlar om att satsa på utbildning. Regeringen lägger i sin budgetproposition fram ett förslag om 18 000 fler platser på yrkesutbildningar, högskolor, universitet och yrkesvux. Jag håller med er i oppositionen om att det är viktigt med utbildning och att man rustar sig för framtiden, men det ska vara utbildning med kvalitet, som efterfrågas av arbetsgivaren.

Min erfarenhet från besök på arbetsförmedlingar är att man har resurser för arbetsmarknadsutbildning. Jag var senast i veckan i Nyköping. Där berättade man att man hade bra arbetsmarknadsutbildningar. Det var inte någon efterfrågan på att tillföra mer medel för arbetsmarknadsutbildning. Kommer det så kommer vi också att vara lyhörda.

Vi lägger också fram ett ungdomspaket om drygt 8 miljarder de närmaste åren och ett paket för att förhindra långtidsarbetslösheten på ungefär 2 miljarder.

Sedan ställde Lars Mejern Larsson en fråga om ansökan till EU:s globaliseringsfond. Jag vet att det har kommit in en sådan ansökan, och den behandlas nu i Regeringskansliet, inom Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet. För mig är det lite för tidigt att säga hur vi kommer att ställa oss till den.

Rent allmänt kan jag säga att vi vid flera tillfällen har ansökt om medel ur globaliseringsfonden. Min uppfattning är den att om kriterierna uppfylls ska vi försöka att hämta hem medel från EU:s strukturfonder,

för det har visat sig vara positivt. Till exempel kan man i Trollhättan se att många tidigare Saabmedarbetare utbildar sig inom helt andra branscher. Jag träffade en Saabmedarbetare som var väldigt glad över att få gå en utbildning till undersköterska och ville jobba inom psykiatri för att det var något som var meningsfullt. Vi vet också att kommunerna kommer att behöva rekrytera ungefär 400 000 medarbetare under de närmaste åren. Inom vård- och omsorgsyren kommer det att finnas en stor efterfrågan.

Jag håller med er om att utbildning är viktig, och det är viktigt att människor rustar sig och passar på att faktiskt ta de lediga jobb som också växer fram.

Anf. 68 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Först vill jag för protokollet säga att jag uttryckte mig fel om underhållsstöd. Det ska vara försörjningsstöd. Det tror jag att alla förstod, men för protokollet är det viktigt att det blir rätt. Det ska benämnas försörjningsstöd och inget annat.

Jag var inne och läste på Arbetsförmedlingens hemsida i morse. Där läste jag att antalet varsel fortsätter att öka. Precis som vi har sagt tidigare här ökar de mycket mer nu än de gjorde för ett år sedan. Det totala antalet inskrivna arbetslösa har ökat och uppgick i slutet av oktober till 400 000 personer enligt Arbetsförmedlingen. Den aktuella arbetslöshetsnivån motsvarar nu 8,6 procent av den registerbaserade arbetskraften.

Det blir allt tydligare att det undan för undan sker en försvagning på arbetsmarknaden. Den totala arbetslösheten ökar allt tydligare. Till detta kommer de snabbt stigande varselvolymerna, säger Clas Olsson, Arbetsförmedlingens analyschef.

Det är mycket, mycket skrämmande.

Till det kommer den situation vi har. Då säger ministern att det finns möjligheter att utbilda sig. Men det finns också ett regelverk på Arbetsförmedlingen, som ministern och regeringen ansvarar för, som säger att man måste ha gått arbetslös ett visst antal månader eller ett visst antal år för att kunna komma till de här åtgärderna. Det är det som är bromsen. Det bromsar allt i detta.

Nära Tierp, Älvkarleby och Skutskär ligger Östhammar. Där finns det arbetstillfällen, till exempel i Dannemora gruvor och i Forsmark. Där finns det möjligheter. Men de arbetslösa matchar inte arbetstillfällena, ministern. Arbetstillfällena och de arbetssökande måste matcha varandra.

Det är det som är uppdraget. Det är därför vi försöker pressa ministern till att inse detta. Jag hoppas på det för framtiden.

Anf. 69 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Som jag har försökt beskriva i dag har jag under några veckor åkt runt hemma i Värmland och besökt både små och stora företag som har varit drabbade och som har varslat.

Kamrater har fått gå hem. Några har vänt på själva utvecklingen. Men det är ändå lätt att beskriva samma oro. De är rädda för arbetslösheten. De vet inte vad det innebär. Försörjningen uteblir. Order kommer inte in till de här småföretagarna. Och de som går hem beskriver den uteblivna möjligheten till utbildning. De kan kanske inte köpa julklappar till barnen. Det är tufft. Det är jobbigt att träffa dem.

När jag besökte Säfte var det flera som vittnade om näringsministerns besök i slutet av oktober, när hon träffade uppgivna Volvoarbetare och Säftebor. De beskrev att ministern inte hade någonting att komma med till dem som förlorat sitt arbete, utan den här politiken var den bästa. Hon var inte alls lyhörd. Det är vad de beskriver.

Men, herr talman, jag måste bekänna att jag, så här i juletid, hyser större tilltro till arbetsmarknadsministern. Visst är det så att ministern kommer att leverera ett paket. Låt oss kalla det en julklapp. Det är ett besked om ett avskaffande av fas 3, ett besked om att taket när det gäller arbetslöshetsersättningen höjs till 25 000 kronor och ett beslut om att AF inte ska sända tillbaka pengar utan använda dem till utbildning, så att vi kan vara med och konkurrera. Till sist är det ett besked till Värmland om att ansökan till globaliseringsfonden är insänd.

Anf. 70 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Med en dåres envishet fortsätter jag att ställa frågor till ministrar som inte gärna vill svara.

Kan man vara nöjd med en budget som man lägger fram i september som sedan visar sig vara helt felaktig? Kan man vara nöjd med en budget där den stora satsningen handlar om att sänka bolagsskatten med 16 miljarder, varav 8 miljarder är lånade pengar?

Hur kan man vara nöjd med det? Är det så att arbetsmarknadsministern redan har förlorat kampen mot finansministern om att det behövs mer pengar för att komma till rätta med arbetslösheten?

Lars Mejern Larsson är en förtjusande människa. Han har stor tilltro till människor. Det beundrar jag. Men jag är inte riktigt lika optimistisk, även om jag naturligtvis hoppas att regeringen ska ta sitt förnuft till fånga och inse att man måste satsa på människor.

När Socialdemokraterna hade regeringsmakten valde vi att satsa på Kunskapslyftet. Det handlade om att lyfta människor ur arbetslöshet och ge människor möjlighet att växa. Människor växer av utbildning. Att då satsa, som vi gör, närmare 5 miljarder på yrkesintroduktion och utbildning i bristyrken är viktigt för att fler ungdomar ska få jobb. Det är viktigt att ungdomar inte tappar fokus. Men detta är också viktigt för att man ska kunna möta de människor som i dag har blivit varslade och som riskerar arbetslöshet.

Vi vet att alla varsel inte leder till arbetslöshet, men det är ingen tröst just nu. Väldigt många människor är oroad. Man vet inte om man kommer att ha ett jobb nästa år.

Med tanke på de försämrade trygghetssystemen och det faktum att socialbidragen ökar och att pengar försvinner från välfärden borde regeringen ta sitt ansvar och satsa på viktiga reformer i stället för att bara ha en enda fråga på sin dagordning – sänkt skatt.

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det här är en viktig debatt. Vi har haft flera viktiga debatter kring just arbetsmarknadssituationen. Det är klart att det här är en av regeringens mest prioriterade frågor, det vill säga att man ska kunna arbeta om man har möjlighet att göra det.

Det är några saker som jag vill reflektera över.

Den 1 januari i år införde Arbetsförmedlingen ett nytt sätt att arbeta – jag säger detta som ett svar till Agneta Gille. Om man kommer in på Arbetsförmedlingen ska man bli bedömd utifrån ett bedömningsverktyg. Är man nyarbetslös och har en dålig skolunderbyggnad – man kanske bara har gått i grundskolan – ska man kunna få hjälp från första dagen. Det kan då handla om utbildningsinsatser. Riskerar man långtidsarbetslöshet ska man få hjälp från första dagen. Det är vi väldigt tydliga med.

Det är också viktigt att man utnyttjar möjligheterna till pendlingsstöd och flyttbidrag.

I Uppsala län har man lägst arbetslöshet i landet, men det är väldigt olika i olika kommuner. Samtidigt finns det möjligheter att pendla från olika orter. I Östhammars kommun har man till exempel en låg arbetslöshet. Det handlar om att se till att man får en arbetsmarknadsutbildning som matchar behoven på den lokala arbetsmarknaden. Det är viktigt att det sker.

När det gäller Arbetsförmedlingens anslag – man har totalt ungefär 67 miljarder kronor – är den större delen avsatt för a-kassa och aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingen kan inte och får inte använda pengar hur som helst – det tror jag inte heller att någon inom socialdemokratin föreslår. Det gjorde man inte när ni hade makten heller. Man har vissa anslag för program och utbildningar, vissa för personal och lokaler och vissa för ersättningar.

Det här är en mycket angelägen fråga, om arbetsmarknadssituationen, som vi följer noga. Vi lägger fram budgetar vid två tillfällen. Vi har möjligheter att vid behov vidta också andra åtgärder. Det här är en fråga som vi följer, och för mig är det viktigt att veta att alla som blir arbetslösa får ett individuellt och professionellt bemötande på Arbetsförmedlingen så att de kan komma tillbaka till ett arbete.

Jag önskar er en god jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2012/13:149 om att vända på alla stenar – även i skogen

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Meeri Wasberg har frågat mig om jag är beredd att överväga ett undantag gällande arbetsmarknadsutbildning inom de gröna näringarna. Om inte undrar hon om jag avser att vidta några andra åtgärder för att kunna tillvarata de arbetstillfällena som skulle kunna erbjudas inom de gröna näringarna.

Som jag har sagt flera gånger tidigare här i kammaren utgår arbetslinjen från att alla som kan arbeta ska arbeta efter egen arbetsförmåga. Regeringens mål är full sysselsättning. Vi eftersträvar en inkluderande arbetsmarknad där alla behövs.

I dag finns det inget i gällande regelverk som hindrar att Arbetsförmedlingen anvisar till en arbetsmarknadsutbildning riktad mot gröna näringar. Arbetsmarknadsutbildning ska i sin utformning utgå från arbetsgivarnas behov, rusta individen och tillgodose bristen på arbetskraft. Det är Arbetsförmedlingen som prioriterar vilka utbildningar som ska

ges. Vidare ska Arbetsförmedlingen underlätta för de arbetsgivare som har svårt att rekrytera och ge dem möjligheter att hitta rätt kompetens. För närvarande ger Arbetsförmedlingen särskilt stöd till arbetsgivare inom näringar där tillgången på arbetskraft är begränsad, till exempel lokala gröna näringar inom jordbruk.

I budgetpropositionen för 2013 föreslår regeringen dessutom att det ska införas en möjlighet till ett praktiskt basår för nyanlända som ska omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsinsatser. Under basåret ska arbetsträning på en arbetsplats kombineras med upphandlad utbildning som svarar mot behovet av utbildning på arbetsplatsen. Basåret ska bland annat kunna anordnas inom landsbygdens näringar.

Som jag nyss har sagt finns det inte något i gällande regelverk som hindrar att Arbetsförmedlingen anvisar till arbetsmarknadsutbildning riktad mot de gröna näringarna.

Anf. 73 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Jag vill gärna tacka arbetsmarknadsministern för svaret, trots att jag också kan konstatera att vi har hört förut och vi får höra igen att regeringen har gjort allt som går att göra och att regeringen dessutom är nöjd med det.

Varslen ökar. Det har vi precis hört i debatten innan. Flera av dem verkställs också med resultatet att arbetslösheten stiger. Det här skulle kunna innebära att regeringen lade ned ännu mer energi på att sänka arbetslösheten och att verkligen varje arbete skulle räknas. Men det kan uppenbarligen också vara så att regeringen lutar sig tillbaka och säger att allt är fullbordat.

Skälet till att denna interpellation har lagts fram och formulerats på det här sättet är enkelt. När jag har träffat företrädare för SLA, Skogs- och lantarbetsgivareförbundet, upplever de att det finns regelverk som hindrar och att det fortfarande hänvisas till den här förordningen, vilket skedde så sent som i april 2012.

Som jag skriver i interpellationen är bristen på arbetskraft inom delar av de gröna näringarna stor, och företagen i branschen försöker enligt uppgift att hitta nya vägar för att klara kompetensförsörjningen för att kunna driva sin verksamhet. Men det uppstår ändå problem, eftersom vissa av de här individerna har behov av utbildning. Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning skulle kunna vara en lösning.

Ett problem som SLA, Skogs- och lantarbetsgivareförbundet, uppger sig möta är som sagt att arbetsmarknadsutbildning är utesluten för sådant som Arbetsförmedlingen räknar som säsongsarbete, alltså skogs-, trädgårds- och lantbruksyrken. Men även om arbetstillfällena är säsongsberoende återuppstår de ju varje år och kan i vart fall ge både en välbehövlig inkomst och erfarenhet för den enskilda individen.

Jag tror i och för sig att skogs- och lantarbetsgivarna kan känna sig något nöjda med den delen av svaret från ministern som säger att det inte finns något gällande regelverk som hindrar att Arbetsförmedlingen anvisar till arbetsmarknadsutbildning riktad mot gröna näringar och att arbetsmarknadsutbildning i sin utformning ska utgå från arbetsgivarnas behov, rusta individen och tillgodose bristen på arbetskraft.

Men i praktiken kommer det inte att bli någon skillnad, för det här problemet har faktiskt uppstått fast det enligt ministern inte skulle ha kunnat uppstå.

Som jag nämnde tidigare hänvisades det till den upphävda förordningen så sent som i april 2012. Den positionen har justerats något, eftersom SLA fick uppgift om att det här inte stämde och gick tillbaka och kontrollerade frågan. Då säger Arbetsförmedlingen i stället att om det handlar om anställningar som omfattar tio elva månader kommer det att kunna gå bra.

Detta innebär i praktiken att det fortfarande inte är möjligt att genomföra en arbetsmarknadsutbildning i de här branscherna. Vi lever visserligen med en klimatutmaning som kanske gör att växtsäsongen blir längre, men det vet vi inte än. Vi kanske är många som hoppas att vi inte heller hamnar där.

När kartan och verkligheten inte stämmer överens bör man nog på nytt konsultera verkligheten och få tag i någon som kan hjälpa en att rita om kartan så att den stämmer bättre med verkligheten.

Det ministern beskriver i sitt svar, det vill säga ett basår för nyanlända, kan nog vara bra, men frågan kvarstår med andra ord om arbetsmarknadsministern avser att vidta några andra åtgärder för att kunna tillvarata de arbetstillfällena som skulle kunna erbjudas inom de gröna näringarna – utifrån att kartan och verkligheten uppenbarligen verkar skilja sig åt.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har också tittat på Skogs- och lantarbetsgivareförbundets hemsida, och där hänvisar man till en förordning som upphävdes 1999. Det finns alltså inga hinder.

Arbetsförmedlingen är nu en sammanhållen myndighet, och det är viktigt att de regler som finns ska nå ut till arbetsförmedlarna på alla landets 320 kontor, att man helt enkelt följer de lagar och förordningar som finns och inte sätter upp onödiga hinder. Det där är ständigt en fråga för Arbetsförmedlingens ledning.

För mig är det viktigt att människor får utbildning som leder till att de hittar ett arbete, och vi kan också se att många som kommer, inte minst från andra länder med en låg skolutbildning, gärna tar den här typen av arbete där det tidigare har varit svårt att rekrytera. Vi ser bra exempel på nya svenskar som kommit från Somalia som har blivit utbildade inom skogsarbete och jobbar med det, och det fungerar alldeles utmärkt.

Mitt svar på den här frågan är därför att Arbetsförmedlingen ska ge de utbildningar som efterfrågas hos arbetsgivarna så att människor kommer i arbete. Det är väldigt prioriterat. Skog, trädgårdar, jordbruk och golfbanor kräver en viss utbildning på maskiner, fordon och så vidare. Det är oftast en del farliga verktyg man använder sig av.

Jag vill uppmana Meeri Wasberg, som också har ett förflutet på Arbetsförmedlingen, att sprida denna kunskap vidare till sina kolleger. Det ska mycket väl kunna genomföras.

Anf. 75 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern hänvisar återigen till att verkligheten borde se ut som kartan föreskriver. Jag tror att var och en som

följer den här debatten kan känna en viss frustration över att arbetsmarknadsministern inte tar det här problemet på allvar.

Det är naturligtvis inte så att Arbetsförmedlingen själv hittar på att det finns en begränsning om tio elva månaders arbete som man förväntar sig ska komma i slutändan av en arbetsmarknadsutbildning, utan det är ju ett resultat av en förd arbetsmarknadspolitik.

I grunden kan det vara klokt att en arbetsmarknadsutbildning, som är en ganska kostsam investering, kan ge en rimlig avkastning i form av att arbetslösa personer får arbete och dessutom ett varaktigt arbete. Men i det här fallet, arbetsmarknadsministern, talar vi dessutom om arbetsmarknadsutbildningar som kan vara relativt korta.

I svaret hänvisas till ett basår. Här talar vi om arbetsmarknadsutbildningar som kanske skulle kunna omfatta ett par tre veckor. I det fallet får man nog ändå anse att en avkastning i form av ett arbetstillfälle på någonstans mellan sex och åtta månader kanske faktiskt är en helt rimlig avkastning eller åtminstone en någorlunda rimlig avkastning, i vart fall i tider av väldigt hög arbetslöshet.

Utbildning kan i det här fallet handla om såväl att kunna hantera röjsåg som att kunna plantera skog och också i vissa fall kunna hantera motorsåg. Här har dessutom kravet på utbildning ökat. Det finns övergångsregler, men från och med den 1 januari 2015 finns det ett väldigt tydligt krav på att personal som arbetar med röjsåg och motorsåg måste ha dokumenterad utbildning.

Vi socialdemokrater är beredda att verkligen vända på alla stenar, även dem som finns i skogen, som handlar om att finna fler arbetstillfällen. Det skulle till exempel kunna ske genom att man med ett försök under begränsad tid, särskilt med tanke på hur allvarlig situationen är på arbetsmarknaden, uppmärksammar eller kanske ger ett särskilt uppdrag vad gäller den här typen av korta arbetsmarknadsutbildningar, även om de resulterar i säsongarbete.

Att fortsätta att hänvisa till att just den här förordningen har upphävts klingar lite tomt dels när myndigheten fortfarande hänvisar till den, dels därför att det inte enbart kan handla om att man hänvisar till den här förordningen. Ambitionen att en arbetsmarknadsutbildning ska ge en långsiktigt hållbar lösning på individens arbetslöshetssituation är nog det som ligger i botten. De här tio elva månaderna är ingenting som Arbetsförmedlingen hittar på, utan det är en fråga om hur vi tar politiskt ansvar. Det är vi politiker som ska ta ansvar, och ytterst landar det förstås i det här fallet hos arbetsmarknadsministern och regeringen.

Mitt välmenande råd till ministern är att ta den här frågan på det allvar som den förtjänar och se över vad som kan behöva förändras inom arbetsmarknadspolitikerna för att det som ministern säger sig vilja ska ske också kommer att kunna ske.

I annat fall skulle vi kunna tolka arbetsmarknadsministerns svar som att det är bättre att arbetslösa fortsätter att vara arbetslösa tills de till slut hamnar i jobb- och utvecklingsgarantins sista fas. Jag tror inte att det är arbetsmarknadsministerns avsikt, utan det handlar om att tydliggöra politiken just i den här frågan.

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig. Det finns inga menings-
skiljaktigheter när det gäller den här frågan. Arbetsförmedlingen har gott
om resurser. De ska ge de utbildningar som motiveras så att människor
kan komma i arbete.

Tittar man i förordningen som styr det här ser man att det är väldigt
tydligt att det är Arbetsförmedlingen som ska prioritera vilka utbildning-
ar som ska ges och inom vilka branscher som arbetsmarknadsutbildning
ska ges. Det är ingen fråga där regeringen lägger sig i vilka typer av
kurser man ska erbjuda.

I dag finns det avtal om arbetsmarknadsutbildning när det gäller till
exempel skogsbruket, för maskiner, motorsågar och röjsågar i skogen, så
kallat grönt kort i skogen. Även utbildningar till skogsmaskinförare
finns.

Vi ska ta till vara alla jobbtillfällen som finns. Självklart är det så att
just den här typen av utbildningar är särskilt lämpliga som arbetsmark-
nadsutbildningar, för de är ganska korta i tiden och de leder till arbete.
Låt mig vara tydlig med att det är en fråga för Arbetsförmedlingen att
använda de resurser som finns.

Anf. 77 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Det gläder mig att arbetsmarknadsministern är så tydlig
och säger att det inte finns några hinder. Då kan man fundera på hur det
kan komma sig att Arbetsförmedlingen ändå upplever att det här hindret
finns som gör att man lämnar det svar man gör. Det handlar inte om att
enskilda arbetsförmedlare skulle lämna ett enskilt svar här och där, utan
det handlar om kontakter mellan SLA och Arbetsförmedlingen.

Visserligen säger man att det inte är något hinder att ge utbildning
inom gröna näringar under förutsättning att anställningen som man kan
förvänta sig efter en arbetsmarknadsutbildning omfattar minst tio elva
månader. Det finns ingen så lång säsong.

Jag skulle ändå när arbetsmarknadsministern är så tydlig vilja säga att
jag faktiskt är glad över att även arbetsmarknadsministern delar uppfatt-
ningen att också dessa jobb är viktiga jobb.

Gå tillbaka till Regeringskansliet och se över om det är så att det be-
höver utfärdas något förtydligande till myndigheten, för myndigheter
hittar inte på saker alldeles av sig själva. Det är ett resultat av en med-
vetet förd politik.

Jag tror också att arbetsmarknadsministern kan få god draghjälp av
skogs- och lantarbetsgivarna i den här frågan, för det är viktigt att vi
försöker hitta och ta till vara varje tillfälle till arbete. Även en säsongsan-
ställning på sex-åtta månader är ett mycket bättre alternativ än att vara
arbetslös, både för den enskilde och för samhället och inte minst för
arbetsgivaren som får ett väl utfört arbete.

Med detta skulle jag vilja tacka för det här året – det här var mitt slut-
anförande i den här debatten – och önska god jul.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag får önska detsamma, en trevlig jul, och instämma i
att de utbildningar som Arbetsförmedlingen förfogar över är väldigt
angelägna, särskilt när vi har en efterfrågan hos arbetsgivare. Skogs- och

lantbruk är alldeles utmärkta branscher. Det är viktigt med alla arbetslivserfarenheter. Vi kan se att många som har låg skolunderbyggnad blir väldigt tacksamma för den här typen av utbildning och också för anställningar. Det är mitt besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2012/13:44
14 december

Svar på
interpellationer

17 § Svar på interpellation 2012/13:70 om sociala avgifter för sjömän

Anf. 79 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Lars Johansson har frågat finansmarknadsministern om han avser att verka för att regeringen ser till att genomföra den lagändring om undantag från socialavgifter som arbetsmarknadens parter inom sjöfarten har presenterat med anledning av propositionen *Vissa internationella socialavgiftsfrågor*. Interpellationen har överlämnats till mig.

Den proposition som Lars Johansson nämner i interpellationen innehöll förslag om bland annat vissa ändringar avseende reglerna om så kallade socialavgiftsavtal, alltså avtal mellan en anställd och dennes utländske arbetsgivare om att den anställde ska betala socialavgifterna. Däremot innehöll den inga förslag avseende tillhörigheten till det svenska socialförsäkringssystemet.

Av Lars Johanssons interpellation synes emellertid framgå att bakgrunden till hans fråga snarare är den ändring i socialförsäkringsbalken som föreslogs i propositionen om 2006 års sjöarbetskonvention som riksdagen beslutade om i februari 2012.

2006 års sjöarbetskonvention är framtagen av ILO – Internationella arbetsorganisationen – och syftar till att tillförsäkra sjömän världen över drägliga arbets- och levnadsförhållanden ombord på fartygen. Genom att ratificera konventionen har Sverige förbundit sig att genomföra dess föreskrivna krav. Ett sådant krav är en bestämmelse om att alla sjömän som är bosatta i Sverige ska ha ett fullständigt socialförsäkringsskydd som inte är mindre förmånligt än det som landbaserad personal har. För att uppfylla detta krav föreslogs nämnda ändring i socialförsäkringsbalken som innebär att arbete som sjöman på tredjelandsflaggat fartyg ska ses som arbete i Sverige om sjömannen är bosatt i Sverige. Därigenom får de sjömän som arbetar på sådana fartyg rätt till även de arbetsbaserade socialförsäkringsförmånerna i det allmänna socialförsäkringssystemet och har därmed samma skydd som landbaserad personal. Sveriges skyldighet enligt konventionen uppfylls därmed.

I det remissvar från sjöarbetsmarknadens parter som Lars Johansson hänvisar till påpekas att arbetsgivarna blivit skyldiga att betala socialavgifter för de berörda sjömän som arbetar under det så kallade internationaliseringsavtalet, vilket medför högre kostnader för arbetsgivarna. Parterna föreslår därför ett undantag från socialavgiftsskyldigheten.

Jag kan konstatera att socialavgiftsskyldighet uppstår för en arbetsgivare vars arbetstagare omfattas av det allmänna socialförsäkringssystemet. Det är en grundläggande och lagstadgad princip att systemet finansieras av socialavgifter. I det här fallet är arbetsgivarna dessutom skyl-

diga att betala försäkringspremier enligt internationaliseringsavtalet, vilket kommer att innebära dubbla kostnader för dem.

Näringsdepartementet har dock en pågående dialog med såväl berörda departement som sjöarbetsmarknadens parter i syfte att söka lösningar på den uppkomna situationen, utan att bryta mot konventionen eller på annat sätt missgynna någon arbetstagar vars rättigheter konventionen avser att skydda.

Då Lars Johansson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Eva-Lena Jansson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 80 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret å Lars Johanssons vägnar. Han är tyvärr förhindrad att närvara här, och därför ska jag försöka ta den här debatten.

Lars Johansson har i sin interpellation pekat på just de frågor som Catharina Elmsäter-Svärd redovisar i sitt svar. Det är viktigt att svensk arbetsmarknad präglas av ordning och reda, med tydliga regler för hur skyldigheter och rättigheter fördelas mellan löntagare och arbetsgivare. Men det kanske är som Lars Johansson skriver här, att det riskerar att skapa otydlighet, om ”personer som normalt betraktas som anställda får genom förslagen snarare ta på sig rollen som arbetsgivare”.

Precis som Catharina Elmsäter-Svärd redovisar i sitt svar har fackförbundet Seko, Sjöbefälsföreningen, Sjöfartens Arbetsgivareförbund och Sveriges Redareförening skrivit i sitt remissvar att man tror att det här får negativa konsekvenser för tusen sjömän.

Jag har en fråga utifrån det svar som statsrådet kommer med. Men jag ska först också påpeka att vi tycker att det är självklart att man betalar avgifter om man förväntar sig att få ut något ur de bostadsbaserade försäkringssystemen.

Infrastrukturministern öppnade i slutet av sitt svar för att åtminstone lyssna på parterna när hon sade att det är fråga om en pågående dialog i syfte att söka lösningar på den uppkomna situationen. Det är bra med den dialogen.

I den betänkandedebatt som socialförsäkringsutskottet hade om vissa sociala avgifter för sjömän sade Folkpartiets Ulf Nilsson att krångligheter som behöver rättas till kommer att bli aktuella när den nya sjöarbetslagen genomförs och att det kan krävas lagjusteringar. Jag blir lite förvånad. Statsrådet nämnde inte detta i sitt svar. Kan statsrådet tala om vad Ulf Nilsson försöker peka på? Nu är det Ulf Nilsson som har sagt detta och han är inte här och kan svara för det, men jag antar att man från regeringens sida känner till vad Ulf Nilsson hänvisar till.

Det finns en oro inom sjönäringen om framtiden. Dels pekar man på denna fråga, dels pekar man på det faktum att trots riksdagens tillkännagivanden under många år om att införa en tonnageskatt har regeringen fortfarande inte lagt fram ett sådant förslag. Bara det faktum att flera jobb försvinner till den finska sjönäringen orsakar oro. Vi vill att det ska bli fler jobb i Sverige. Då ska vi ha en ordentligt sund konkurrens mellan länderna, och då får inte regeringens saktfärdighet i frågorna förhålla den sunda konkurrensen.

Fru talman! Jag hoppas att jag kan få svar från statsrådet på frågorna.

Prot. 2012/13:44
14 december

Anf. 81 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Just nu talar vi om flera olika saker parallellt som kanske rör till det hela. Nu är inte Lars Johansson här, utan det är Eva-Lena Jansson som tar emot svaret i hans ställe.

Den proposition som Lars Johansson hänvisar till i interpellationen handlade förvisso om arbetsgivaravgifterna och huruvida den anställda ska betala egenavgifter. Den propositionen har ingenting med tillhörigheten till det svenska socialförsäkringssystemet att göra.

Interpellanten hänvisar till det remissvar som tar upp hur de tusen sjömännen påverkas. När 2006 års sjöarbetskonvention var ute på remiss, som har som syfte att skapa ett brett ansvar för alla som jobbar på sjön, fanns ingen bland remissinstanserna som hade något emot konventionen. När riksdagen fattade beslut trodde nog alla att det var frid och fröjd – så även regeringen. Vad som uppmärksammades efteråt – detta hade faktiskt missats av även Sjöbefälsföreningen – var frågan om hur internationaliseringsavtalet ska hanteras. När den frågan uppmärksammades påbörjades ett arbete. Det sker ett arbete i dag mellan departementet, Sveriges Redareförening och Sjöbefälsföreningen.

Jag tror inte att det behöver handla om en lagförändring. Det som är problematiskt nu, och som också Lars Johansson tog upp i interpellationen, är om det som det ser ut nu kan bli dubbla avgifter. Det är inget som anses intressant från Sveriges Redareförenings sida eftersom de då får högre kostnader för de anställda, vilket inte är bra för den anställda som riskerar att inte få jobb därför att denne hör till en höglönessektor.

Den nya konventionen innebär att de anställda ska hanteras på samma sätt som de som är på land. Då måste socialförsäkringsavgifter betalas, det vill säga sociala avgifter. Det ingår i det som är lagstadgat. Tidigare har redarna haft privata försäkringar, ingått kollektivavtal och på så sätt betalat. Nu har de sina avtal kvar.

Den nya konventionen börjar gälla i augusti nästa år. Vi har den tiden på oss att lösa ut hur vi ska hantera dubbelkostnadsdelen. Det här är egentligen en fråga som berör många olika departement. Jag gjorde en egen notering tidigare att det är Socialdepartementet, som Eva-Lena Jansson känner till, som har hand om själva socialförsäkringssystemet. Finansdepartementet tar hand om socialavgiftssystemet. Arbetsmarknadsdepartementet tar hand om kollektivavtal. Hos oss försöker vi hantera frågan utifrån de tusen sjömannens sida. Vi argumenterar inte mot varandra om att vi inte ska göra detta arbete. Vi arbetar gemensamt på att hitta en lösning. Frågan uppmärksammades först efter beslutet om 2006 års sjöarbetskonvention.

Anf. 82 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Det kan nog underlätta att statsråden på dessa departement kommer från ett och samma parti, nämligen Moderaterna. Förhoppningsvis kan man hjälpa till att lösa frågan eftersom det inte handlar om att strida mellan olika partier.

Just oron inom sjönäringen tar vi på stort allvar. Det är därför vi hade reservationer i samband med debatten. Vi ville veta om det finns risk för

Svar på
interpellationer

en ökad otydlighet. Precis som statsrådet säger är dubbla avgifter inte heller bra.

Ulf Nilsson sade att det i fråga om den nya sjöarbetslagen kan bli aktuellt med lagjusteringar. Är det de justeringarna Catharina Elmsäter-Svärd menar ska komma i augusti? Jag antar att om Ulf Nilsson lyfter upp frågan är det fråga om en kommande förändring.

Jag skulle önska att man ser näringen som en helhet och försöker titta på alla de problem som branschen lyfter upp. Branschen lyfter upp socialavgifter, tonnageskatten och andra frågor. Jag vet att regeringen har agerat och hanterat frågorna skyndsamt i samband med att andra frågor har lyfts fram.

Fru talman! Jag hoppas att statsrådet kan ta upp den nya sjöarbetslagen och den förändring som ska komma i augusti nästa år. Hänger de ihop eller inte?

Anf. 83 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag ska vara mer tydlig. Det som händer i augusti 2013 är att den år 2006 beslutade sjöarbetskonventionen träder i kraft. Det innebär att redarna i dag inte har dubbla avgifter. Det som har uppmärksamats är att den nya sjöarbetskonventionen ska gälla de i Sverige bosatta sjömännen som har anställts av en svensk redare med fartyg flaggat i tredjeland, utanför EU. De nya reglerna ska gälla som om de vore arbetsbaserade på land i Sverige.

Fram tills konventionen träder i kraft jobbar man på ett annat sätt. Då finns internationaliseringsavtalet, och då täcker privata försäkringar upp. På så sätt går det att ha kollektivavtal. Det är vad man gör nu.

Vad som har uppmärksamats först efter beslutet och ratifikationen av konventionen är detta problem. Om det råder egentligen inga motsättningar. Vi har alla upplysts om problemet. Gemensamt försöker vi göra något åt det. Det har ingenting med någon annan ändring av lagstiftningen att göra. Jag känner inte till vad Ulf Nilsson menar.

I augusti 2013 träder 2006 års sjöarbetskonvention i kraft. Till dess måste vi få fram en ordning tillsammans med Sveriges Redareförening och Sjöbefälsföreningen. Vi har ett sådant gemensamt arbete på gång.

Anf. 84 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Med det anslag som Catharina Elmsäter-Svärd anger känner jag att regeringen förhoppningsvis kan ta sjöfartsnäringen på stort allvar i frågan och även i de andra frågorna. Frågan om tonnageskatt och vissa sociala avgifter har tagits upp, och det har påpekats att näringen håller på att lämna Sverige för alltid därför att det inte går att konkurrera på samma villkor som övriga världen. Det får effekten att jobben försvinner. Vi vill att det ska skapas fler jobb, inte färre.

Jag hoppas att det här samtalet kan vara konstruktivt och att regeringen skyndsamt sätter sig tillsammans med sjöfartsnäringen, både de fackliga organisationerna och arbetsgivarna, för att försöka lösa dessa knutar, följa de konventioner Sverige är bundet till men ändå hitta sådant som är acceptabelt – och säkerställa att jobb inte lämnar Sverige.

Anf. 85 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! I den delen kan jag lugna Eva-Lena Jansson och också skicka med en hälsning till Lars Johansson om att sådana samtal redan pågår. Vi har hjälpt varandra med att utifrån de olika kunskaper som finns föra in och belysa hur problemet de facto ser ut. Nu pågår en diskussion om hur vi löser det hela.

Detta var någonting som inte hade uppmärksammats tidigare. Det är ett ganska komplicerat system. Nu har vi olika jurister som gemensamt tittar på detta i syfte att hitta en lösning. Vi tycker att det är viktigt att de jobb som finns inom sjöfarten kan vara kvar. Men vi vill också utveckla en stark sjöfart i Sverige.

Fru talman! I den frågan avser regeringen att återkomma inom ganska snar tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2012/13:167 om nyanserade synfältskrav för körkort

Anf. 86 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Staffan Danielsson har frågat mig om jag är beredd att agera vad gäller på vilka grunder körkort ska dras in på grund av synkraven. Han föreslår att en utredning tillsätts för att analysera de svenska regelverken i ett internationellt perspektiv som tar in både ögon- och trafikexpertis i arbetet. Vidare frågar Staffan Danielsson om jag är beredd att stärka forsknings- och utvecklingsmedlen för att kunna utveckla testning i körsimulatorer.

Det är självklart avgörande för trafiksäkerheten att förare har god syn. Vi har gemensamt inom EU arbetat fram harmoniserade medicinska minimikrav för bland annat syn. Dessa synkrav, som de svenska bestämmelserna utgår ifrån, innebär bland annat krav på en viss synskärpa samt på att det inte finns allvarliga syndefekter eller synbortfall, framför allt vad gäller det centrala synfältet. För behörighet för lastbil eller buss är kraven något högre än för personbil och motorcykel.

De syntester som används är internationellt erkända och väl beprövade när det gäller att upptäcka syndefekter. De kan dock upplevas som statiska av personer som anser att de kan kompensera för sitt synfel och som dessutom har lång erfarenhet av körning. Det finns möjligheter att ansöka om undantag från synkraven. För närvarande saknas dock möjligheter att i Sverige pröva dessa personers körförmåga på annat sätt än genom konventionella syntester.

VTI och Transportstyrelsen undersöker för närvarande möjligheterna att utveckla metoder för att använda körsimulatorer vid bedömning av körkortshavares förmåga att framföra fordon säkert, och även hur ett sådant forskningsprojekt skulle kunna finansieras. Detta kan på sikt innebära att körkortshavare kan erbjudas en möjlighet att på ett trafiksäkert sätt pröva sin körförmåga i simulator.

Anf. 87 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman och fru statsråd! Min interpellation är lång, det erkännes. Men i den finns hela min argumentation för att den här frågan är en oerhört viktig frihetsfråga för många människor som ser bra men som ändå fråntas sina körkort. Hela livssituationen kastas omkull. Statsrådets svar är kort men ändå med öppningar, som jag välkomnar.

Jag har arbetat med denna fråga i ett antal år. Jag har fått allt fler kontakter från desperata människor som ser bra, har kört prickfritt ofta i mängder av år, har klarat några syntestmaskiner men inte andra fullt ut eller klarat testet ibland men inte alltid fullt ut. De har fått godkända läkarintyg av andra ögonläkare, och de klarar uppkörningar felfritt. De har god syn men vissa brister i sitt synfält på sidan.

Just i Sverige har Transportstyrelsen, dess trafikmedicinska råd och chefsläkaren Lars Englund valt att låta tester i olika syntestmaskiner nästan helt bestämma om synen ska anses godtagbar för att man ska få köra bil om man har brister i sitt synfält. Det innebär en exakt likabehandling, och det är ett starkt motiv. Men i stället faller en sansad helhetsbedömning bort. Det är min grundläggande kritik.

Dessa syntest innebär en oerhörd stressituation som bara det torde vara en rejäl felkälla. I de allra flesta andra länder – det är min bestämda uppfattning – ges personer i gränslandet för att få behålla eller ta körkort möjligheten att få bevisa sin körförmåga i praktiska körprov och utifrån en helhetsbedömning. Men så är det inte längre i Sverige, vilket ministerns svar bekräftar.

Nu skärper Transportstyrelsen kraven på läkares anmälningsskyldighet, och allt fler människor kommer att hamna i dessa syntestmaskiner och fråntas sina körkort. En del är berättigat, men en del är också oförskyllt och orättvist, som jag ser det.

Det finns hundratusentals människor i trafiken som har nedsatt syn i olika avseenden och även brister i sina synfält. De allra flesta fortsätter att köra även när de blir äldre. Men för dem som anmäls till Transportstyrelsen är synfältskraven stenhårda och obevekliga.

En färsk undersökning från Trygg Hansa refererad av SVT:s *Aktuellt* visade att var tionde bilförare kör bil trots att de är medvetna om att de ser mindre bra. Många har säkert brister i sina synfält. Var tredje får anstränga sig för att se vad vägskyltarna föreställer. Borde alla kallas in till regelbundna syntest?

Nej, säger chefsläkare Lars Englund på Transportstyrelsen. Han säger: ”Det viktiga är inte själva synskärpan utan hur ens hjärna tolkar informationen, hur man handskas med den, vilka trafikbeslut det leder till, hur bra man kan bedöma avstånd och tolka andra trafikanter.” Regeringen och statsrådet har inte planer på att införa synkontroller, vilket jag tycker är bra. Andra länders resultat imponerar inte.

Utmärkt, säger jag. Här resonerar Transportstyrelsen med sunt förnuft. Men varför då denna nästan rigida noggrannhet för den som ser bra men har vissa brister i synfältet?

Statsrådets svar pekar på att det borde vara möjligt att låta inte endast ögontester utan även prov i körsimulator avgöra kördugligheten som i andra länder. Det är utmärkt, men det dröjer ju. Varför inte redan i dag göra som i andra länder där praktiska körprov och en helhetsbedömning får avgöra i tveksamma fall?

Ska inte experter bestämma? Ska myndigheter och politiker lägga sig i? Jag anser att det är ett regeringsansvar och ett politiskt ansvar att granska var ansvariga myndigheter lägger ribban i dessa frågor och inte endast låta myndigheten själv bestämma utan överprövning.

Anf. 88 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag delar Staffan Danielssons funderingar och bekymmer. Hur och på vilket sätt ska man kunna se till att rätt personer är ute och kör på våra vägar utifrån ett trafiksäkerhetsperspektiv? Vi är båda väl medvetna om att det finns många olika faktorer som gör att vi för stunden kanske inte är bra förare. Synen är en del i detta.

Det som är lite intressant av det som Staffan Danielsson har tagit upp är problematiseringen: Kan man göra detta på annat sätt än med de statiska testen? Där kommer bland annat simulatorerna fram. Det har förut funnits möjligheter att åka till Norge och betala för att göra tester. Nu finns inte den verksamheten kvar.

Staffan Danielssons arbete under många år, som jag förstått, kanske ändå inte får ses som förgäves. Nu känner jag till att Staffan Danielsson har haft möjlighet att träffa personer inte minst på departementet men också representanter för Transportstyrelsen och VTI. Någoting har väl ändå satts i gång.

Vi vet att VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut, har simulatorer redan i dag. Det är också intresserat av att bredda möjligheten att använda det till någoting mer än vad man i dag gör. Jag vet också att de nu håller på att titta på det och söker forskningspengar för att kunna göra någoting av detta.

Där har regeringen möjlighet att stödja via anslag som går till Trafikverket, som har det samordnade ansvaret för trafiksäkerhet, och via en viss fond om man vill göra aktiviteter för att stödja trafiksäkerhet, den så kallade skyltfonden, som jag tror att den heter. Det går också att hitta möjligheter i vårt fordonsforskningsprogram. Jag vet att ett sådant arbete pågår.

Fru talman! I mitt svar är jag därför rätt öppen. Det finns en kunskap och en medvetenhet om att just VTI och Transportstyrelsen undersöker möjligheten att utveckla metoderna så att de inte ska vara så statiska. Men ser om man kan använda en körsimulator när man ska göra en bedömning av körkortshavarens förmåga att framföra fordonet säkert. De tittar också på hur och på vilket sätt detta skulle kunna finansieras.

Jag är dock medveten om att det inte är en lösning för i morgon, men det känns ändå att lösningen är betydligt närmare i dag än vad den kanske var bara för ett litet tag sedan.

Anf. 89 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag välkomnar ministerns resonemang och öppenhet i de här frågorna – jag tackar för det. Men i dag ges inga dispenser – i dag styr maskinen millimetermässigt vetenskapligt.

Hundratusentals människor har alltså mindre god syn i olika avseenden. De kallas inte in till syntest och berövas sina körkort. Men om man har brister i sina synfält, ofta beroende på diabetes eller glaukom, kallas man in lite slumpvis, och då ställs plötsligt stenhårda och mycket detaljerade krav. Här kan jag tycka att intill dess att vi får körsimulatorer, där är

vi överens, borde en sund helhetsbedömning kunna göras där praktiska körprov vägs in så att det inte är helt stopp som det är i dag. De människor som här stängas mot vägg blir desperata. De ser bra, och de har vissa brister i synen, men de får ingen chans till dispens.

Jag har fått ta del av många brev från personer som gjort olika tester och berättar om hur slumpmässigt testresultaten kan slå. Ibland klarar man, ibland inte.

Syntestmaskinerna är väldigt speciella. Det är Transportstyrelsen som uppställer kriterierna, och testresultatet får avgöra utifrån de kriterierna. Det finns länder i Europa och stater i USA som inte ens beaktar synfältsbrister, och i till exempel Kanada får man vid dåliga synfältstest chansen att bevisa sin körförmåga genom uppkörning om man befinner sig i gränslandet.

Körsimulator tror jag är framtidsvägen – jag är helt med på det. Men det finns inte sådana i dag, och därför tycker jag att man borde tänka på de människor som i dag är desperata och inte får chansen. I dag är det ögonläkarna och testmaskinerna som avgör om en människa som har de här bristerna ska få ha körkort. Professor Kjell Ohlsson vid Linköpings universitet är expert på hur människor och maskiner fungerar tillsammans och expert på körsimulatorer. Enligt honom är det vetenskapliga stödet för sambandet mellan synfältsbortfall och körprestation mycket svagt. Han anser att maskintesterna har ett antal fundamentala brister. De är alltför statiska, och de detaljerade svenska kriterierna är alltför diffusa, dåligt vetenskapligt underbyggda och faktiskt enligt hans uppfattning rätt godtyckliga. Han menar att ett körsimulatortest, där man testar hela trafiksituationen, säger betydligt mer om en människas bilkörningsförmåga än ett synfältstest och att även uppkörningsprov borde vägas in i högre grad än i dag.

Fru statsråd! Vi är alltså överens om att rimliga krav självfallet ska ställas för att inneha körkort och att man inte ska köra om man ser för dåligt. Men det får inte vara ohemula krav. I dag är det syntestmaskinerna som får avgöra helt och hållet; vissa klarar, andra inte, och det växlar. Jag menar att trafikexpertis bedömning borde väga tyngre. Deras bedömning som kommer fram i körsimulatortest borde ges större betydelse, och det uppfattar jag att statsrådet är inne på.

Sverige sticker ut i denna fråga, och många av dem som i Sverige nu fråntas sina körkort hade haft dem kvar om de levte i andra länder.

Jag tycker också att politiken har ett ansvar för att granska den ribba som myndigheten lägger upp och se om nivån till exempel är för hög. I dag är myndigheten egentligen både expert och domare. Det är ingen förvaltningsdomstol som ifrågasätter myndigheten. Därför vore det lite intressant om statsrådet skulle kunna tänka sig att låta någon annan titta på de regelverk som Sverige har, granska Transportstyrelsens bedömningar och jämföra med andra länder. Det var en av mina frågor. Jag vill skicka med den lilla idén.

Anf. 90 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Det är bra, som Staffan Danielsson säger, att det är expertis som tittar på detta. Även om jag har tilltro till politiker finns det brister även där.

Det jag tycker är viktigt däremot i min roll är att se till det stora hela. Hur ser vi till att upprätthålla arbetet med nollvisionen, som handlar om trafiksäkerhet? Hur ser vi till tillgänglighet och människors rörlighet? Att ta körkort är en fråga med stor frihetsaspekt, som inte heller ska förringas. Det gäller att balansera någonstans däremellan.

Kraven i direktivet, de minimikrav som vi har i Sverige, har setts över för ett par år sedan. Men direktiv är vad de är. Det finns möjlighet, om det kommer nya kunskaper från forskning eller experter, att ändra. Hur och i vilken ordning det ska gå till har jag inte för avsikt att svara på just här i dag, men det är inte alls en omöjlighet. Vi lever ändå i ett slags lärande organisation; den är inte statisk.

Jag tycker ändå, fru talman, att i den här frågan, som jag vet att Staffan Danielsson har drivit länge, kanske vi kan se ett nytt ljus när det gäller att hitta komplement och inte bara ha de statiska testerna utan hitta någon form. Dagens interpellation kommer däremot inte att hjälpa de personer som Staffan Danielsson vill ha en ändring för här och nu, men det finns åtminstone möjligheter som verkar dyka upp.

Anf. 91 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett bra och resonerande svar! Jag har träffat Svenska Diabetesförbundet och Svenska Glaukumförbundet som har många medlemmar som berörs av detta och som gör ett mycket seriöst arbete i dessa frågor och säkert lyssnar på vad statsrådet säger. Det här är en oerhört viktig fråga för människor som ser bra men som inte får köra bil därför att de har denna brist.

Utredningsuppdraget hoppas jag lite på; även myndigheter behöver granskas. Transportstyrelsen och dess trafikmedicinska råd är både regeluppställare och domare i dessa frågor, så därför kan man behöva ta in annan expertis någon gång ibland.

Sedan är vi helt överens, statsrådet, Transportstyrelsen, professor Kjell Ohlsson och jag själv om att vi snarast måste få fram godkända körsimulatorer. Det behövs, vad jag förstår, bara något eller några års utvecklingsarbete. Det finns redan utmärkta körsimulatorer i till exempel Linköping vid VTI och universitetet, Argussimulatoren vid Karolinska sjukhuset, och det finns andra.

Det behövs, tror jag, några statliga forskningsmiljoner för detta. Ministern har sagt att det är ansökningar på gång, och jag vädjar till ministern att se positivt på sådana ansökningar. Det vore intressant om ministern kunde uttala sig något om detta.

Tack slutligen för en bra dialog! Jag tror att det är bra att den här frågan har väckts i Sveriges riksdag. Det är ju sådant riksdagen är till för, vi enskilda ledamöter och ministrar. Jag hoppas att de människor som ser bra och som nu fråntas sina körkort men ligger i gränslandet och borde få dispens ska kunna bevisa sin körförmåga både temporärt i praktiska uppkörningsprov och i framtiden i körsimulatorer och få behålla sina körkort, om det är rimligt.

Anf. 92 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! På den ena frågan som Staffan Danielsson ställde, om jag kan vara vänlig till sinnes när ansökningarna kommer in, måste jag svara att det är viktigt att komma ihåg att det inte är jag som ger medlen. De

finns fördelade hos Trafikverket. Men kommer ansökningarna in, och jag vet att de är på väg, och uppfyller det som gäller inte minst för trafiksäkerhet har jag svårt att se att de inte skulle bli tillgodosedda.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2012/13:174 om uppföljning av Trafikverket ICT:s verksamhet

Anf. 93 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Annika Lillemets har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa användningen av Trafikverkets fiberinfrastruktur till de nationella initiativen Bredbandsstrategin, Digitala agendan och ITS-strategin.

Annika Lillemets har vidare frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa konkurrensen i Trafikverkets fiberinfrastruktur, när trafikens behov är tillgodosedda, för att uppfylla det kapacitetsbehov som andra myndigheter, telekomoperatörer och medborgare har och inte bara den överkapacitet som eventuellt blir tillgänglig.

Låt mig börja med att slå fast att Trafikverkets fiberinfrastruktur har en viktig funktion för Trafikverkets verksamhet, och då speciellt för järnvägens funktion. Det finns alltså ett grundläggande intresse för myndigheten att försäkra sig om att funktionen fungerar väl. Trafikverket har också ett generellt behov av att löpande, utifrån verksamhetens behov, följa upp och vid behov förändra sin organisation och sin kompetens i syfte att på ett kostnadseffektivt sätt genomföra sitt uppdrag avseende infrastrukturen. Inom ramen för det arbetet bildas vid årsskiftet en ny IT-organisation där bland annat ITS-frågor kommer att hanteras.

Jag har tidigare på frågor, bland annat från Annika Lillemets, avseende utvecklingen av myndighetens it-verksamhet konstaterat att Trafikverket ICT är en viktig leverantör av it- och telekomtjänster till Trafikverket och andra kunder. Funktionen är viktig för infrastruktursektorn och spelar dessutom en viktig roll för infrastrukturen för telekommunikation genom sitt fiberoptiska nät med stor geografisk täckning. Trafikverket har i dag en viktig roll som operatörsneutral leverantör av bredbandskapacitet till den svenska marknaden. Det är angeläget för regeringen att den nya it-verksamheten ges möjlighet att utvecklas på ett för verksamheten och ITS-området optimalt sätt och med beaktande av funktionaliteten hos samhällsviktiga funktioner. Dessa förhållanden gäller fortsatt.

För regeringens vidkommande innebär det att Trafikverket fortsatt kommer att ha ett uppdrag som innebär att myndigheten i sitt fibernät ska erbjuda tjänster på grossistnivå och på konkurrensneutrala villkor till aktörer som efterfrågar elektroniska kommunikationer, i den mån kapaciteten inte behövs för Trafikverkets egna behov. Regeringen kommer inom ramen för ordinarie myndighetsstyrning att följa upp hur uppdraget hanteras.

Anf. 94 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Först vill jag tacka infrastrukturministern för svaret på mina frågor. Jag har ställt dem därför att jag vill försäkra mig om att Trafikverket ICT, som är en mycket värdefull och användbar tillgång för Sverige, verkligen kommer till bästa nytta för samhället.

Det är bra att planerna på att sälja ut Trafikverket ICT nu skrinlagts. Vem som äger och har kontroll över en av landets största, mest heltäckande och operatörsneutrala fiberinfrastrukturer har nämligen stor betydelse.

Trafikverket har nu valt att lägga ned resultatenheten Trafikverket ICT och bilda en ny resultatenhet med tydlig inriktning på att leverera till Trafikverket. Att uppfylla det behov av kapacitet som andra myndigheter, telekomoperatörer och medborgare har kommer i andra hand. Eventuell överkapacitet ska fortfarande vara tillgänglig för dessa. Men hur länge finns det överkapacitet om det bara är Trafikverkets behov som ska styra utveckling av och investeringar i nätet? Det är där jag ser en fara med den strategi som Trafikverket valt.

Det finns inget motsatsförhållande mellan att säkerställa Trafikverkets behov, och då särskilt järnvägstrafikens funktion, och att säkerställa de kapacitetsbehov som marknaden har för att nå sina och bredbandsstrategins mål. I alla fibernät, utom givetvis försvarets, delar flera kunder på kapaciteten.

Låt mig ge ett exempel på vilka möjligheter och fördelar det kan ge att uppfylla även externa kunders behov. SVT och Comhem använder båda Trafikverkets nät. SVT:s trafik påverkar inte Comhems trafik, och Comhems trafik påverkar inte Trafikverkets trafik i någon negativ bemärkelse. Alla får plats utan att störa varandra. Tvärtom har de alla glädje av att samsas i nätet. Det blir billigare då det är fler som delar på kostnaden för underhåll och uppgraderingar, vilket i slutändan förstås även gynnar deras kunder, vi skattebetalare, medborgare.

Det är bland annat den senaste affären med Comhem som gör det möjligt för Trafikverket att uppgradera sitt våglängdsnät till en betydligt bättre teknisk plattform. Det är en plattform som dessutom ger nätet en betydande tillgänglighetsökning, vilket till exempel innebär 50 millisekunder för att hitta en ny väg om en fiberutrustning eller annan utrustning fallerar. Detta medför att även järnvägens datortrafik blir säkrare, vilket alla resenärer har glädje av.

Denna förbättring hade inte blivit av, i alla fall inte nu, om det bara varit Trafikverkets behov som skulle styra. Detta är ett exempel som bekräftar det som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap uttalade i sin utredning 2010, där man ser ett behov av externa kunder då det främst är de som driver utveckling mot den senaste tekniken, inte de offentliga.

Jag känner alltså en stor oro för att teknikutvecklingen riskerar att hämmas. Men inte nog med det: Jag är också orolig för att om det enbart är Trafikverkets behov som får styra finns risken att det inte blir någon överkapacitet för marknaden, och då hämmas konkurrensen på stamnätsfibern.

Accessnäten är redan reglerade. Ska även stamnätsmarknaden regleras? Nej, det är en uppenbar risk om ett av de få operatörsneutrala nät vi har inte längre finns tillgängligt.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 95 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag tycker att det är bra exempel som Annika Lillemets tar upp.

Nu är det så bestämt att Trafikverket ICT kommer att vara kvar. Vi vet, också sedan våra tidigare diskussioner, att optokabeln har en viktig funktion och en stor geografisk täckning över landet. Vi har inom Näringsdepartementet också it som ansvarsområde och inte minst frågorna om den digitala agendan och bredbandsstrategin, och vi är rätt överens om hur vi formulerar vårt uppdrag till Trafikverket så att det inte motverkar de syften som Annika Lillemets efterfrågar.

Fru talman! Nu är vi mitt uppe i regleringsbrevsskrivande, och det kommer att fattas beslut nästa vecka. I regleringsbrevet till Trafikverket kommer det återigen att vara väldigt tydligt att myndigheten har ett uppdrag att i sitt fibernät erbjuda tjänster som är konkurrensneutrala.

Trafikverket är en organisation och en myndighet som vill vara effektiv, och det är klart att om man kan samarbeta med andra finns det möjlighet att hitta lösningar som både utvecklar andra och utvecklas av andra. Just den synergieffekten har vi redan sett resultat av. Och en modern myndighet stänger inte in sig själv. Den använder sig av de möjligheter som också finns ute på marknaden.

Jag tror inte att vi har några delade åsikter om det som Annika Lillemets efterfrågar och undrar över.

Anf. 96 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Det låter bra. Jag vill citera lite ur ministrerns svar på min interpellation: ”Det är angeläget för regeringen att den nya it-verksamheten ges möjlighet att utvecklas på ett för verksamheten och ITS-området optimalt sätt och med beaktande av funktionaliteten hos samhällsviktiga funktioner. Dessa förhållanden gäller fortsatt.” Det här är viktigt: ”funktionaliteten hos samhällsviktiga funktioner”. Menar infrastrukturministern att dessa ska hanteras av en intern leveransavdelning på Trafikverket? Risken är i så fall uppenbar att det blir Trafikverkets behov, vilket självklart är en av de samhällsviktiga funktionerna och inte det samlade behovet av samhällsviktiga funktioner, som tillgodoses.

Trafikverket kan alltså, som jag förstår det, i praktiken komma att prioritera ned övrig offentlig sektor, och detta måste undvikas. Framför allt krisberedskapsmyndigheterna och till exempel Försäkringskassan, Skatteverket, Socialstyrelsen och Rikspolisstyrelsen borde rimligen ha tillgång till kapaciteten i det statligt kontrollerbara och säkra nät som Trafikverket just nu förfogar över på samma villkor som Trafikverket.

Jag hänvisar än en gång till det som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap slog fast i sin utredning 2010, att myndigheter med särskilda behov behöver en statligt skyddad och kontrollerbar kommunikationsinfrastruktur.

MSB förespråkar att ett tjugotal myndigheter som är utpekade som särskilt samhällskritiska bildar ett kompetenscentrum för de övriga offentliga aktörerna – vi har ju 300 myndigheter och 290 kommuner – vilket kan hjälpa dem att göra bättre beställningar från privata aktörer. Även de privata leverantörerna skulle vara välkomna att dra nytta av kunskaperna och erfarenheterna. Så kan den offentliga upphandlingen bli

bättre, vilket ger förutsättningar för att de privata aktörerna bygger näten utifrån högre krav, något som vi alla tjänar på.

I förlängningen har alltså Trafikverket ICT potential att bli en ännu större tillgång för många myndigheter, om det används klokt. Så kan bättre förutsättningar skapas för en fungerande marknad.

För att säkerställa de nationella strategierna, bredbandsstrategin, digitala agendan och ITS-strategin, behövs all tillgänglig infrastruktur och kapacitet. Trafikverkets fiberinfrastruktur är som sagt en av de största och mest heltäckande i landet och dessutom operatörsneutral. Den är byggd och betald med statliga anslag och bör självklart betraktas som en statlig tillgång som behövs för att uppfylla flera samhällskritiska behov utifrån Trafikverkets egna.

Som jag förstår det är det inte Trafikverkets kärnverksamhet att svara för den digitala infrastrukturen, men kanske borde Trafikverkets uppdrag utvidgas med detta helhetsansvar. Hur ser infrastrukturministern på det?

Det ministern sade lät bra, och kanske kan jag få ännu lite mer utvecklat precis vilka direktiv verket kommer att få.

Hur Trafikverkets nyligen beslutade strategi för ICT stöder ett sådant helhetsperspektiv och ansvar har jag svårt att se. På vilket sätt blir det lättare att samordna de statliga verksamheterna så att vi får synergieffekter?

Jag är tvärtom rädd att denna nya organisation kan komma att minska möjligheterna att dra full nytta av Trafikverkets nät.

Anf. 97 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Hur Trafikverket jobbar med sin effektivisering och att ändra från resultatenheter till verksamhet som ingår är en smaksak så länge uppdraget ligger kvar. Man har kanske sett möjligheter att på detta sätt utveckla det ännu mer. Det är ett val som Trafikverket har gjort, och jag ser inte att det i sig skulle vara ett problem.

När det gäller samhällsviktiga funktioner har Trafikverket hand om ganska stora sådana för att samhället ska funka både till vardags och i kris. Det normala brukar enligt ansvarsprincipen vara att i det vardagliga sköter var och en det man har ansvar för. När vi är i krisläge ska det så långt som möjligt fortsätta vara så, men då har också Myndigheten för samhällsskydd och beredskap en viktig samordnande roll. Trafikverket ingår i många av de krisförberedande funktioner som finns där.

Annika Lillemets ställde en fråga till mig om den interna funktionen och hur den ska organiseras. Jag går tyvärr bet på den frågan, för jag har inte den detaljkunskapen i dag. Det är dock fullt möjligt för Annika Lillemets att fråga Trafikverket om detta när fortsättningen kommer.

Alla i regeringen skriver regleringsbrev, även min kollega Anna-Karin Hatt som har ansvar för den digitala agendan. Vi försöker nu samordna och synka våra regleringsbrev inför årsskiftet då de ska vara klara. Jag kan tyvärr inte svara Annika Lillemets hur formuleringen exakt kommer att se ut, men vi har ingen annan ambition än att använda optokabeln och möjligheten att nå ut, både för Trafikverkets behov och när det gäller det jag tidigare har sagt.

Anf. 98 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Den nya resultatenheten har alltså tydlig inriktning på att leverera till Trafikverket. Att uppfylla de behov av kapacitet som andra myndigheter, telekomoperatörer och medborgare har kommer då i andra hand. Det är därför jag är orolig och lyfter upp denna fråga.

Det är viktigt och bra att infrastrukturministern och it-ministern talar med varandra och samordnar regleringsbrevet, men även försvarsministern borde ha ett ord med i laget.

Det råder ingen tvekan om att fibernätet är av yttersta vikt för samhället. Det måste förvaltas och utvecklas som resurs för både Trafikverket och övriga samhället. Det är regeringens uppgift att tydliggöra detta i uppdraget till myndigheten Trafikverket eller att lösa det på annat sätt.

I gårdagens riksdagsdebatt om infrastruktur sade Göran Lindell från Centerpartiet att det femte transportslaget it är viktigt. Det är vi överens om. Säkert är vi också överens om att det inte får vara underordnat de andra trafikslagen.

Om det digitala transportslaget inte fungerar slår det ofta hårdare mot samhället och enskilda medborgare än om övriga transportslag fallerar. Vad händer om det inte går att ringa 112? Vad händer om trygghetslarmen inte fungerar? Vad händer om betalssystemen inte fungerar och folk inte kan ta ut pengar? Vad händer om barnbidrag och löner inte kan betalas ut? Vad händer om polisen inte kan göra sitt arbete?

I krislägen är det mycket säkrare att statliga myndigheter har kontroll över kommunikationsinfrastrukturen än om detta ansvar lagts ut på kontrakt till någon extern operatör. Då kan man styra på annat sätt än med vite i händelse av kris, för vad hjälper vite om ambulansen inte kommer?

Jag kommer att fortsätta bevaka detta noga, och jag hoppas att det blir bra direktiv till Trafikverket.

Låt mig till sist önska god jul och gott nytt år.

Anf. 99 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten. Jag tycker att Annika Lillemets avrundade bra och önskar även jag god jul och gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Näringsutskottets betänkanden
2012/13:NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt
2012/13:NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2012/13:UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

21 § Anmälan om interpellation

Prot. 2012/13:44
14 december

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 14 december

2012/13:181 Egenvärde av jobbskatteavdrag

av *Lennart Axelsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 december.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 december

2012/13:206 Utbyggnad av vindkraft

av *Ann-Kristine Johansson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2012/13:207 Färre nyregistrerade företag i Jönköpings län

av *Carina Hägg* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:208 Hemlöshet i Sverige

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2012/13:209 Handel med barn

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2012/13:210 Nyföretagarstödet

av *Hans Backman* (FP)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:211 Villkoren för småskalig vattenkraftsproduktion

av *Phia Andersson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 december.

Prot. 2012/13:44
14 december

23 § Kammaren åtskildes kl. 13.46.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 13 §
anf. 39 (delvis),
av talmannen därefter till och med 17 § anf. 80 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 §	Ledighet	1
2 §	Beslut om senaste dag för avlämnande av propositioner	1
3 §	Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden	1
4 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 §	Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	2
6 §	Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 §	Förnyad bordläggning	2
8 §	Svar på interpellation 2012/13:153 om kränkningarna på Lundsbergs skola	2
	Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	2
	Anf. 2 ROSSANA DINAMARCA (V)	3
	Anf. 3 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	4
	Anf. 4 ROSSANA DINAMARCA (V)	5
	Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	5
	Anf. 6 ROSSANA DINAMARCA (V)	6
	Anf. 7 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	7
9 §	Svar på interpellation 2012/13:169 om it i undervisningen	8
	Anf. 8 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	8
	Anf. 9 MONICA GREEN (S).....	9
	Anf. 10 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	9
	Anf. 11 MONICA GREEN (S).....	11
	Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	11
	Anf. 13 MONICA GREEN (S).....	12
	Anf. 14 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	13
10 §	Svar på interpellation 2012/13:115 om fattigdomsbekämpning genom ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen	13
	Anf. 15 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	13
	Anf. 16 LOTTA HEDSTRÖM (MP).....	14
	Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	15
	Anf. 18 LOTTA HEDSTRÖM (MP).....	16
	Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	17
	Anf. 20 LOTTA HEDSTRÖM (MP).....	17
	Anf. 21 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	18
11 §	Svar på interpellation 2012/13:156 om eftervård vid svåra förlossningsskador	18
	Anf. 22 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	18
	Anf. 23 HILLEVI LARSSON (S).....	20
	Anf. 24 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	21
	Anf. 25 HILLEVI LARSSON (S).....	21
	Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	22
	Anf. 27 HILLEVI LARSSON (S).....	23

Anf. 28 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	23
12 § Svar på interpellation 2012/13:173 om SLU i Skara	24
Anf. 29 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	24
Anf. 30 MONICA GREEN (S)	24
Anf. 31 CARINA OHLSSON (S)	25
Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	26
Anf. 33 MONICA GREEN (S)	26
Anf. 34 CARINA OHLSSON (S)	27
Anf. 35 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	27
Anf. 36 MONICA GREEN (S)	28
Anf. 37 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	29
13 § Svar på interpellation 2012/13:125 om miljöbilar och fossila bränslen.....	29
Anf. 38 Finansminister ANDERS BORG (M).....	29
Anf. 39 JOHAN LÖFSTRAND (S)	30
Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M).....	31
Anf. 41 JOHAN LÖFSTRAND (S)	31
Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (M).....	32
Anf. 43 JOHAN LÖFSTRAND (S)	33
Anf. 44 Finansminister ANDERS BORG (M).....	33
14 § Svar på interpellationerna 2012/13:140 och 161 om läxhjälp till alla barn	34
Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (M).....	34
Anf. 46 PIA NILSSON (S)	34
Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S).....	36
Anf. 48 Finansminister ANDERS BORG (M).....	37
Anf. 49 PIA NILSSON (S)	38
Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S).....	39
Anf. 51 PETER PERSSON (S).....	40
Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M).....	41
Anf. 53 PIA NILSSON (S)	41
Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (S).....	42
Anf. 55 PETER PERSSON (S).....	43
Anf. 56 Finansminister ANDERS BORG (M).....	43
15 § Svar på interpellationerna 2012/13:138, 141 och 158 om oroväckande många varsel.....	44
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	44
Anf. 58 AGNETA GILLE (S).....	45
Anf. 59 LARS MEJERN LARSSON (S).....	46
Anf. 60 EVA-LENA JANSSON (S).....	47
Anf. 61 GUNNAR SANDBERG (S)	48
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	49
Anf. 63 AGNETA GILLE (S).....	50
Anf. 64 LARS MEJERN LARSSON (S).....	51
Anf. 65 EVA-LENA JANSSON (S).....	51
Anf. 66 GUNNAR SANDBERG (S)	52

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	53
Anf. 68 AGNETA GILLE (S).....	54
Anf. 69 LARS MEJERN LARSSON (S).....	54
Anf. 70 EVA-LENA JANSSON (S).....	55
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	55
16 § Svar på interpellation 2012/13:149 om att vända på alla stenar – även i skogen.....	56
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	56
Anf. 73 MEERI WASBERG (S).....	57
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	58
Anf. 75 MEERI WASBERG (S).....	58
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	60
Anf. 77 MEERI WASBERG (S).....	60
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	60
17 § Svar på interpellation 2012/13:70 om sociala avgifter för sjömän.....	61
Anf. 79 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	61
Anf. 80 EVA-LENA JANSSON (S).....	62
Anf. 81 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	63
Anf. 82 EVA-LENA JANSSON (S).....	63
Anf. 83 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	64
Anf. 84 EVA-LENA JANSSON (S).....	64
Anf. 85 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	65
18 § Svar på interpellation 2012/13:167 om nyanserade synfältskrav för körkort.....	65
Anf. 86 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	65
Anf. 87 STAFFAN DANIELSSON (C).....	66
Anf. 88 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	67
Anf. 89 STAFFAN DANIELSSON (C).....	67
Anf. 90 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	68
Anf. 91 STAFFAN DANIELSSON (C).....	69
Anf. 92 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	69
19 § Svar på interpellation 2012/13:174 om uppföljning av Trafikverket ICT:s verksamhet.....	70

Anf. 93 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	70
Anf. 94 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	71
Anf. 95 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	72
Anf. 96 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	72
Anf. 97 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	73
Anf. 98 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	74
Anf. 99 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	74
20 § Bordläggning.....	74
21 § Anmälan om interpellation.....	75
22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	75
23 § Kammaren åtskildes kl. 13.46.	76

